

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GRAFİK ANASANAT DALI

MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN GRAFİK ATÖLYE DERSİ
KAPSAMINDA AJANS DENEYİMLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

YUSUF KENAN KORKMAZ

DANIŞMAN
DOÇ. DR. ADEM YÜCEL

YÜKSEK LİSANS

ORDU 2021

ÖĞRENCİ BEYAN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak savunduğum “Meslek Lisesi Öğrencilerinin Grafik Atölye Dersi Kapsamında Ajans Deneyimleri Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmadan yazdığımı ve yararlandığım kaynakların “Kaynakça” bölümünde gösterilenlerden farklı olmadığını, belirtilen kaynaklara atıf yapılarak yararlandığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

21 / 01 / 2021

Yusuf Kenan KORKMAZ

17531000003

ÖN SÖZ

Bu çalışmada meslek lisesi öğrencilerinin grafik atölye dersi kapsamında ajans deneyimleri üzerine bir araştırma yapılmıştır.

Bu çalışmada bana içtenlikle yardımcı olan, fikirleriyle destekleyen, tüm sorularımı sabırla cevaplayan danışmanım Doç. Dr. Adem YÜCEL' e, yardımlarını esirgemeyen kıymetli hocalarıma, verilerin toplanmasında bana yardımcı olan arkadaşlarıma, okul yöneticilerine ve öğrencilerime çok teşekkür ederim.

Ayrıca anlayışımı ve desteğini eksik etmeyen eşim Emel KORKMAZ' a ve çocuklarıma teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	vii
KISALTMALAR VE SİMGELER.....	viii
TABLOLAR DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	x
GİRİŞ	1
Problem	3
Araştırmanın Amacı	4
Araştırmanın Önemi	4
Sayılıtlar (Varsayımlar).....	4
Sınırlılıklar.....	5
Tanımlar	5
BİRİNCİ BÖLÜM	6
KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
1. EĞİTİM VE EĞİTİM KURUMLARININ İŞLEVLERİ.....	6
1.1. Eğitim	6
1.2. Türk Eğitim Sistemi	6
1.2.1. Örgün Eğitim	7
1.2.2. Yaygın Eğitim.....	7
1.2.3. Mesleki ve Teknik Eğitim.....	8
1.2.4. Çıraklık Eğitimi	9
1.2.5. Uzaktan Eğitim	9
1.2.6. İşyerinde Eğitim.....	10
1.3. Eğitimin Amacı	11

1.4. Dünyada Eğitim Sistemleri.....	11
1.4.1. Japonya	14
1.4.2. Amerika	14
1.4.3. Almanya.....	17
1.4.4. İngiltere	18
1.4.5. Fransa.....	20
1.4.6. İsveç	21
1.4.7. Romanya	21
1.5. Meslek Okullarının Karşılaştırılması	21
1.6. Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı	23
1.7. Ülkemizde Mesleki Eğitim Süreci	23
1.7.1. Meslek Liselerinin Gelişimi.....	23
1.7.2. Kız Teknik ve Meslek Liseleri.....	24
1.7.3. Meslek ve Teknik Eğitim.....	27
1.7.4. Mesleki ve Teknik Eğitimin Amacı.....	27
1.7.5. Meslek ve Teknik Eğitimin Önemi.....	28
1.7.6. Özel Mesleki ve Teknik Eğitim Okulları.....	29
1.7.7. Özel Eğitim Meslek Okulları	30
1.7.8. Örgün Mesleki ve Teknik Eğitim Okulları	30
1.7.9. Yaygın Mesleki ve Teknik Eğitim Okulları	31
1.7.10. Mesleki ve Teknik Eğitimde Alanlar.....	32
1.7.11. İşletmelerde Mesleki Eğitim ve Staj.....	37
1.7.12. Döner Sermaye	38
1.7.13. Mezunlara Verilen Belge ve Unvanlar	38
1.7.14. 2023 Eğitim Vizyonu.....	38
1.8. Grafik Bölümünün Gelişimi ve Kapsamı	39
1.8.1. Grafik Sanatlar	39

1.8.2. Avrupa Grafik Sanatı Tarihi	40
1.8.3. Türk Grafik Sanatı Tarihi	42
1.8.4. Grafik ve Fotoğraf Alanı Hakkında	43
1.8.5. Grafik ve Fotoğraf Alanı Çerçeve Öğretim Programları	44
1.8.6. Dersler.....	44
1.8.7. Ortak Alan Dersleri.....	44
1.8.8. Dal Dersleri.....	45
1.8.9. Grafik ve Fotoğraf Alanı Haftalık Ders Çizelgesi	45
1.8.10. Grafik Dalı Dersleri	46
1.8.11. Fotoğraf Dalı Dersleri.....	48
1.8.12. Başarılması Zorunlu Dersler	49
1.8.13. Seçmeli Dersler.....	50
1.8.14. Grafik Bölümü Bilgisayar Programları.....	50
1.8.15. Değerlendirme	50
1.8.16. Belgelendirme.....	51
1.8.17. Grafik Bölüm Mezunlarının Çalışma Alanları	51
1.9. Ülkemizde Okul Sanayi İşbirliği	54
1.9.1. Okul-İşyeri İş birliği	54
1.9.2. Mesleki ve Teknik Eğitim Projeler.....	55
İKİNCİ BÖLÜM.....	59
2. MESLEK LİSESİ AJANS DENEYİMLERİ.....	59
2.1. Okul Ajans Kurma Aşamaları	59
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	67
3. YÖNTEM.....	67
3.1. Araştırmanın Modeli.....	67
3.2. Odak Öğrenci Grubu.....	67
3.3. Veri Toplama Araçları	68

3.4. Verilerin Analizi	69
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	70
4. BULGULAR.....	70
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	80
KAYNAKÇA.....	86
EKLER.....	89
ÖZGEÇMİŞ	94

ÖZET

MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN GRAFİK ATÖLYE DERSİ KAPSAMINDA AJANS DENEYİMLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Bu araştırmada meslek lisesi grafik bölümü öğrencilerinin ajans deneyimlerini gözlemek; sistemin sorunlu yönlerini, başarılarını ortaya çıkarmak ve öneriler sunmak amaçlanmıştır. Grafik bölümü öğrencilerinin mesleki gelişimi, staj imkânları, alan uygulama pratiği, sektöre nitelikli eleman yetiştirmedeki rolü bu araştırmanın konularını oluşturmaktadır.

Araştırma Ordu ili, Altınordu ilçesindeki Boztepe Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Grafik Bölümünden 2017-2018 eğitim öğretim yılında kurulan ajans deneyimi alarak mezun olmuş 10 öğrenci araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırma nitel yaklaşıma göre durum çalışması olarak desenlenmiştir. Öğrencilerin ajans deneyimleri, uzmanlar tarafından hazırlanmış, yönlendirici olmayan sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile elde edilmiştir. Öğrencilerin görüşme sorularına verdikleri cevapların analizinde içerik analizi tekniği kullanılarak kodlar, kategoriler, temalar oluşturulmuş ve frekans değerleriyle tablo haline getirilmiştir.

Araştırma kapsamında araştırmacı, okul ajans kurulumunu sağlamış ve öğrencilerin gelişimini mezun oldukları ana kadar gözlemiştir. Grafik bölüm öğrencilerinin ajans disiplini altında çalıştıkları atölye ile donanımlı bir yapıya kavuşmaları hedeflenmiştir. Öğrencilerin çalışma kültürünün özelliklerini kazanma, sorunlarla baş edebilme becerisi, pratik ve hızlı olma, çalışma arkadaşlarıyla uyum içinde hareket edebilme gibi birçok özellik kazandıkları gözlemlenmiştir. Araştırmada okul ajans çalışmaları ile öğrencilerin motivasyon, öğretim, istek ve hazır bulunuşluk kavram düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin ajans deneyimleri ile kazanmış oldukları bilgi ve birikimle sektörün ihtiyaçlarına olumlu cevap verebilecekleri düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Meslek, Ajans Deneyimleri, Grafik Bölümü, İşletme Becerileri, Mesleki ve Teknik Eğitim

ABSTRACT

A RESEARCH ON THE AGENCY EXPERIENCES OF VOCATIONAL HIGH SCHOOL STUDENTS IN THE SCOPE OF GRAPHIC WORKSHOP COURSE

In this study, to observe the agency experiences of the students of the graphic department of vocational highschool; to reveal the problematic aspects and successes of the system and to offer suggestions are aimed. Professional development of the graphic department students, their internship opportunities, field application practice, and the role in raising qualified personnel for the sector are the subjects of this study.

10 students who graduated from The Graphic Department of Boztepe Vocational and Technical Anatolian High School in Altinordu district in Ordu province by experiencing the agency established in the academic year of 2017-2018 constituted the study group of this research. The research was designed as a case study according to the qualitative approach. The agency experiences of the students were obtained through a semi-structured interview form consisting of non-directive questions prepared by experts. In the analysis of the students' answer to the interview questions, the content analysis technique is used and codes, categories, themes were created and tabulated with frequency values according to it.

In the scope of the research, the researcher established a school agency and observed the development of the students until they graduated. It is aimed for the students of the graphic department to have a well-equipped structure with the workshop where they work under agency discipline. It has been observed that students acquire many features such as gaining the characteristics of the work culture, the ability to cope with problems, being practical and quick, and being able to act in harmony with their colleagues. In the study, it was observed that students' motivation, teaching, willingness and readiness concept levels were high with school agency work. It is thought that students will be able to respond positively to the needs of the sector with the knowledge and experience they have gained through their agency experience.

Key Words: Occupation, agency experiences, department of graphic, business skills, vocational and technical education

KISALTMALAR VE SİMGELER

AB	: Avrupa Birliği
A.Ş.	: Anonim Şirketi
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ATP	: Anadolu Teknik Programı
CAP	: Mesleki Yeterlilik Sertifikası (Fransa)
CEP	: Temel Mesleki Eğitim Sertifikası
CPA	: Çıraklık Eğitim Sertifikası
EUROPASS	:Avrupa Birliği Eğitim Programları Dokümanlar Klasörü
HBÖGM	: Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü
İKMEP	: İnsan Kaynaklarının Mesleki Eğitim Yoluyla Geliştirilmesi Projesi
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu
MAÖL	: Mesleki Açık Öğretim Lisesi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEGEP	: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Güçlendirme Projesi
MEM	: Mesleki Eğitim Merkezi
MEMP	: Mesleki Eğitim Merkezi Programı
METEM	: Mesleki Eğitim ve Teknoloji Merkezleri
METGE	: Meslekî ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi
MTAL	: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
MTEGM	: Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
OSANOR	: Okul-Sanayi Ortaklaşa Eğitimi
OSB	: Organize Sanayi Bölgesi
PISA	: Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfaları
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TVET	: Technical Vocational Education And Training
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğeri
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1: Örgün Mesleki ve Teknik Eğitim Okul Türleri	30
Tablo 2: Mesleki ve Teknik Eğitimde Alan Dal Listesi	33
Tablo 3: Grafik Dalı Haftalık Ders Çizelgesi	46
Tablo 4: Fotoğraf Dalı Haftalık Ders Çizelgesi	48
Tablo 5: Başarılması Zorunlu Dersler.....	49
Tablo 6: Mesleki ve Teknik Eğitim Öğretim Programları	53
Tablo 7: Döner sermaye Öğrenci Parça başı Aylık Ücret.....	62
Tablo 8: Kavramların Frekanslara Göre Dağılımı	78

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Türk Eğitim Sistemi (Türk, 2015).	7
Şekil 2 : Grafik Atölye-Ajans Planı (Ordu BMTAL)	60
Şekil 3 : Süblimasyon Makine Maliyet Faturası (Boztepe MTAL, 2020).	64
Şekil 4: Katılımcıların Yaş Durumları ve Mezuniyet Yılları (MAXQDA©, 2020).	70
Şekil 5: Katılımcıların Aile Gelir Durumları (MAXQDA©, 2020).	70
Şekil 6: Katılımcıların Aile Okuryazar Durumları (MAXQDA©, 2020).	71
Şekil 7: Katılımcıların Bölüm Tercih Durumları (MAXQDA©, 2020).	72
Şekil 8: Kavramların Algı Temasına Göre Dağılımı (MAXQDA©, 2020).	73
Şekil 9: Kavramların Başarı Temasına Göre Dağılımı (MAXQDA©, 2020).	75
Şekil 10: Kavramların Yaratıcılık Temasına Göre Dağılımı (MAXQDA©, 2020).	76
Şekil 11: Kavramların Reklam Sektörü Temasına Göre Dağılımı (MAXQDA©, 2020).	77

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 1: Öğrencilerin okul ajans deneyimleri ve ürünler (Boztepe MTAL Arşiv, 2020)	61
Görsel 2: Okul Ajans Ürünleri (Boztepe MTAL Arşiv, 2020).	63
Görsel 3: Öğrencilerin okul ajans deneyimleri (Boztepe MTAL Arşiv, 2020).	65

GİRİŞ

Hızla değişen iş yerlerinin nitelikli eleman ihtiyacını karşılamak için okullar etkili eğitim verme yöntem arayışını yoğunlaştırmaktadır. Bilgi beceri ve donanımların modernizasyonu ve kullanımını etkili hale getirme çabaları, eğitimde yeni stratejiler geliştirmeyi ön plana çıkarmaktadır. Gelişen endüstriyel ülkeler, mesleki eğitim ve öğretim sağlayan teknolojileri, gençlere bilgi beceri ve donanımların kazanılmasını farklı yöntemlerle sağlamaktadır. Yirminci yüzyılın başında birçok Amerikalı eğitimde “çocuk sorunu” dedikleri şey; erkekler okulda kızlar kadar başarılı değil, notları daha sık tekrarlıyor, daha düşük not alıyorlar, daha asiler ve sürüler halinde okulu bırakıyorlar, şeklindeydi. “Çocuk sorunu” terimi eğitimciler tarafından 1900’lerde icat edildi. O zamanlar tercih edilen çözüm, bu öğrenciler için yeni bir eğitim türü yaratmak ve erkek çocukların ilgi ve yetenekleriyle meşgul olmalarını sağlamaktı. Böylece mesleki eğitim okulu daha fazla hale getirmenin bir yolu olarak lanse edildi. Disiplinli ve profesyonel bir okul arayan endüstri sektöründeki sanayiciler, işadamları ve kurumsal liderler sosyal reformlar oluşturmak için bir araya geldiler. Gençlerin mesleki kaderlerini iyileştirmek, sanayileşmenin ve kentleşmenin zararlı etkilerini hafifletecek, tarımsal ve endüstriyel üretkenliği sağlayacak yöntemleri belirlemeye çalıştılar. Mesleki eğitim okullarının genç işçiler üreten fabrikalar olacağı, üretim ve endüstriyel çıkarlar okullar üzerindeki hâkimiyeti büyük sorun teşkil edeceğinden, kapsamlı lise eğitiminde ayrı bir müfredatla kontrol edilmesine karar verildi (Powers, 2012).

Mesleki ve teknik eğitim dünyanın birçok yerinde, ekonomi politikalarında önemli bir yere sahip eğitim modelidir. Yirmi beş yılda bir, iş dünyasındaki dönüşüm, sadece değişen ekonomilerin ve sosyal yaşamın temellerini değil aynı zamanda insanların ihtiyaç duydukları donanımlarını da etkilemektedir. Tarımdan endüstriyel döneme geçişte işin doğası ve yapısındaki değişiklikler; ticaret, iletişim, ekonomik ve sosyal yaşamda sürekli hızlı değişim, nüfusların sağlık ve sosyal koşullarını etkileyip değiştirmektedir. Dünyada kaçınılmaz olarak gelişen teknolojinin hâkim olduğu bir bilgi çağı işin doğasını derinden etkilemektedir. Becerileri öğrenme, bilgiyi işleme yeteneği uyum sağlama kapasitesi hızla değişmekte, kişisel, kurumsal ve ulusal hayatta kalma ve refahı belirleyici faktörler

haline gelmektedir. Beceri gerektiren herhangi bir işte teknoloji karşısında beceriler giderek azalmaktadır. Çiftçi, gemi yapımcısı, sağlık çalışanı, çevre mühendisi, tesisatçı, yönetici, muhasebeci vb. mesleklerin hayat boyu öğrenme zorunluluklarının üstesinden gelme stratejileri geliştirmeleri gerekmektedir (Moran & Louse, 2004).

Mesleki ve teknik eğitim, ekonominin ihtiyacı olan, iş için bilgi, beceri, yetkinliklerin kazanılması ve gerekli nitelikte insan yetiştirme görevini üstlenmektedir. Endüstriyel sanayi, işgücü, piyasa verilerinin takip edilmesi ve bu yönde güncelleştirilmiş uygun eğitimin bireye kazandırılması oldukça önemlidir. Mesleki eğitimin, nitelikli eleman yetiştirmenin yanı sıra, engelli bireylere, düşük ekonomik gelir gruplarının istihdamına ve cinsiyet eşitsizliğinin azaltılmasına yönelik işlevleri de olmalıdır. Mesleki eğitimlerde finansman gelirlerinde kademeli olarak vergilerde düzenlemeler yapılmalıdır. Eğitim sağlayıcılarının kalitesi hakkındaki bilgiler geliştirilmelidir. Stajyer rehberliğini koordine etmek için yeterli kapasitede finansman sağlanmalıdır (Brandt, 2015).

Mesleki ve teknik eğitim okulları, gelişen ve değişen sektörlere uyumlu, kendini sürekli güncelleyen bir müfredata sahip olmalıdır. Meslek lisesi öğretmenleri, işletmelerle eğitim bağlarını çok güçlü tutmalı, çağın gereklerini atölye ortamlarına ve öğrencilerine yansıtmalıdır. Mezun öğrencilerin işgücü piyasasında yer almaları, istihdam edilmeleri, okullarda aldıkları nitelikli eğitim ile işletmelerin uyumlu olması sağlanabilir. Ülkemizde öğrencilerin mesleki eğitime doğru yönlendirilmemesi, ailelerin bilinçsiz yaklaşımları, toplumun olumsuz bakışı, sosyal bir reformun gerçekleştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. 2023 Eğitim Vizyonu, mesleki eğitimin önemini ve uygulama yeniliklerini yansıtmakta, okul sanayi işbirliği protokollerini artırmaktadır. Böylece mezun öğrencilerin, sektörün ihtiyacına uygun gelişim ve donanıma sahip olmaları hedeflenmektedir.

Meslek lisesi grafik bölümü öğrencilerinin ajans deneyimleri üzerine bir araştırma yapılmıştır. Bu çalışma ile meslek lisesi grafik bölümü öğrencilerinin okul ajans eğitimi ve uygulama deneyimlerinin sektöre yansımaları araştırılacaktır.

Bu çalışmanın amacı, meslek lisesi grafik bölümü öğrencilerinin alan tercihi ile başlayan sürecini, iş yerinde öğrenme prensibine dayalı, ajans eğitim becerilerini

üst seviyeye taşımak ve sektöre uyumlu nitelikli eleman yetiştirilmesine katkı sağlamaktır.

Meslek lisesi grafik bölümü öğrencilerinin okulda aldıkları ajans deneyimleri, öğrencileri ilgili işletmelere iyi yetişmiş nitelikli eleman olarak hazırlayacaktır. Aynı zamanda okul ile öğrenciler bağlarını kuvvetlendirecek, öğrencilere ve okula kazanç sağlayacak, okullara güncel yeni donanımlar kazandıracaktır. Ajansın, kız öğrencilerin iş hayatına katılımlarını artıracacağı ve kendi ayakları üzerinde durabilen güçlü bireyler olabilmelerine imkân sağlayacağı düşünülmektedir.

Problem

Meslek lisesi grafik bölümünde eğitimlerini sürdüren öğrencilerin, son sınıfta almış oldukları staj eğitimlerinin, buldukları ilin imkânlarının az oluşu ve grafik alanı harici işletmelere yönlendirilmeleri neticesinde asıl ulaşılması hedeflenen becerileri ve öğrenimi gerçekleştiremedikleri görülmektedir. Okulda aldıkları grafik bölüm derslerinde uygulama derslerinin her ne kadar fazla olduğu görülse de yeniliklere ve gelişmelere uygun kendini sürekli güncellemediği, bu nedenle eğitimleri de daha çok teorik almalarına sebebiyet vermektedir. Bu durum öğrencilerde güven kaybına, aynı zamanda işletme deneyimlerinden de mahrum olmalarına neden olmaktadır.

Profesyonel işletmeler öğrencilerden belli başlı uygulamaları kullanma becerisini kazanmış, tasarımlar yapabilen, iş disiplinine sahip, pratik çözüm üreten çalışma kültürünü özümsemiş, istekli ve sürekli yeniliklere açık, kendine güvenen bireyler aramaktadır. Bu kıstaslar değerlendirildiğinde, 12. sınıf alan derslerindeki eğitim becerileri ve stajın ilgili sektörler için yeterli olmadığını ortaya çıkarmaktadır. Aynı zamanda alan uygulama becerilerinin daha erken verilip kazandırılması gerekliliğini de göstermektedir.

Bu araştırmada; Meslek lisesi grafik atölye uygulamalarının ajans ortamına dönüştürülmesine, öğrencilerin iş yeri çalışma prensibine uygun eğitimlerinin ve çalışma hayatına hazırlanma imkânlarının nasıl olması gerektiğine cevap aranmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, meslek lisesi öğrencilerinin grafik atölye dersi kapsamında ajans deneyimlerini model olarak eğitim becerisi uygulamaları üzerinden kazanımlarını gözlemlemektedir.

Bu çalışmanın amacı, meslek lisesi grafik bölümü öğrencilerinin alan tercihi ile başlayan sürecini, iş yerinde öğrenme prensibine dayalı, ajans eğitim becerilerini üst seviyeye taşımak ve sektöre uyumlu nitelikli eleman yetiştirilmesine nasıl katkı sağlayacağı sorusuna cevap aramaktadır.

Araştırmanın Önemi

Günümüzde hızla ilerleyen ve gelişen teknolojiler, yeni alanların açılması, bunlara paralel tasarım alanlarının değişmesi, nitelikli eleman ihtiyacını daha önemli kılmaktadır. Grafik bölümlerinde okuyan öğrencilerin de çağın gereksinimlerine cevap verebilen bir donanıma sahip olmaları gerekmektedir.

Okulda aldıkları ajans deneyimlerinin, öğrencileri ilgili işletmelere iyi yetişmiş nitelikli eleman olarak hazırlayacağı düşünülmektedir. Bu tür uygulamalar ile okuyan, üreten, yeniliklere açık, hızlı düşünebilen, yaratıcı fikirler ortaya koyabilen bireylerin yetişmesine katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda öz güveni yüksek, sorumluluk alan, iş kültürüne sahip ve ekip çalışmalarına uygun bireyler yetiştirecektir. Bilgisayar destekli grafik tasarım eğitimine rehberlik edecek, meslek liselerine fayda sağlayacaktır. Ajans çalışmaları sayesinde öğrenciler ve okul kazanç sağlayacak, okula güncel yeni bir takım donanımlar kazandıracaktır. Kız öğrencilerin, iş hayatına nitelikli eleman olarak katılımlarını artıracaktır.

Sayıtlar (Varsayımlar)

Sayıtlı (assumption), araştırma sürecinde doğruluğunun ispatlanması gerekmeyen önermedir. Sayıtlı hipotezden farklı olarak test edilmeden doğruluğu kabul edilerek araştırma gerçekleştirilir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2016). Araştırmanın geçerliliği, varsayımların doğruluğuna bağlıdır. Sayıtlar, inşa edilecek binanın temelleri gibidir (Pala, 2016).

Araştırmada görüşlerine başvuru öğrencilerin bilgi toplama araçlarını içtenlikle yanıtladığı, gerçeği yansıttıkları düşünülmektedir. Ölçme aracının kapsam geçerliliği için uzman görüşlerine başvurulması yeterli sayılmıştır.

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun uygulama eğitimi stajlarında birtakım problemlerle karşılaştığı varsayılmıştır. Öğrencilerin bireysel farklılıklarından dolayı da problemlerden etkilenme düzeylerinin farklı olduğu varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırma Ordu, Altınordu ilçesindeki Boztepe Mesleki ve Teknik Anadolu lisesi grafik bölümde 2017-2018 eğitim öğretim yılında kurulan ajans deneyimi olarak mezun olmuş 10 öğrenci ile sınırlıdır.

Araştırma Ordu Boztepe Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi mezun öğrencilerinin verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

Tanımlar

Grafik: En temel ifadeyle çizgidir. Çizgi şekil ve renklerin anlamlı ifadesidir.

Grafik Tasarım: Fikirleri, kavramları ve metinleri görsel olarak ilgi çekici bir şekilde görüntülemek, basılı, elektronik veya diğer medya yoluyla sunmaktır. Grafik tasarım yaratıcı bir görsel sanattır. Birçok alanı kapsayan disiplinler bütünüdür.

İşletme: Farklı alanlarda belli bir sermaye koyarak kazanç veya yarar sağlamak için kurulan bağımsız kuruluşlar.

Koordinatör Öğretmen: Okul ile şirket arasında koordinasyonu sağlayan ve rapor oluşturan meslek öğretmeni.

Mesleki Eğitim: Toplumun her alanında ihtiyaç duyulan mesleklerde nitelikli eleman yetiştirmek için gerekli bilgi beceri ve donanımlarının verildiği eğitimidir.

Tasarım: Bir şeyin inşa süreci ve yaratıcılıkla sonuçlandırma aşamasıdır.

İşletmelerde Meslekî Eğitim: Öğrencilerin okulda bölüm derslerini, stajda alan çalışmaları yapma uygulamalarıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1. EĞİTİM VE EĞİTİM KURUMLARININ İŞLEVLERİ

1.1. Eğitim

Eğitim insanlığın varoluşundan bu yana devam eden bir süreçtir. Eğitimin bir bilim dalı olarak gelişmesinde düşünür ve bilim adamlarının çalışmaları etkili olmuştur. Rönesans'la birlikte bilim ve sanat alanındaki gelişmelere Türk ve İslam uygarlığının eserleri de önemli katkı sağlamıştır. Eğitimin gelişmesinde Türk bilginlerinin düşünce ve görüşleri de dikkate alınmalıdır (Güven, 2010).

Eğitim, aslında başkalarının etkisiyle insanın kendi davranışında değişmeler oluşturması demektir (Başaran, 1989).

Fidan'a göre eğitim, insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir.

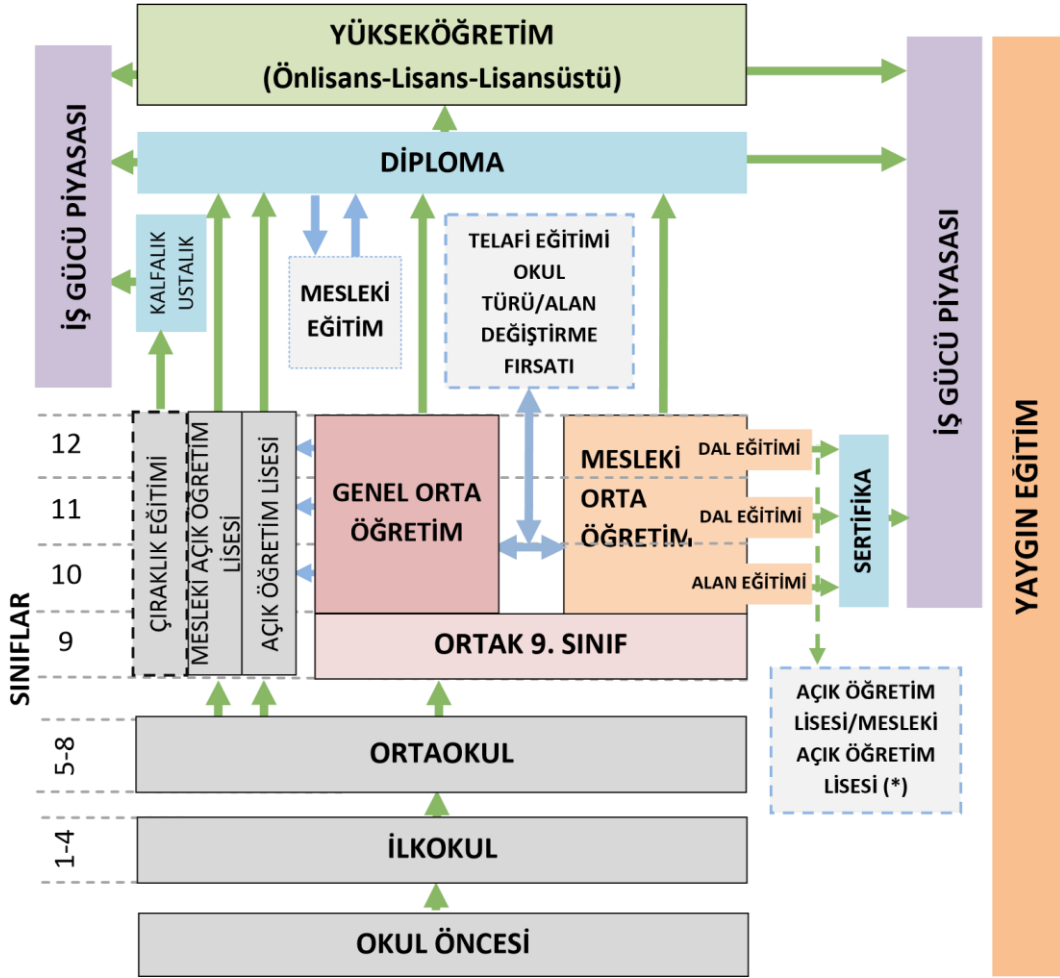
En geniş anlamı ile eğitim, bu yetiştirme yetiştirilme sürecini kapsayan bir kavramdır (Toprakçı, 2002).

Eğitim bireyi belli amaçlara göre yetiştirmekte ve bu süreç sonunda bireyin kişiliği değiştirmektedir. Toplumun ölçülerine uygun bilgi, beceri ve değerler kazanma bu değişimin bir parçasıdır. Bu süreçte kişi yetenek, tutum ve davranış biçimlerini sürekli geliştirmektedir. Eğitim, belirli kurallara göre insanın davranışlarında hedeflediği kazanımları elde etme ve geliştirme süreçleridir.

Eğitim bireyin, yetenek, beceri, bilgi tutum ve davranışlarını, belli bir amaca göre her mekânda ve yaşam boyu kullanma geliştirme süreç ve işlevidir (Özkale, 1999).

1.2. Türk Eğitim Sistemi

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa göre Türk eğitim sistemi şekillenmiştir. Eğitim sistemi örgün ve yaygın olmak üzere iki ana başlık altında ele alınmaktadır. Türk eğitim sistemi zorunlu üç ana kademedен oluşmaktadır. Eğitim sistemimiz 4+4+4 şeklinde toplam 12 yıllık zorunlu eğitim olarak üç kademeye ayrılmıştır. Birinci kademe ilkokul (1. 2. 3. ve 4. sınıf), ikinci kademe ortaokul (5. 6. 7. ve 8. sınıf) ve üçüncü kademe lise (9. 10. 11. ve 12. sınıf) olmak üzere düzenlenmiştir.

Şekil 1: Türk Eğitim Sistemi (Türk, 2015).

1.2.1. Örgün Eğitim

Örgün eğitim; belli amaçlar çerçevesinde hazırlanmış programlar ile planlı ve düzenli bir şekilde yaş ve seviyelerine uygun verilen eğitimdir. Örgün eğitim ile okul öncesi, ilkokul, ortaokul, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumları yer almaktadır (Meb, 2020).

1.2.2. Yaygın Eğitim

Yaygın eğitim; örgün eğitim ile beraber yürütülmenin yanında harici olarak yapılmaktadır. Bunlar ortaöğretim kurumlarında açılan kurslar, halk eğitimi, çıraklık eğitimi, uzaktan eğitim ve işletmelerde gerçekleştirilen teorik ve/veya uygulamalı kurslar veya hizmet içi eğitim şeklinde gerçekleştirilmektedir (Türk, 2015).

1.2.3. Mesleki ve Teknik Eğitim

Mesleki eğitim, ekonominin en küçük düzeyde dahi gelişmesine temel olan, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesini ifade etmektedir. Yeni gelişen teknoloji ve farklı iş alanları nitelikli insan gücü ihtiyacını da değiştirmektedir. Eğitimin görevlerinden biri de insan gücü yetiştirilmesi olarak nitelendirilmiştir. Öğrencilerin ilgi ve becerilerine göre yetiştirilmesi eğitim sisteminin hedefleri içerisinde yer almaktadır. Eğitim sistemi, öğrencileri meslek dünyasına hazırlarken istendik yönde bilgi ve beceriler kazandırmayı amaçlamaktadır (Arslanoğlu, 2012).

Endüstriyel sektörde gerekli olan nitelikli elemanları alanla ilgili, gerekli bilgi ve beceri kazandırmayı hedefleyen eğitim türüdür. Nitelikli eleman yetiştirme işlevini üstlenmiş kurumlar, mesleki ve teknik eğitim kurumlarıdır. Mesleki eğitim ülkemizde uzun bir geçmişe sahiptir. 19. Yüzyıla kadar meslek eğitimi daha çok usta-çırak ilişkisi çerçevesinde yürütülmüştür. Ancak günümüzde meslek eğitiminin böyle yürütülmesi mümkün değildir. Gün geçtikçe değişik iş alanları açılmakta ve bu alanlara farklı yetenek ve kapasitede elemana ihtiyaç duyulmaktadır. Bu alanlara eleman yetiştirme işlevinin günün koşullarına uygun olarak yapılması gerekmektedir. Meslek okulları bu amacı gerçekleştirmek için kurulmuşlardır. Ülkemizde, hem ara hem nitelikli insan gücüne ihtiyaç duyulmaktadır. Meslek liseleri ve benzeri okullar, daha çok ara insan gücü ihtiyacını karşılamak için kurulmuşlardır. Bu kurumlardan mezun olan kişiler alanlarında hizmet ederler. Sanayinin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştirme işini ise yükseköğretim kurumları üstlenmiştir.

Mesleki ve teknik eğitim, ülkemizde en çok üzerinde durulan ancak fazla bir şey yapılamayan alanlardan birisidir. Kalkınma planlarında ve Milli Eğitim Şuralarında gündeme getirilen mesleki eğitim konuları hep metinlerde kalmış bir türlü uygulamaya konulamamıştır. Birçok nedeni bulunmakla birlikte, bu eğitim pahalı olup, yatırımı gerektirmektedir. Memleketimizde buna istihdam sorunu da eklendiğinde mesleki ve teknik eğitim bir çıkmazın içine girmektedir. Meslek okullarından mezun olan kişilerin iş bulamamaları ve bu kişilerin yükseköğretime girişte birtakım zorluklarla karşılaşmaları, bireyleri bu tür okulları tercih etmekten alıkoymaktadır. Bütün bunlara rağmen ülkenin kalkınmasını temin edecek kaliteli insan gücünün yetiştirilmesinde mesleki ve teknik eğitim kurumlarının önemini

gözden kaçırmamak gerekir. Bu konuda birtakım düzenlemeler yapılmak suretiyle, yetenekli öğrencilerin meslek okullarına yönelmeleri sağlanmalıdır.

1.2.4. Çıraklık Eğitimi

Mesleği işin erbabından öğrenmek, bilgi, beceri ve tecrübelerini artırmak için iş yerinde öğrenme prensibine dayalı eğitimidir (Cafıoğlu, 2007).

İşyerinde öğrenme sürekli devam eden bir süreçtir. Hem iş yeri performansı hem de bundan doğan öğrenme bütünlüğü, geniş insan nitelikleri oluşturmaktadır. İşyerinde öğrenme bütünlüğünün bir başka yönü de sosyal, örgütsel, kültürel ve diğer bağlamsal etkenlerin ortaya çıkması açısından anlamlıdır. İşyerinde sürekli değişen bağlamlar öğrenmeyi devam eden yaratıcı bir sürece dönüştürür. İşyerinde öğrenme sadece bireysel değil gruplar ve takımlar halinde de gerçekleşmektedir (Guile & Unwin, 2019).

1.2.5. Uzaktan Eğitim

Öğretmen ve öğrenci arasında yüz yüze bir ilişkinin olmadığı veya sınırlı olduğu durumlarda verilen eğitime uzaktan eğitim denilmektedir. Bu eğitimin gerçekleştirilmesi için çeşitli eğitim araçları gerekmektedir. Radyo, televizyon, internet ile yapılan eğitimler buna örnek gösterilebilir. ABD ve birçok Avrupa ülkesinde yaygın olarak kullanılan uzaktan eğitim yöntemi, pandemi süreciyle tüm dünyada etkili bir eğitim modeline dönüşmektedir. Son yirmi beş yılda öğrenme çeşitliliği, açık, esnek ve uzaktan öğrenme yaklaşımları ile artış göstermektedir. Uzaktan öğrenme modeli ile en uzak köylere, açık denizlere kadar her yere ulaşabilmektedir. İngiltere’de istihdam etmede açık, esnek ve uzaktan öğrenme eğitim kaynakları açısından önemli bir yer teşkil etmektedir. Ülke başarıları, ekonomik büyüme ve istihdam, meslek liselerine verilen önem ile bağlantılıdır. İşgücü piyasa gerçekliliği eğitim sistemlerinin zenginleştirilmesi, mesleki kalitenin artırılması, ekonomik büyümeye ışık tutmaktadır (Calder & McCollum, 1998).

Uzaktan eğitim günümüzde farklı bir boyut kazanmıştır. Televizyon ve radyoya göre biraz daha sınırlı olmasına rağmen, internet gittikçe yaygınlaşmaktadır. İnternetin ortaya çıkması eğitimi yaygınlaştırmanın ötesinde maliyeti de düşürmüştür. Bu yolla dünyada birçok kaynaklara ulaşmak kolaylaşmıştır. İnternet kullanıcıları, bu yolla, elektronik posta ile haberleşebilir, sohbet edebilir, yenilik ve tartışmaları izleyebilir, telnet ile uzaktaki bilgisayarları

kendi bilgisayarları gibi kullanabilir, çeşitli programları bir protokol çerçevesinde, kendi bilgisayarlarına yükleyebilir (Cafoglu, 2007).

Uzaktan eğitim meslek iş ve işçi bulma konusunda bir yol sunmaktadır. Teknolojiler ile uzaktan eğitim, sektörün ihtiyacını karşılamış, bireysel ve toplumsal memnuniyeti sağlamıştır. Uzaktan eğitim sorunları, işletmelerin uzaktan öğretim araçlarını ekonomik olarak desteklemeleri ile ortadan kalkacaktır. İşletmelerin yaşanan iş gücünü gençleştirme ve öğrencilere düşük bütçelerle kurs vermeye çalışmaları ekonomik olarak işletmeleri etkilemektedir. Devletin eğitim politikaları gereği işletmelerin yatırımlarına, gerekli kurslara teşvik edici ve uzaktan eğitime de destek olması gerekmektedir (Oliveira & Rumble, 1992).

1.2.6. İşyerinde Eğitim

Ülkemizde etkisini sürdüren önemli bir eğitim türü olarak kabul edilmektedir. Sanayisi gelişmiş ülkelerde iş yerinde öğrenme resmi olarak yapılırken ülkemizde yarı resmi olarak yapılmaktadır. İlkokulu bitiren birçok çocuk çıraklık eğitimiyle meslek sahibi olma yoluna gitmektedirler. Bu çocukları, farklı meslek alanlarında sanayi ve iş yerlerinde görmek mümkündür. Mesleki işler arasında düşünmeyi ön plana çıkartan yeni performans durumları oluşmaktadır. Düşünen işçilere ihtiyaç duyan bu performans durumu, rutin bir çalışmanın ötesine geçmektedir. Düşünme becerilerine dayalı görevler, öğrenmeyi geliştirmekle beraber, esnek ve uygulanabilir performans için başarı düzeylerini de geliştirmektedir. Çalışma esnasında oluşabilecek ya da olması muhtemel problemlerin çözümüne katkı sağlayacak işçilerin varlığı oldukça önemlidir. Hem okul hem de işletmeler düşünmeye dayalı öğretim yapmalıdır (Soden, 1994).

İşyerinde öğrenme yaparak ve yaşayarak gözlemlemeye dayalıdır. Öğrenme sürecinde usta, bir öğretmen gibi hareket etmekte ve süreci zamana yaymaktadır. Eğitim süreci yavaş işler ve çok uzun zaman almaktadır. Eğitim bir yere kadar planlı ilerlemektedir. Ülkemizde iş yerinde öğrenme son yıllarda gereken önem verilmeye, okul ile bütünleştirilmeye çalışılmaktadır (Fidan & Erden, 1986).

İşverenlerin çalışanlardan beklentileri nelerdir?

- Tutarlı, istikrarlı davranış,
- Açık, eleştirel düşünme,
- İşi gereken sürede yapma,

- Profesyonellik,
- İş ve sektörle ilgili heyecan,
- Olumlu, yapabilirim tutumu,
- Öz girişimcilik,
- Yaratıcı, yenilikçi, yaratıcı düşünme
- Şirketle birlikte büyüme arzusu,
- Entelektüel merak,
- Öğrenme ve üstünlük kurma hevesi,
- Başkalarıyla ve takımlarda işi çalışabilme becerisi,
- Esneklik ve uyarlanabilirlik,
- Eğitilmek için yatırıma değer olmak,
- Büyük bir işin parçası olmayı arzulamak,
- İletişim yeteneği,
- Liderlik potansiyeli ki bu “özel bir şey”

Bu özelliklere göre, işinde başarılı olmak isteyen bireyler eksik yönlerini tamamlamalı ve geliştirmelidirler (Kay, 2013).

1.3. Eğitimin Amacı

Eğitim kişinin kazanması beklenen davranışlarında ölçülebilen farklılaşmaları ortaya koyan çok yönlü bir etkinliktir. Resmi eğitimlerde amaçlanan hedefler bulunmaktadır. Bu amaçlara ulaşmada gösterilen davranışların ölçülebilmesi, kazanımların elde edilmesi belli aşamalarla takip edilmektedir. Ulaşılması gereken hedefler toplumun beklentilerini karşılama istenmektedir. Bu amaçlar toplumun bireyden beklediği tüm önemli davranışları kapsamaktadır. Ayrıca bireyin toplumsal yaşama uyum sağlama için gerekli donanımlar amaç olarak ifade edilmektedir (Fidan & Erden, 1998).

1.4. Dünyada Eğitim Sistemleri

1990'ların ortalarından beri Avrupa'daki eğitimi ve dünyanın geri kalanının sistemlerinin karşılaştırılmalarını sağlayan Bologna süreci başlatılmıştır.

Sarbonne bildirisi (Avrupa Mimarlık Uyum) ortak deklarasyonu yükseköğretim sistemi 25 Mayıs 1998. Sarbonne Üniversitesi 800. Kuruluş yıldönümünde Avrupa'daki büyük dördünün yükseköğretim bakanları: Fransa,

Almanya, Büyük Britanya ve İtalya. Bildirgenin söylemi, ortak Avrupa fikrini vurgulamaktır. İlk kez yükseköğrenim alanı bünyesinde, öğrenci motivasyonu sağlamak, öğrenci ve akademisyenlerin sürekli gelişen kariyer ve eğitimi ile tanışma fırsatı sunmaktır. Daha sonra Bologna bildirgesi sürecin bir parçası oldu. Bologna sürecinin nihai amacı; Avrupa yükseköğrenimi kurmaktır. Bologna Deklarasyonu 25 ülkenin katılımı ile 19 Haziran 1999'da gerçekleşmiştir.

Prag Zirvesi 33 ülkenin katılımıyla 18-19 Mayıs 2001'de gerçekleşmiştir. Bu zirveye Türkiye'de dâhil olmuştur. Prag tebliği farklı Avrupa topluluğuna başvuru yapar. Programlar yeni hareketlilik eylem planı oluşturmaktadır. Diğer nokta ise kalite güvencesidir. Ülkeler her seviyede modül, ders ve müfredat gelişimini artırmak, Avrupa içeriğiyle karşılıklı olarak tamamen ortak derece statüsü oluşturmaktadır. Hayat boyu öğrenmenin, rekabet gücünün zorluklarıyla yüzleşmek için stratejiler gereklidir. Daha sonraları 40 ülkenin katılımı ile 19-21 Eylül 2003'te Berlin Konferansı da süreci geliştirmiştir (Bünning, 2006).

Avrupalılar, Roma antlaşması ile mesleki eğitimde 5 ana hedef belirlemişlerdir. Bunlar;

- Çok kültürlü ve çok dilli Avrupa,
- Mobil iş gücü,
- Herkes için eğitim veren Avrupa,
- Becerilerle dolu Avrupa,
- Dünyaya açık bir Avrupa,

Avrupa ülkeleri karşılıklı tanıma yoluyla nitelikli insan çalıştırma yoluna gitmiştir. Bir kişinin erken yaşta pratik yapma isteğini, herhangi bir ülkede özgürce bir yerde çalışma hakkını Roma Antlaşması sağlamaktadır. Bu şekilde sektörel direktifler ile hemşireler, doktorlar, veteriner hekimler ve bir dereceye kadar hukuk mesleği yararlanmaktadır (Collins, 1993).

Avrupa'da, toplumun refah seviyesinde mesleklerin önemi büyüktür. Kamu sektörü ihtiyaç duyduğu mesleki alanları kabul etmektedir. Toplumdaki savunmasız kişilere özen göstermek sivil toplum örgütleri için önemli olmuştur. Buna yönelik olarak özellikle genç çocuklara mesleki eğitim kazandırmak amaçlanmıştır. Bazı ülkeler, özellikle Norveç ve İsveç, meslek eğitimin akademik sürüklenmesinin ön saflarında yer almaktadır. Ulusal eğitim ve İskandinav model

kendi içinde uluslararası ilgi görmüştür. Eğitim zorlukları bu modellerle aşılmaya çalışılmış, sosyal refahı sağlamayı amaçlamıştır (Smeby & Sutphen, 2015).

Meslek Öğrenimi için yeni eğitim zorlukları şu anda, öğrenmeye en iyi nasıl yardımcı olunacağına dair düşünmeye artan bir ilgi var. Dünya çapında üniversitelerde profesyonel meslekler için artan bu ilgi, yükseköğretim kurumlarında programlarına yansımaktadır. Yükseköğretim programları çağın gereksinimlerine uygun programları iş kapasitelerine göre ayarlamalı ve etkili bir çözüm bulmaları gerekmektedir. Mesleğe geçişlerde tüm programlar yumuşak bir geçiş sağlamalıdır. Öğrenciler meslek programlarından mezun olduktan sonra sorunsuz bir şekilde işe girmeleri sağlanmalıdır (Billett, Harteis, & Gruber, 2011).

Gelecek için yetenekli iş gücü temel eğitimlerin güçlenmesi gerekliliğini ön plana çıkarmaktadır. Teknolojilerin gelişimi, yeni endüstrilerin ortaya çıkışı, yeni meslek dallarının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Teknolojik değişim, uluslararası rekabet gücü ve sosyal düzen üzerine, iş kaybı korkusundan yeni istihdam türlerine geçit açılmaktadır. Gençlerin geleneksel, tam zamanlı, ücretli istihdamı ülkelerin gelecekteki istihdam model, eğitim ve öğretimin yeni bir yöne ihtiyacı olduğunu belirtir. Bunun için eğitim belirli bir mesleğin ve hatta meslek grupların yerini almaktadır. Genelleştirilebilir beceriler veya genel aktarılabılır eğitim için stratejiler oluşturulması gerekmektedir. OECD ülkelerinin birçoğunda yaşanan iş gücü ve sınırlı iş yeri deneyimi öğretmen ve eğitmen işgücüne bağlı farklı sorunlar oluşturmaktadır. Değişen işgücünü eğitecek meslek öğretmen ve eğitmen kıtlığı ve yaşanan işgücü ciddi sorun oluşturmaktadır. Örneğin İsveç'te lise okullarının yarısından fazlası 50 yaş üzerindedir. Yaşlanan meslek eğitimi ve öğretimi işgücü Avustralya'da da büyük bir sorundur. Diğer bir zorluk meslek eğitim ve öğretim kurumlarının hızla değişen gelişmelere aşına olmasıdır. ABD'deki mevcut kanıtlar ilgili iş deneyimine sahip olmanın özellikle acemi öğretmenler ve eğitmenler için yararlıdır, çünkü onlara öğretme konusunda güvenini artırmaktadır. Ancak belirli bir eşik seviyenin üzerindeki iş yeri deneyiminin daha fazla öğretim etkinliği üzerinde olumlu etki yarattığı söylenebilir. Bilgi ve becerileri korumak mesleki eğitim ve öğretim kurumlarındaki öğretmenler ve eğitmenlerin güncel bir sorundur (Pilz, 2012).

2012 yılında, OECD ülkelerin üçte birinden fazlasında, tüm lise öğrencilerinin yarısından fazlası meslek öncesi veya meslek programlarına katıldı.

Ancak bu öğrencilerin % 30'undan azı iş temelli öğrenmeyi gerçekleştirebildi. Yerleşik ve yüksek kaliteli meslek ve çıraklık programları olan ülkeler, gelişmiş genç istihdam fırsatları oluşturabildi. Ancak, birçok OECD ülkesinde gençlerin payı ne istihdam edilmiş ne de eğitim veya öğretimde genel programlardan mezun olan öğrencilere göre yükseköğretime geçebilmiştir. Dahası, ileri eğitime kaydolma olasılıkları neredeyse beş kat daha azdır (Oecd, 2020).

1.4.1. Japonya

Japon Eğitim Sistemi'nin belirgin özelliği: nitelikli işçileri meslek okullarında ve enstitülerde yetiştirmeye özen göstermesidir. Genellikle devlet tarafından kurulan meslek okul sayısı 1945 yılında 1750'ye ulaştı. 1964 yılında mesleki eğitimde gerçekleştirilen reformu ile meslek ihtisas okulları kuruldu. Bu okullar daha çok sanayi kuruluşları tarafından kendi elemanlarını yetiştirmek amacı ile kuruldu. Bunların kuruluşunu devlet teşvik etti. Böylece her sanayi kuruluşu ihtiyacına uygun ve kuruluşunda ömür boyu çalışacak elemanlar yetiştirmeye başladılar. Bu sistem çalışan ile çalıştığı kurum arasında duygusal bağın oluşmasını da beraberinde getirdi. Bu değişikliklerle meslek okulları sadece nitelikli işçi yetiştiren okullar olmakla birlikte teknik elemanlar da yetiştiren okullara (Teknoloji Kolejlere) dönüştürüldü. Oluşturulan teknik eğitim sistemi Japonya'da okul öncesi öğrenim kurumlarında (yuvalarda) başlıyor. Sanat ve el becerileri geliştiren çalışmalar bu yıllarda öğrenim programlarına alınıyor. Seneler ilerledikçe bu derslerin programdaki ağırlıklarının arttığı görünmektedir. 9 yıllık zorunlu eğitim programları incelendiğinde; atölye çalışmaları, el becerileri ve sanat alanlarındaki derslerin programda önemli yer tuttuğu görülür. Japon yetkilileri ülkelerinin eriştiği sanayi üretimi ve ekonomik kalkınma seviyesini eğitimdeki bu anlayışa borçlu olduklarını her fırsatta dile getirmektedirler. Burada dikkate değer nokta, eğitimdeki gelişmişliği ekonomik kalkınmadan önce gerçekleştirmiş olmasıdır (Özdebir, 2005).

1.4.2. Amerika

Başka memleketlerde mesleki (vocational) ve teknik eğitim diye ifade edilen programın pek büyük bir kısmı, Amerika Birleşik Devletleri'nde normal "high school" öğreniminin bir parçasıdır. Resmi okulların ortaöğretim kesimine giren sınıflarında yaygın (extensive) meslek programlar, "junior college" okulları

mesleki dersler ve ayrıca teknik dallarda ihtisas eğitimi veren resmi ve özel sanat okulları vardır. Amerika Birleşik Devletleri'nde, başka birçok memleketlerde olduğu gibi, akademik eğitim ile mesleki eğitimi tamamıyla birbirinden farklı programlar olarak ele almak şeklinde bir eğilim gelişmiştir. Bu iki alan arasındaki bölünme, federal hükümetin “high school” programında yer alan bazı derslere mali yardımda bulunması ve diğerlerine bulunmaması gerçeği ile daha belirli hale gelmiştir. Öte yandan, genel ve mesleki eğitimin birbirine bağlılığı konusu üzerinde pek çok şeyler yazılmıştır. Birçok yetkililer eğitimin organik bir bütün olduğunu ve bölmelere ayrılamayacağını anlatmaya çalışırlar. Güçlüğün büyük bir kısmı öyle görünüyor ki mesleki eğitimin tanımından gelmektedir. Müstakbel bir maden işçisi için demircilik ne kadar mesleki bir çalışma ise bir Latince öğretmeni adayı için de klasiklerin okunması belki o kadar meslekidir. En ümit verici belirti, çok-yönlü “high school” okullarda, federal yardımlara rağmen, “mesleki” öğrencileri “koleje hazırlayıcı” programları izleyen öğrencilerden ayırmak hususunda bir isteksizliğin mevcut oluşudur. Mevcut yaşam ve iş yeri gereksinimlerine yanıt olarak, ABD'deki eğitim topluluğu kaliteli eğitim için yeni kıstaslar oluşturmuştur. Amerikan Lisesi, geniş tabanlı bir danışma grubu, ABD Eğitim Bakanlığı tarafından ölçüt oluşturmak için bir araya getirildi. İdeal Amerikan Lisesi için;

- Öğrencilerin teknik becerilere sahip olmaları için yüksek düzeyde akademik seviyeye ulaşmalarına yardımcı olmak,
- Öğrencilere bir kariyer dalı veya diğer özel ilgi alanlarına göre eğitim vermek,
- Sınıflarda uygulamalı öğrenme, iş yerleri ve toplum hizmetlerinde çalışma ortamı sunmak,
- Çok çeşitli kariyer ve üniversite bilgilerine erişimi sağlamak,
- Öğrencileri üniversite ve kariyer için hazırlamak,
- Gelişim için küçük okullardaki öğretmenlerle çalışmak,
- İlgili bir topluluğun desteğini kazanmak,
- Yetişkin akıl hocalarından ekstra destek almak,
- Ortaöğretim sonrası ile güçlü bağlardan yararlanmak,
- Öğretimi geliştirmek ve öğrenmek için teknolojiyi kullanmak, gibi esaslar oluşturulmuştur (Pucel, 2013).

Resmi ve federal olarak desteklenen (TVET Technical Vocational Education And Training) kursları ve programları, ABD eğitim sisteminin neredeyse 100 yıldır bir parçasıdır. TVET çok yönlü eğitim disiplini ve birçok farklı fırsat sunar. Değişen meslek istihdamına göre öğrenci merkezli müfredat oluşturulmuş ve çok yönlü eğitim uygulanmıştır. TVET' e yönelik bu yeni yaklaşımlar ABD'de bazı kesimlerde TVET' in rolüne ilişkin olumsuz algılar oluşturmuştur. ABD küresel pazardaki konumunu korumaya çalışırken, yeniden TVET' e nitelikli işçi eğitimi sağlama yükümlülüğü bu çabanın önemli bir parçası olmaktadır. Buna ek olarak, eğitimciler ve politikacılar, öğrencilerin ilgisini çekmenin yollarını bulmaya çalışırken, sınıf ve laboratuvar, TVET bu çabada bir rol oynayabileceğini göstermiştir. ABD'deki TVET' in artık ikinci sınıf statüsüne düşürülemeyeceğini göstermektedir (Pilz, 2012).

Hollanda ekonomisi gücünü iş temelinden almaktadır. Mesleki eğitim ve öğretim sisteminde iş temelli öğrenme uyumu sağlanmıştır. Değişen nüfus yapısı akademik eğitimin popülaritesi mesleki eğitim ve öğretim üzerindeki baskıyı artırmaktadır. Öğretim kadrosu herhangi bir öğrenmede en değerli kaynaktır. Kurum ve beceriler düzenli olarak güncellenmelidir. Görüş olarak mesleki eğitim ve öğretim okullarında öğretim endüstrisi yaygın değildir, çünkü düzenleyici kısıtlamalardan dolayı, öğretmenlerin arzı mümkün olmayabilir. Yaşlanan işgücü ile beklenen emeklilik dalgası, ihtiyaç duyulan mesleklerin eğitimine ayak uydurabilen eğitimcilerin yetiştirilmesi önemli ölçüde zorluklar oluşturacaktır. En düşük mesleki eğitim ve öğretim lise seviyesinde mezun öğrenciler zayıf işgücü piyasasını oluşturacaktır. Mevcut ortaöğretim sonrası finansman düzenlemeleri yeterli değildir. Hizmet sağlayıcılar için, özellikle yetişkinlerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik teşvikler yarı zamanlı hizmet arayışını ortaya çıkarmıştır. Hollanda lise sonrası mesleki eğitim ve öğretimde bulunan yeterlik yelpazesi sistemi, işgücü piyasası talebini tam olarak karşılamayabilir. Daha fazla meslek becerilerine olan ihtiyacın artması, mezunların az oluşu, başka seçeneklerin oluşturulmasına neden olmuştur. Akademik yön veya tam bir lisans programı, özel kurslar, hizmet sunumundaki bu boşluğu gidermeyi amaçlamaktadır. Ek olarak yeterli bir düzenleyicinin yokluğunda özel kurumlar tarafından sağlanan kısa kurslar, çok dar becerilerin edinilmesine imkân vermektedir (Fazekas & Litjens, 2015).

1.4.3. Almanya

Bugünkü Alman meslek okullarının başlangıcı aranacak olursa 18. Yüzyıldaki Pazar Günü Okulları'na kadar gidilmesi gerekir. Pazar Günü Okulları'yla 19. Yüzyılda ustalara özgü resim okulları adıyla kurulan okullar meslek okullarının temelini oluşturmaktadırlar. Meslek okulları düşüncesi; zorunlu öğrenim okulları olan ilkokullarla birlikte gündeme gelmiş bir düşüncedir. Almanya'da, 1695 tarihinde Pazar Günü Yurdu'nu kuran ve zorunlu kılan Württemberg hükümetidir. Sonra 1765'te de Baden, 1771'de de Bayern' de kurulmuştur. Pazar Günü Okulları'nın amacı, kuşkusuz bugünkü meslek okullarının amacından uzaktır. Bu okullar ilkokullarda edinilen bilgiyi genişletme ve pekiştirme amacıyla açılmışlardı. Bunların eğitsel değerleri ilköğretim üzerine zorunlu bir öğrenim dönemi daha oluşturmalarındandır (Tonguç, 2000).

Alman çocuklarının yaklaşık olarak yüzde 80'i tam gün okula devamlı ilgili kanuni şartları yerine getirdikten (yani sekiz veya dokuz yıllık öğrenimi tamamladıktan) sonra çırak olur veya full-time bir işe girer. Bununla birlikte, bunlar kanun gereğince 18 yaşına kadar bir meslek okuluna yarım gün esasına göre devam etmek zorundadırlar. Bu gibi öğrencilerden yüzde beş kadarı meslek okullarına tam gün devam ederler. Ötekilerin Berufsschule adı verilen sanat okullarında okumaları gerekir. Bu okullar, kökleri daha 1870 yılında Münih' te Georg Kerschensteiner' in yönetimi altında başlayan sanat okullarına kadar uzanan öğretim kurumlarıdır. Almanya 1919 yılında yürürlüğe giren Weimar anayasasında genç işçiler ve çıraklar için sanat okullarına yarım gün devamı mecburi kılınmıştı ve bunu uygulayan ilk memleket olmuştu. Bu mecburiyeti, özellikle kırsal bölgelerde, genelleştirmek imkânı bulamamış ve bazen kızlar bu mecburiyete tabi tutulmamışlardır. Tam gün meslek okulları (Berufsfachschulen) ya bir, ya iki, ya da üç yıllık okullardır. Fachschule'ler tam gün esasına göre öğretim yapan üst seviyede meslek okullarıdır (Oğuzhan, 1977).

Almanya'da eğitim, meslekî, teknik ya da yükseköğretim olarak, yapılmaktadır. Eğitim sistemi 2 tür yapıdan oluşmaktadır. Kısa süreli olanı, Hauptschule ve Realschule, devamında teknik eğitim (Fachoberschule) tam gün meslekî eğitim (Berufsfachschule) ya da uygulamalı meslekî eğitim (Berufsschule) veren okulları kapsamaktadır. Mezun olan gençler yüksek teknik okullara ve üniversitelere, 3 yıllık Berufsschule' ye ve temel meslekî eğitimi

bitirenler ise kısa süreli bir yüksek teknik öğretim kurumu olan meslekî eğitim veren Fachschule' ye devam ederler. Eğitim sisteminde stajlar dâhil 8 dönemden oluşan teorik, genel ve teknik meslekî eğitim verilmektedir. Eyaletlerin yetkisi altında devlet tarafından desteklenen bu eğitimin yanında işletme içi eğitimlerde sağlanmaktadır. Eğitim programları, meslekî danışma komisyonlarınca belirlenmektedir. Berufsschule meslek okullarının dışındaki tüm meslek eğitim okulları işletme içi uygulamaya yönelmişlerdir (Kazu & Demirli, 2020).

Birçok Avrupa ülkesi 2015 ve 2016'da yüksek bir mülteci akını yaşadı. Bu iki yıl içinde Almanya 1,5 milyon sığınmacı aldı. OECD ülkeleri içinde 2017 verilerine göre Almanya ikinci en yüksek iltica başvurusuna sahiptir. Bu yeni gelenlerin çoğu genç, zayıf temel becerilere sahip, sınırlı mesleki beceriler ve dil becerilerinin yanı sıra Alman iş gücünün değer verdiği resmi niteliklere sahip değildirler. Alman makamlarının şu anda ele aldığı ve çözmesi gereken temel zorluklardan biri önümüzdeki yıllarda uluslararası koruma elde eden sığınmacıların nasıl uyum sağlayacağıdır. Aksi takdirde statülerinin değiştirilerek Almanya'da etkili bir şekilde toplumda kalmaları ve iş gücü piyasası ile güçlü bağlantılarının oluşturulması sağlanmalıdır.

Uluslararası kanıtlara göre; mesleki eğitim ve öğretimin, özellikle iş temelli çıraklık yoluyla öğrenme savunmasız gençler için kaliteli istihdam, istikrarlı ve yüksek eğitimlere doğru etkili bir yolu temsil edebilir. Nitelikli istihdama erişim için eğitim ve öğretim her kesime de hizmet edebilir. Göçmenlerin potansiyelini ortaya çıkarmak ve Alman iş gücü piyasasındaki önemli beceri eksikliklerini gidermek amaçlanmıştır. Nitekim gösterilebilir talep becerilerini geliştirirken, göçmenlerin sosyal ilişkilerini geliştirmelerine de yardımcı olmaktadır. Mesleki eğitim ve öğretim, göçmenlerin iş gücü piyasasına uyumunu kolaylaştırmak için çekici bir yol sunmaktadır (Bergseng, Degler, & Lüthi, 2019).

1.4.4. İngiltere

Hemen her İngiliz çocuğu yaşamının belli zamanlarında bir süre endüstri eğitimi görüyor. İngiliz eğitiminin amacı tarihsel ve klasik değil, çağdaş endüstriyeldir. Basit aletler kullanmak, onların dayandıkları öğeleri deneyimle öğrenmek, yapı gereçlerini tanımak, güzellik kavramını iş yaparak anlamak, yaparak öğrenmenin zevkini tatmak, eli ve gözü eğitmek, çocukların bilgilerini

güçlerinin emrine vermek, İngiliz endüstri okullarının çok önemle izledikleri amaçlardır. Bunları elde etmeyi de başarmışlardır. Büyük köprüler, olağanüstü demir yolculuk, birkaç katını yerin altına saklamış olan güzel tecimevleri yapımı, yoğun fabrikalar kurulması, doğal güçlerin endüstride kullanılması, kullanılacak eşyanın sağlam bir biçimde üretimi, önemle uygulanan esaslı bir endüstri eğitiminin ürünüdür. İngiltere’de ki endüstri okullarını, endüstri ve uzmanlık okulları diye iki kısma ayırmak gerekir. Birinci kısım çocukları, marangoz, kunduracı, tenekeci, dülger vb. gibi el etkinliklerine gerek gösteren mesleklere hazırlarlar. İkinci kısım okullar da elektrikçi, dekor ressamı, yapı mühendisi gibi uzmanlık dairesinde çalışmak zorunda olan insanları yetiştirir. Birinciye örnek “Technical School Barnados” tur. İkinci tür okullara örnek de “Central School of Arts and Cropts” okuludur (Tonguç, 2000).

İngiliz eğitim sisteminde öğrenciler 11 yıllık zorunlu eğitimin sonrasında (16 yaşından sonra) üniversiteye girebilmek veya bir meslek edinip hayata atılabilmek için bu okullarda eğitim almak zorundadır. Mesleki Eğitim Kolejlere bünyesinde meslek eğitimi verilmekte, sertifikalar ve profesyonel diplomalar ile meslek edinmeleri sağlanmaktadır. Mesleki eğitim kurumları, iş dünyasına uyumlu eleman yetiştirmeyi hedeflemektedir. Bu yaklaşım öğrencileri iş dünyasına hazırlamayı kolaylaştırmaktadır. Öğrenci odaklı programlar ile esnek bir eğitim modeli oluşturulup, üniversiteye gitmelerine imkân sağlamaktadır. Mesleki eğitimle öğrenciler akademik bilgi, uygulama alanı ve iş becerileri edinme imkânlarına sahip olmaktadır.

Mesleki eğitim genelde 3 kademe şeklinde görülür.

1. Temel Kademe: 1 yıl süreli meslek kurslarıdır. Bu kademeyi bitirenler iş hayatına atılabilir, orta kademe veya pratik eğitime başlayabilirler.

2. Orta Kademe: 1 yıl süreli meslek kurslarıdır. İleri kademe meslek eğitimine veya pratik eğitime devam edebilir.

3. İleri Kademe: Bitirenler üniversite veya iş hayatına atılabilirler.

Meslek eğitim programları uygulamalarının yanında öğrencileri üniversitelere yönlendirmeyi de hedeflemektedir. Öğrenciler mesleki eğitimin yanında üniversite mezunu olabilmektedirler. Mesleki eğitim iki yıl sürmektedir. Öğrenciler isterse, bu iki yıllık mesleki eğitimlerinin üzerine bir yıl daha eğitim alarak üniversite mezunu olabilirler (Özdebir, 2005).

İngiltere' deki zorunlu eğitim sonrası sektörün özelliklerine göre mesleki yönde programların öğretilmesi, İskoçya, Avustralya ve Yeni Zelanda gibi bir dizi başka ülkelerde de uygulanmaktadır. İngiltere' deki ortaokullar bu tür meslekle ilgili kursları sağlama eğilimindedir. Bu önceki ve mevcut Birleşik Krallık hükümetlerinin açılma çabalarının sonucudur (Moodie, 2008).

İspanyol mesleki eğitim ve öğretim sisteminin modernizasyonunun başlangıcı 1990' dır. O zamandan beri bir Avrupa referansı çerçevesi içinde önemli ölçüde gelişmiştir. Okuldan ayrılma yaşının 16'ya yükseltilmesi ile başarısı en düşükler için yeni bir hüküm 1994 yılında, özellikle sınıf öğrencilerine yönelik sunulan yeterlik seviyesi getirilmiştir. Ortaokullarda başarısı düşük ve zor şartlar altındaki gençler için programlar oluşturulmuştur. Bu programlar değiştirildikleri 2007 yılına kadar sürdü. Aynı nüfusu hedef alan bu yeni programlar 2013 yılında yeniden şekillendirilmiş, 2014-2015 yıllarında sonuçlandırılmıştır (Marhuenda-Fluixá, Salvà, & Saurin, 2015).

1.4.5. Fransa

Fransa' da 6-18 yaşları arasında mecburi eğitim uygulanmakta, 5 yıl ilköğretim, 4 yıl da ortaokul öğrenimi yapılmaktadır. Mecburi öğretimin ardından gençler eğitim tercihlerini, meslekî eğitimden yana kullanıp doğrudan iş hayatına katılmayı düşünebilirler. Genel ve mesleki eğitimler yükseköğretime geçişe imkân vermektedir. Genel ve mesleki eğitim aynı yapı içerisinde değerlendirilmektedir. Ortaokul eğitiminin ikinci yılından itibaren genel eğitime ya da teknik ve meslekî eğitime devam edebilirler. Lise diploması almak ve yükseköğretime geçmek isteyen gençlerin dışında kalan gruplar 2 yıllık meslekî eğitim görebilir. Temel meslekî eğitim sertifikası (CEP) ya da çıraklık meslek sertifikası (CPA) alabilmekte üzerine 2 yıl süreli bir eğitim daha alarak temel meslekî eğitim brövesi (BEP) ya da 2-3 yılın sonunda meslekî yetenek sertifikası (CAP) alma imkânları bulunmaktadır. BEP ve CAP belgesi alan öğrenciler ise, 2 yıllık bir ek eğitim sonrasında meslekî bukolarya' ya hak kazanmaktadırlar.

Ortaokul ikinci sınıftan sonra mesleki bukolarya ile teknik büro açabilme imkânları bulunmaktadır. Bu eğitimi bitirenler yüksek teknik okullara ve meslekî uzmanlık alanlarına yönlenebilmektedir. Fransa' da meslekî eğitim sistemi daha çok okullarda teorik verilmektedir. Sadece çıraklık eğitimine giden öğrenciler

işletmelerden faydalanırken bu oran son yıllarda artırılmaya çalışılmaktadır (Kazu & Demirli, 2020).

1.4.6. İsveç

İsveç'te yöneltme anlayışının üç temel özelliği vardır. Öğrencilere yardım, zorunlu öğrenim sonrası eğitim imkânları ve iş yaşamının gereksinimi, yöneltme, öğrencilere iş yaşamının gereksinimlerine uygun olarak eğitim sisteminde verilen imkânlar çerçevesinde yardım edilmesidir (Türkoğlu, 1983).

1.4.7. Romanya

Romanya'da yöneltme' de otoriter anlayış geçerlidir. Otoriter anlayışta yöneltme, toplumun ve ekonominin gereksinimlerine uygun bir ayıklamaya imkân vermelidir. Tüm Güneydoğu Avrupa ülkelerinde yöneltmede otoriter anlayış görülür. Romanya, 1970 yılından sonra kimi uygulamalarıyla otoriter anlayıştan ılımlı anlayışa doğru kayarak toplumun gereksinimleri yanında bireysel yeteneklere de önem vermeye başlamıştır (Türkoğlu, 1983).

1.5. Meslek Okullarının Karşılaştırılması

Avrupa Birliği ülkelerinin genelinde mesleki eğitimler ücretsiz yürütülmektedir. Okullarda verilen eğitim mesleki ve çıraklığın devamı niteliğindedir. Fransa'da mesleki eğitim teorik verilirken, Almanya'da işletmelerde uygulama ağırlıklı verilmektedir. Diğer Avrupa ülkelerinde okul ve işletme birlikte yürütülmektedir. Avrupa ülkelerinde, öğrencileri mesleğe yönlendirmede rehberlik edilmekte, ilgili tarafların katılımları sağlanmaktadır. Eğitim programlarında ilgili kurum ve kuruluşlardan oluşan komisyonlar tarafından değerlendirmeler yapılmaktadır. Eğitim giderlerinin büyük bir bölümü, İspanya, Yunanistan ve İsveç gibi ülkelerde devlet tarafından karşılanırken Fransa ve Almanya'da devlet ve işletmeler ortaklaşa karşılanmaktadır. Avrupa Ülkelerinin çoğunda meslekî eğitimle ilgili konularda kararlar tek elden verilmemekte, ulusal, bölgesel ve işletmeler seviyelerinde alınabilmektedir. Fransa, İspanya, Yunanistan ve İsveç'te kararlar ulusal, Almanya'da bölgesel olarak alınmaktadır.

Avrupa ülkelerinde temel eğitimin üzerine tamamlayıcı eğitim verilmektedir. Mesleki eğitimler yükseköğretim olanağı sunmakta programlar arasında yatay ve dikey geçişler sağlanmaktadır. Almanya'da gençlerin büyük

çoğunluğu meslekî eğitime devam etmektedir. Yunanistan'da ve Türkiye'de mesleki eğitim oranları düşük görülmektedir. Avrupa'da mesleki eğitime önem veren ülkelerin eğitim bütçelerinin yüksek oluşundan anlaşılmaktadır. Mesleki eğitime başta yüksek bütçe ile İsveç yer alırken, Almanya, Fransa da meslekî teknik eğitime büyük oranda kaynak ayırmaktadır. Bu pay İspanya'da ve Türkiye'de daha düşük seviyelerdedir (Aykaç, 2002).

İspanya teknolojiye önem vererek mesleki eğitimin geliştirilmesini ön planda tutmaktadır. Meslekî eğitimde toplumun ihtiyaç duyduğu tüm alanlarda konuların seçimine ve geliştirilmesine önem verilmektedir. Ülkelerin tamamında çok programlı liselere geniş yer verilmekte meslekî eğitim ile genel eğitim arasında bağ oluşturulmaya çalışıldığı görülmektedir. Öğrenme etkinliklerine katılım yaşla birlikte azalır, özellikle yetişkin öğrenme genel katılımın daha düşük olduğu ve güçlü bir hayat boyu öğrenme geleneği değildir. Yaygın olarak 55-64 yaş grubunda öğrenmeye düşük katılım, hayat boyu öğrenmede yetişkin nüfusun bir bütün olarak daha güçlü olma eğiliminde olduğu ülkeler farklılık göstermektedir. İsveç büyük ölçüde diğer ülkelere farklıdır, bu yaş grubuna katılım oranı % 60,6, onu Norveç % 41,2, Finlandiya % 37,8, Birleşik Krallık % 37,0 ve Almanya, Hollanda ve Danimarka % 28'den fazla olarak görülmektedir (Cedefop, 2011).

İsveç meslekî eğitim sistemini sürekli güncellemektedir. 1991 yılında sistemle ilgili değişikliklere giderek mesleklere nitelik kazandırmayı düşünmektedir. Nitelikli mesleklerle gelişen teknolojilere ayak uydurulabileceğini öngörmüşlerdir. Gelişen teknolojinin ihtiyacını karşılayabilen nitelikli meslek elemanlarının sektöre kazandırılması hedeflenmektedir.

İncelenen ülkeler içerisinde teknolojisi en gelişmiş ülke Almanya'dır. Bu başarıyı uyguladığı ikili sistem olan teorik ve uygulama ile yakalamaktadır. Eğitim sisteminin başarısı işletmeler ile okulun uyumlu olmasından kaynaklanmaktadır. Sistem öğrencileri teorinin yanında mesleğe hazırlama becerilerini kazandıracak uygulama sürelerini barındırmaktadır. Almanya'da ikili eğitim sisteminin mezuniyet değerleri eşit tutulmaktadır. Almanya'da genel eğitim, mesleki, teknik ve yükseköğretim düzeyinde bir eğitimle tamamlanmaktadır. Buda Almanya'da yaşayan insanların tamamına yakını bir şekilde mesleki eğitimle karşılaşacağı anlamına gelmektedir. Almanya'nın diğer ülkelere göre bir farkı da öğrencilerin bilgi, beceri ve yetenekleri doğrultusunda mesleklere yönlendirilmesi

gösterilmektedir. Almanya öğretim programında dokuzuncu sınıftan itibaren iş bilgisi ve fen bilgisi dersleriyle öğrencileri ekonomiye hazırlamayı, iki haftalık staj süreleriyle de meslekleri tanıma fırsatı sağlayarak önemli bir kazanım elde etmektedir. Mesleklerin seçiminde bütün ülkeler temel eğitimden sonra öğrencileri meslek seçimlerine yönlendirmeleri olumlu görülmektedir (Kazu & Demirli, 2020).

1.6. Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı

PISA ve OECD, üç yılda bir, 15 yaş grubu öğrencilerin kazanmış oldukları bilgi ve becerileri değerlendiren araştırma kuruluşlarıdır. PISA' nın temel amacı, öğrencilerin kazanımlarını günlük hayatta kullanabilme becerilerini ölçmektir (Pisa 2018 Türkiye Ön Raporu, 2019).

Uluslararası çalışmalarda yüksek performans sergileyen (Polonya, Finlandiya, Kore, Kanada) ülkelerde, başarı ve kaliteyi yakalamada farklı konular sergiledikleri görülmektedir. Bu ülkelerin eğitim sistemleri kendi toplumlarının ekonomik sosyal ve kültürel yapıları ile güçlü bir bağ oluşturduğu görülmektedir. Aynı zamanda başarıyı yakalamada kendi toplumlarına uygun bir eğitim sistemleri oluşturmadan geçtiği düşünülmektedir.

Eğitim sisteminin temel taşı öğretmenlere gereken önemin verilmesi, kaliteli eğitimin ana unsuru görülmesi, başarıyı tetiklediği düşünülmektedir. Eğitim ayrıca hesap verilebilir sistemler üzerine kurulmuştur. Okulların kısmı bağımsızlığının yanında hesap verilebilir bir sisteme sahip olduğu görülmektedir. Bu ülkelerdeki okulların başarı farklılıkları Türkiye'ye nispeten düşük olduğu görülmektedir. Bu sistemlerde akademik eğitim genel becerilerin kazandırılmasına yönelik önem verildiği görülmektedir (Polat, 2014).

1.7. Ülkemizde Mesleki Eğitim Süreci

1.7.1. Meslek Liselerinin Gelişimi

Osmanlı döneminde Ahi Teşkilatı ve Loncalar meslek eğitimi veren kuruluşlar olarak gösterilmektedir. Çıraklık eğitimi ön planda tutan bu sistem daha çok yaygın eğitim olarak değerlendirilmektedir. Örgün eğitim için kurulan okullar daha çok meslek okulları niteliği taşıdığından, gerçek anlamda örgün eğitime Cumhuriyet döneminde geçilmektedir.

Mevcut teknik eğitim Cumhuriyet ile birlikte 1927 yılında Milli Eğitim Bakanlığına devredilmektedir. Eğitim uzmanlarının destekleriyle teknik eğitim sistemi oluşturulmaya çalışılmaktadır.

1939 yılında dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in mesleki eğitime verdiği önem ve bakış açısı, 1941 yılında bakanlık içinde Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kurulmaktadır.

1923-1940 yılları mesleki eğitimin kuruluşu, 1940-1950 yılları da gelişme ve yayılma yılları olarak kabul edilmektedir.

1974-1979 yılları arasında teknik lise, endüstri meslek liseleri ve okul-sanayi işbirliği ortaklaşa eğitim veren okullar faaliyetlerine başlamaktadır.

1986 yılında 3308 sayılı çıraklık ve meslek eğitim kanunu yürürlüğe girmektedir (Kocabaş, 2011).

1992 yılında, 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri ile sistem yapılandırılmaktadır.

2011 yılında 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (MTEGM), yaygın meslekî eğitim ile açık öğretim kurumları da Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (HBÖGM) bünyesinde toplanmıştır (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2020).

1.7.2. Kız Teknik ve Meslek Liseleri

Dünyada erkek egemenliğinin ön planda olması kızları ihmal ederek aynı zamanda kadın sorusunu da gündeme getirmiştir. Kadın ne olmalı? Okulların gençleri nasıl hazırlaması gerektiğine dair tartışmalar gelecekte kadınların yeri ve toplumsal cinsiyet konusunda çok çeşitli tartışmalara sahne olmaktadır. Kadınlar için ev ekonomisine katkı sağlayacak arayışlar, yeni ticaret anlayışında kurumsal kapitalizmin cinsiyet eşitsizliğini düzeltme çabalarını ortaya çıkarmaktadır. Politikacılar ve sosyal reformcular, mesleki arzu, meslek hayatında eşit derecede yer alma çabaları, derin sorunları ve ilgili tartışmaları ortaya çıkarmaktadır. Kızların ev dışında veya mesleki işlerde çalıştırılabilme durumu, ekonomik, politik ve sosyal ilişkiler üzerine canlı ve yoğun bir tartışma oluşturmaktadır. Kadın sorusu, onların meslek hayatındaki rollerini, psikolojik, entelektüel ve fiziksel

yeteneklerini de ortaya çıkarmaktadır. Genç kadınların iş yerlerinde gözle görülür şekilde artan varlığı, bir kadının yerinin ev olduğu efsanesini bozmakta, artık kadınların meslek hayatında yer alması gerekliliğini ön plana çıkarmaktadır. Kadınları mesleki eğitimin vazgeçilmez, önemli bir parçası haline getirmektedir (Powers, 2012).

Cumhuriyet dönemi kız teknik ve meslek liseleri; kadınları iyi bir anne ve ev hanımı olarak yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Değişen dünya koşulları ile birlikte bu okulların da amacı değişmiş, bu okullarda Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda daha nitelikli ve donanımlı kadınlar yetiştirmeye başlanmıştır. Kız teknik öğretim okulları, Atatürk devrimlerinin toplumda benimsenmesinde, aydın Türk kadınına yetiştirmede çok önemli görevler üslenmiştir. Gelişen teknolojiye toplumumuzun daha kolay ve hızlı uyum sağlamasında aydın Türk kadınının önemli katkıları olmuştur. 1927 yılında ilk kız teknik okulları faaliyete geçirilmiştir. Aynı yıl Ankara’da, ilkokula dayalı 5 yıl süreli, kız öğrencileri becerili donanımlı bir birey olarak yetiştirmeyi amaçlayan İsmet Paşa Kız Enstitüsü ve aynı yıl açılan İstanbul Kadıköy Kız Enstitüsü yatılı okulları olmuştur. 1928 yılında Atatürk’ün liderliğinde harf inkılabından sonra Millet Mektepleri açılmaktadır. Cumhuriyet döneminde kız teknik öğretimle ilgili ilk çalışmalar 1928 yılında başlamıştır. Önce ortaokul düzeyine getirilmiş, buna uygun yeni dersler eklenmiştir. 1928-1929 öğretim yılında ayrıca; Türk kadınının kişiliğinin, ev aile düzeninin geliştirilmesinde büyük hizmetleri olan ve akşam saatlerinde eğitim-öğretim veren “Akşam Kız Sanat Okulları” nın ilki İstanbul’da açılmıştır. Bu okullarda iki yıl süreli kurslarla çeşitli alanlarda eğitim yapılmıştır. 1929 yılında İstanbul Beyoğlu’nda “Terzilik Okulu” açılmış ve azınlıkların mesleği haline gelen terzilik Türklerin de sahiplenmeleri hedeflenmiştir. Aynı yılda meslek okullarının bulunduğu illerin bütçesinden ayrılacak ödenekten giderlerin karşılanması, bu okulların dengeli olarak geliştirilmesi, öğrencilerin yemeklerinin düzenli ve devamlı verilmesi, öğretmenlerin maaşlarının ödenebilmesi amacıyla devlet bütçesinden yardım alınması sağlanmıştır. Bütün illerde mesleki ve teknik eğitimin gelişmesine katkıda bulunulmuştur. 1929-1930 öğretim yılında kız enstitülerinin birinci sınıflarında hayvanat, Nebahat, taziyat isimli fen bilgisi dersleri, Türkçe, tarih, coğrafya, matematik gibi genel bilgi derslerinin yanı sıra çocuk bakımı, biçki-dikiş, nakış dersleri verilmiştir. 1933-1934 yılında kız enstitülerinde öğretim

programında değişikliğe gidilerek moda-çiçek ve biçki-dikiş meslek dalı uygulamaya konulmuştur. Kız enstitülerinin bu tarihi gelişiminin yanı sıra, kız sanat okulları, olgunlaşma enstitüleri, ilçe ve köy gezici kadın kursları da çeşitli yaş ve sosyal seviyede bulunan genç kız ve kadınların devam edeceği eğitim kurumları olarak aynı gelişmeyi takip etti. Böylece yurdumuzda sayıları her yıl hızla artan bu okullar, Cumhuriyet devrinde kazandıkları nitelik ve önemle Türk toplum hayatındaki gelişmenin ana kaynağı olmuştur. 1935-1936 yıllarında kız enstitülerine ortaokul mezunu öğrencilerin alınması kararlaştırılmış, iki yıl öğretime sahip “Özel Bölüm” açılmıştır. 1938-1939 öğretim yılında, kız teknik öğretim okullarının gelişmeleri paralelinde, kırsal kesimde yaşayan genç kız ve kadınlara eğitim-öğretim hizmetleri götürmek amacıyla, ilk “Köy Kadınları Gezici Kursu”, 45 öğrenci ile Bursa’nın Gürsu ilçesinde faaliyete geçirilmiştir. 1946-1947 öğretim yılında, kız teknik olgunlaşma enstitülerinin ilki İstanbul Beyoğlu’nda, kız enstitülerinden mezun olanların ihtisaslaşmasını sağlamak amacıyla açılmıştır. 1958-1959 öğretim yılında ilkokula dayalı, üç yıl süreli kız sanat ortaokulları, kız enstitülerine bağlı olarak faaliyete geçirilmiştir. 1963-1964 öğretim yılına kadar beş yıl esas ve ortaokuldan sonra iki yıl özel bölümle faaliyetini sürdüren kız enstitüleri üç yıla çıkarılmış, meslek bölümü tercihleri uygulamaya konulmuştur. Böylece kız enstitüleri yıllarca takip ettiği iyi vatandaş ve iyi ev kadını yetiştirme amacına, iyi meslek kadını yetiştirme amacını da eklemiştir. Çocuk gelişimi bölümüne çocukları ilkokula hazırlamak için uygulama ana sınıfı açılmıştır. 1967-1968 yıllarında Akşam Kız Sanat okullarının ismi, “Pratik Kız Sanat Okulu” olarak değiştirilmiştir. Öğretim programları bireylerin ihtiyacını karşılayacak şekilde, kısa süreli birbirine dayalı kurslar halinde düzenlenmiştir. Kız enstitüleri, (özel bölümleri) 1963–1964 eğitim-öğretim yılında ortaokuldan sonra öğrenim süresi üç yıl olan Meslek Okulları adını almış, 1973–1974 yılında kız meslek lisesi olarak adlandırılmıştır. Bu okullar, ortaokuldan sonra öğretim süresi üç yıl olan iş alanlarına orta düzeyde meslek elamanı yetiştirmeyi amaçlayan meslek okullarıydı. Adana Tekstil Kız Meslek Lisesi, okul-sanayi iş birliğinin güçlendirilmesi amacıyla Adana ilinde Sabancı A.Ş. ile yapılan protokol gereği 1976’da açılmıştır. Okul, 1983-1984 yıllarında ise Anadolu Meslek Lisesi’ne çevrilmiş, yabancı dil ağırlıklı öğretime ve erkek öğrenci kabul etmeye başlamıştır. 2014’ten sonra Sabancı Mesleki ve Teknik

Anadolu Lisesi adıyla eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam etmektedir (Parlar, Bayraktar, Demir, & Bali, 2018).

Kız Teknik Okulları, ilköğretimden sonra dört yıl öğrenim veren okullardır. Bu okullarda ortaöğretim kurumlarının 9. Sınıfında yer alan ve gerekli şartları taşıyan öğrenciler öğrenim görebilmekteydi. Teknik alanlarda mesleki formasyon kazandıran bu okullar, öğrenciyi, hayata, mesleğe ve yükseköğretime hazırlamaktadır (Mtegm, 2019).

1.7.3. Meslek ve Teknik Eğitim

Mesleki eğitim; bireye iş hayatındaki belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik pratik uygulama yeterlilikler kazandıran ve bireyin yeteneklerini çeşitli yönleri ile geliştiren eğitim süreci olarak tanımlanmaktadır. Literatürde ve uygulamada bu iki eğitim genellikle mesleki ve teknik eğitim olarak birleştirilerek kullanılmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim kazanılan bilgi ve becerilerin uygulamaya konulması, iş hayatında yetki ve sorumluluk bilincini geliştiren ve problemlere karşı pratik çözümler üreten insan yetiştirmek olarak tanımlanmaktadır (Kocabaş, 2011).

Alkan, Doğan ve Sezgin mesleki ve teknik eğitimi bireyin yaşam için mecburi olan kazanımları elde etmesi ve sürekli geliştirerek uygulaması şeklinde tanımlamaktadırlar. Mesleki ve teknik eğitim insanlara topluma uyum becerisi kazandırmanın yanında onların hayatlarını devam ettirmelerini sağlayacakları bir mesleğe yönelik bilgi ve beceriyi kazanmalarını sağlayacak olan eğitim türü olarak düşünülebilir. Bu bakış açısından hareketle mesleki ve teknik eğitimin günümüz dünyasında sadece bireylere işe yönelik bilgi ve beceriyi kazandırmaz. Aynı zamanda toplumda yer alan bütün kurum ve kuruluşların işbirliğinin sağlanması ve böylece sadece örgün meslek eğitimleri değil bunların yanında yaygın eğitimler, iş yerlerinde yapılan eğitimler ve okul ve işbirliğine dayalı olarak nitelikli insan gücü yetiştiren bir eğitim sistemi olduğu rahatlıkla söylenebilir (Ekşioğlu & Taşpınar, 2019).

1.7.4. Mesleki ve Teknik Eğitimin Amacı

Gelişmiş ülkelerin eğitim sistemleri endüstriye paralel ve belli bir uyum içerisinde yürütüldüğü görülmektedir. Hızla değişen ve gelişen bu yapı ülkelerin birbiri ile iletişim kurma ve etkileşim içerisinde olmaları teknolojileri iyi ve doğru

kullanma becerilerini ön plana almaktadır. Mevcut durumun sağlıklı ilerlemesi için nitelikli elemanların yetiştirilmesi gerekmektedir. Güçlü sanayileri olan ülkelerin sanayi ile uyumlu birlikteliği hayat boyu öğrenmenin gerçekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Meslek lisesi öğrencilerinin ilgili alanlara yetiştirilmesi ve mevcut sorunların üstesinden gelebilmesi, kendi ve ülke ekonomisine katkı sağlaması, istihdam oluşturulması paydaşlarla işbirliği içinde eğitim sistemi oluşturulması amaçlanmaktadır. Meslek ahlakına sahip, sürekli kendini geliştiren ve yenileyen, değişen ve gelişen teknolojilere ayak uydurabilen ekonomiye doğrudan katkı sağlayan bireyler olmaları hedeflenmektedir. Mesleki eğitimde öğrenciler bütün bu özellikleri bünyesinde barındıran çok yönlü elemanlar yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Türkiye 2023 hedeflerine mesleki eğitimde önemli bir vizyon ortaya koymaktadır. Özellikle sanayinin işgücü ihtiyacını karşılamak ve onların istek duyduğu nitelikli elemanlar yetiştirmek için okul-sanayi işbirliğinde protokoller yapmaktadır. Sektörün ihtiyacına cevap verecek eğitim altyapıları oluşturularak sektöre uyumlu hale getirilmeye çalışılmaktadır. Sektöründe mesleki ve eğitim süreçlerinde daha fazla yer almalarının önü açılmaktadır. Bu hedeflere ulaşmada sektöründe talepleri göz önünde tutulmuş kamu kaynaklarının kullanımı ve ücret düzenlemeleri ile yardımcı olunmaktadır (Mesleki ve Teknik Eğitim, 2020).

Mesleki ve teknik eğitim nitelikli insan gücü yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Ülkelerin içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal durumlar amacı etkilemektedir (Ekşioğlu & Taşpınar, 2019).

Meslek eğitim sektöründe iyi sonuçlar etmek için, yüksek kalitede nitelikli işçiler eğiten programlar sunmak gerekmektedir. Eğitim programlarının temel özellikleri yüksek kalite, eğitimin sistematik uyumu, iş yerinde etkili gelişme hem beceri ihtiyacını karşılayan öğretmenler öğretme ve son zamanlarda pratik deneyime duyulan ihtiyaç, öğrencilerin matematik ve yazma becerilerine hazırlama olmalıdır (Oecd, 2015).

1.7.5. Meslek ve Teknik Eğitimin Önemi

Ülkelerin gelişmeleri nitelikli elemanların işgücü ile gerçekleşmektedir. Dünyanın talep ve ihtiyacını karşılayabilecek mesleki ve teknik eğitim okullarının sürekli kendini güncellemesi ve geliştirmesi kişilere piyasa tecrübesini

kazandırması önem arz etmektedir. Toplumların nitelikli insan gücü arayışları, sanayinin hızlı, sürekli değişim ve gelişim göstermesi mevcut iş alanlarının teknik eleman ihtiyaçlarına cevap verebilmeleri açısından önem kazanmaktadır (Türkoğlu, 1983).

Mesleki eğitim, toplumların gelişmişlik düzeyinde ülkenin kalkınması için oldukça önemlidir. Toplumsal huzur, çalışmaya ve üretkenliğe teşvik edici kaliteli eğitimle, toplumda düzen oluşmasına katkı sağlamaktadır (Arslanoğlu, 2012).

Günümüz dünyasında sürekli gelişen teknolojiler ve buna bağlı olarak sürekli ilerleme gösteren sanayileşme, bu teknolojileri kullanabilecek nitelikli insan gücü ihtiyacını doğurmaktadır. Ülkeler bu aşamada nitelikli insan gücü yetiştirmek için mesleki ve teknik eğitim sistemleri geliştirmektedir. Bu eğitim sistemlerini oluştururken okullarda eğitimi verecek modern teknoloji metotlarını da belirlerler. Ülkelerin eğitim sistemleri tek başına nitelikli insan gücü yetiştirmede yeterli gelmemektedir. Bunun için işletme ve kurumlarla ihtiyaç duyulan niteliklerin eğitiminde işbirliğine gidilmesi gerekmektedir. Nitelikli insan gücü eğitimin yanı sıra öğrenilen teorik bilgilerin yorumlanabilmesi, kullanılabilmesi, verimli hale getirilmesi de sağlanmalıdır. Avrupa birliğinin en güçlü üç ekonomisi olarak kabul edilen Almanya, Fransa ve İngiltere’de eğitim sistemleri incelendiğinde önemli farklılıklar olduğu görülmektedir (Yazıcı, Türkmen, & Aşçı, 2015).

1.7.6. Özel Mesleki ve Teknik Eğitim Okulları

Ülkemizde devlet eliyle açılan mesleki ve teknik eğitim okullarının yanı sıra özel sektörün açtığı mesleki ve teknik eğitim okulları da bulunmaktadır. Her geçen gün sektörün ihtiyaçlarını karşılayabilecek alanlara uygun meslek okullarının sayısı artmaktadır.

Ülkemizde nitelikli eleman ihtiyacına yönelik meslek liselerinin teşvik edilme çalışmaları özel sektör bazında da devam etmektedir. 2012-2013 yılında OSB içerisinde açılan özel mesleki ve teknik eğitim okulları 2016-2017 eğitim-öğretim yılında OSB dışında açılan okullara da teşvik verilmeye başlanmıştır. Özel mesleki ve teknik eğitim okullarına 9 yeni alan eklenerek alan sayısı 26 çıkartılmıştır (Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü, 2020).

1.7.7. Özel Eğitim Meslek Okulları

Engelli bireylerin istihdam edilmeleri topluma kazandırılmaları oldukça önemlidir. Engelli bireylerin hem kendi içerisinde hem de toplumda faaliyet sağlayacağı meslekler bulunmaktadır. Bu mesleklerin icra edilmesinde nitelik önem arz etmektedir.

Bu kapsamda ülkemizde engelli bireylerin istihdama kazandırılması, toplum içerisinde meslek sahibi olmaları amaçlanmaktadır. Özel eğitim programlarına, görme engelliler için güncel yeni özel eğitim meslek programları eklenmiştir. Engelli bireylere yönelik içerikler zenginleştirilmesine ve istihdamına devam edilmektedir (Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2020).

1.7.8. Örgün Mesleki ve Teknik Eğitim Okulları

Ülkemizin sektörle bağlantılı ekonomik ve sosyal yapı içerisinde ulusal ve uluslararası birikime ve yeterliliğe sahip, milli ve manevi değerleri barındıran, ekonomiye katkı sağlayan, girişimci, yaratıcı, üretken meslek lisesi öğrencileri yetiştirmek öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır. Sürekli artan örgün eğitim takibi, meslek seçimi açısından önem ifade etmektedir (Mesleğim Hayatım, 2020).

Tablo 1: Örgün Mesleki ve Teknik Eğitim Okul Türleri

Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	Kız Teknik ve Meslek Lisesi	Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	Ticaret Meslek Lisesi	Sağlık Meslek Lisesi	Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi	Çok Programlı Lise
Anadolu Teknik Lisesi	Anadolu Kız Teknik Lisesi	Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	Ticaret Meslek Lisesi	Anadolu Sağlık Meslek Lisesi	Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi	Lise Programı
Teknik Lise	Anadolu Kız Meslek Lisesi	Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	Anadolu Ticaret Meslek Lisesi	Sağlık Meslek Lisesi		Meslek Lisesi Programı
Endüstri Meslek Lisesi	Kız Teknik Lisesi		Adalet Meslek Lisesi			İmam-Hatip Lisesi Programı
Denizcilik Meslek Lisesi	Kız Meslek Lisesi		Anadolu İletişim Meslek Lisesi			
Denizcilik Anadolu Meslek Lisesi						
Tarım Meslek Lisesi						
Tarım Anadolu Meslek Lisesi						
Tapu Kadastro Meslek Lisesi						

Kaynak: Meb, 2020

Meslek liseleri okul türleri; Teknik ve Endüstri, Kız Teknik, Otelcilik ve Turizm, Ticaret, Sağlık, Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi, Çok Programlı Lise ana başlıklar altında hizmet vermektedir.

Ülkemizde eğitim politikaları gereği toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak bilgi ve donanımın kazandırılması amacıyla mesleki okul çeşitliliği de artırılmıştır.

1.7.9. Yaygın Mesleki ve Teknik Eğitim Okulları

Meslekî Açık Öğretim Liseleri (MAÖL) program içeriği bakımından yapısı ve işleyişi bakımından örgün eğitimden farklı olmasına karşın, örgün eğitimdeki meslek liselerinin program içerikleriyle eşdeğerdir. Eğitim ve öğretim süreci uzaktan yapılmakta, kredi sistemine göre mezuniyet gerçekleşmektedir. Eğitimler yaygın eğitim olarak verilmekte öğrencilerin mesleki gelişimleri ve becerileri için örgün eğitimdeki alanlarda yüz yüze eğitim şeklinde verilmektedir. 2005-2006

eğitim ğretim yılından itibaren Meslekđ Açık ğretim Liselerinde eğitim dört yıl olacak Şekilde yapılandırılmıŐtır.

Sürekli eğitimin yollarından biri olan yaygın eğitim, yaş ve zaman sınırı olmadan, gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanmaktadır. Toplumun tüm kesimlerini içerisine alarak öğrenme ana ilke olarak gerçekleşmektedir. Halk Eğitim Merkezlerinde ihtiyaçlara göre kurslar düzenlenmektedir. Yaygın eğitimde sağlık, sivil savunma, turizm, trafik, evre, ilkyardı, beslenme, ahlak, anne eğitimi vb. birçok konu ele alınmaktadır. Kişilere toplu yaşama, yardımlaŐma, dayanıŐma, teŐkilatlanmaya yönelik farkındalık ve alıŐkanlıklar kazandırılma amaçlanmaktadır. Sevgi, hoŐgörü, duygularını geliştirmeyi, mesleki ve teknik eğitimde eksik kalmış bireyleri tekrar hayata kazandırmayı hedeflemektedir.

Genel olarak yaygın eğitim; toplumun kültür seviyesini artırmak, sosyal ve kültürel nitelik kazandırmayı amaçlar. Okuma yazma öğretmek, eksik eğitimleri tamamlamak, milli kültür değerlerini korumak, toplu yaşama, yardımlaŐma ve dayanıŐmayı oluşturmak, sevgi, saygı, hoŐgörü ile devletin yapısını, hukuk düzenini, Atatürk ilke ve inkılaplarını, demokratik yönetim Őeklini anlatmak vb. ana ilkeleri içerisinde barındırır.

Ülkemizde çeşitli nedenlerden dolayı eğitim hayatını sonlandıran birçok kişi yaygın eğitimle tekrar hayallerine kavuŐmaktadır. Hayat boyu öğrenme modelini benimseyen eğitim sistemi her Őartta ve koŐulda ihtiyaca cevap verebilecek uygulama ve eğitim alanları açmaktadır. Bu durum toplum kalitesini ve refahını artırmada önemli bir yer teşkil etmektedir.

1.7.10. Mesleki ve Teknik Eğitimde Alanlar

Mesleki ve Teknik eğitimler nitelikli eleman yetiştirmek için sektörün ihtiyacına yönelik alan/dal belirlemektedirler. Bu kapsamda Mesleki ve Teknik eğitim bünyesinde 55 alan ve bu alanlara ait 203 dal bulunmaktadır.

Mesleki ve Teknik eğitimlerde bulunan alan ve bu alanlara ait dallar toplumun ihtiyacına göre güncellenmektedir.

Tablo 2: Mesleki ve Teknik Eğitimde Alan Dal Listesi

S. NO	55 ALAN 203 DAL LİSTESİ	DALLARIN ISCED-F KODU	
1	ADALET	1 İnfaz ve Koruma	1032
		2 Zabıt Kâtipliği	415
2	AİLE VE TÜKETİCİ HİZMETLERİ	3 Çevre Hizmetleri	521
		4 Ev ve Kurum Hizmetleri	1011
		5 Sosyal Destek Hizmetleri	923
		6 Tüketici Hizmetleri	416
3	AYAKKABI VE SARACIYE TEKNOLOJİSİ	7 Ayakkabı Modelistliği	723
		8 Ayakkabı Üretimi	723
		9 Saraciye Modelistliği	723
4	BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ	10 Saraciye Üretimi	723
		11 Ağ İşletmenliği ve Siber Güvenlik	612
		12 Bilgisayar Teknik Servisi	714
		13 Veritabanı Programcılığı	613
5	BİYOMEDİKAL CİHAZ TEKNOLOJİLERİ	14 Web Programcılığı	613
		15 Fizyolojik Sinyal İzleme Teşhis ve Kayıt Cihazları	714
		16 Tıbbi Görüntüleme Sistemleri	714
		17 Tıbbi Laboratuvar ve Hasta Dışı Uygulama Cihazları	714
6	BÜRO YÖNETİMİ	18 Yaşam Destek ve Tedavi Cihazları	714
		19 Hukuk Sekreterliği	415
		20 Ticaret Sekreterliği	415
7	ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ	21 Yönetici Sekreterliği	415
		22 Erken Çocukluk Eğitimi	922
8	DENİZCİLİK	23 Özel Eğitim	922
		24 Güverte İşletme	1041
		25 Gemi Makineleri İşletme	716
		26 Gemi Elektronik ve Haberleşme	714
9	EĞLENCE HİZMETLERİ	27 Balıkçılık ve Su Ürünleri	831
		28 Animatörlük	1015
		29 Çocuk Animatörlüğü	1015
10	EL SANATLARI TEKNOLOJİSİ	30 Dekoratif El Sanatları	214
		31 Dekoratif Ev Tekstili	214
		32 El Dokuma	214
		33 El ve Makine Nakışı	214
		34 Halı Desinatörlüğü	214
		35 Sanayi Nakışı	214
		36 Bobinaj	713
11	ELEKTRİK-ELEKTRONİK TEKNOLOJİSİ	37 Büro Makineleri Teknik Servisi	714
		38 Elektrik Tesisatları ve Pano Montörlüğü	713
		39 Elektrikli Ev Aletleri Teknik Servisi	713
		40 Asansör Sistemleri	714
		41 Endüstriyel Bakım Onarım	714
		42 Görüntü ve Ses Sistemleri	714
		43 Güvenlik Sistemleri	714
		44 Haberleşme Sistemleri	714

(devam ediyor)

Tablo 2 (Devam)
Mesleki ve Teknik Eğitimde Alan Dal Listesi

11		45 Yüksek Gerilim Sistemleri	713
		46 Savunma Elektronik Sistemleri	714
12	ENDÜSTRİYEL OTOMASYON TEKNOLOJİLERİ	47 Endüstriyel Kontrol	714
		48 Mekatronik	714
13	GAZETECİLİK	49 Sayfa Sekreterliği	321
		50 Muhabirlik	321
14	GELENEKSEL TÜRK SANATLARI	51 Geleneksel Türk Sanatları	
		52 Gemi İnşa	716
15	GEMİ YAPIMI	53 Yat İnşa	716
		54 Gemi Donatım	715
16	GIDA TEKNOLOJİSİ	55 Gıda Kalite Kontrol	721
		56 Gıda İşleme	721
		57 Modelistlik	723
		58 Deri Giyim	723
17	MODA TASARIM TEKNOLOJİLERİ	59 Erkek Terziliği	723
		60 Hazır Giyim Model Makineciliği	723
		61 İç Giyim Modelistliği	723
		62 Kadın Terziliği	723
		63 Konfeksiyon Makineleri Bakım Onarım	715
18	GRAFİK VE FOTOĞRAF	64 Fotoğraf	211
		65 Grafik	211
19	GÜZELLİK VE SAÇ BAKIM HİZMETLERİ	66 Cilt Bakımı ve Makyaj	1012
		67 Kadın Kuaförlüğü	1012
		68 Erkek Kuaförlüğü	1012
		69 Fuar Organizasyon Sorumlusu	414
20	HALKLA İLİŞKİLER VE ORGANİZASYON HİZMETLERİ	70 Halkla İlişkiler	414
		71 Kamuoyu Araştırmacılığı	414
		72 Müşteri Temsilciliği	414
		73 Organizasyon Sorumlusu	414
		74 Haritacılık	731
21	HARİTA-TAPU-KADASTRO	75 Kadastracılık	731
		76 Tapuculuk	731
22	HASTA VE YAŞLI HİZMETLERİ	77 Hasta Bakımı	913
		78 Yaşlı Bakımı	921
23	HAYVAN YETİŞTİRİCİLİĞİ VE SAĞLIĞI	79 Hayvan Yetiştiriciliği	811
		80 Veteriner Sağlık	841
		81 Ahşap Yapı Sistemleri	732
		82 Betonarme Yapı Sistemleri	732
		83 Beton-Çimento ve Zemin Teknolojisi	732
		84 Cephe Sistemleri ve PVC Doğrama	732
		85 Çatı Sistemleri	732
24	İNŞAAT TEKNOLOJİSİ	86 Çelik Yapı Teknik Ressamlığı	731
		87 İç Mekan Teknik Ressamlığı	731
		88 Mimari Yapı Teknik Ressamlığı	731
		89 Restorasyon	732
		90 Statik Yapı Teknik Ressamlığı	731

(devam ediyor)

Tablo 2 (Devam)
Mesleki ve Teknik Eğitimde Alan Dal Listesi

24	İNŞAAT TEKNOLOJİSİ	91	Yapı İç Mekân Dekorasyonu	732
		92	Yapı Yalıtımı	732
		93	Yapı Yüzey Kaplama	732
25	İTFAYECİLİK VE YANGIN GÜVENLİĞİ	94	İtfaiyecilik ve Yangın Güvenliği	1032
		95	Boya Üretimi ve Kontrolü	711
26	KİMYA TEKNOLOJİSİ	96	Deri İşleme	723
		97	Kimya Laboratuvarı	711
		98	Lastik Üretimi	711
		99	Petrol-Petrokimya	711
		100	Petrol-Rafineri	711
		101	Proses	711
27	KONAKLAMA VE SEYAHAT HİZMETLERİ	102	Kat Hizmetleri	1013
		103	Operasyon	1015
		104	Ön Büro	1013
		105	Rezervasyon	1015
28	KUYUMCULUK TEKNOLOJİSİ	106	Takı İmalatı	214
29	LABORATUVAR HİZMETLERİ	107	Gıda, Tarım ve Hayvan Sağlığı Laboratuvarı	512
30	MADEN TEKNOLOJİSİ	108	Madencilik	724
		109	Bilgisayar Destekli Endüstriyel Modelleme	715
31	MAKİNE TEKNOLOJİSİ	110	Bilgisayar Destekli Makine Ressamlığı	715
		111	Bilgisayarlı Makine İmalatı	715
		112	Endüstriyel Kalıp	715
		113	Makine Bakım Onarım	715
		114	Değirmencilik	716
		115	Mermer İşleme	722
		116	Tıbbi Cihaz Üretimi	715
		117	Mikromekanik	715
		118	Savunma Mekanik Sistemleri	715
		32	MATBAA TEKNOLOJİSİ	119
120	Baskı Sonrası			211
121	Flekso Baskı			211
122	Ofset Baskı			211
123	Serigrafi ve Tampon Baskı			211
124	Tifdruk Baskı			211
33	METAL TEKNOLOJİSİ	125	Çelik Konstrüksiyon	715
		126	Isıl İşlem	715
		127	Kaynakçılık	715
		128	Metal Doğrama	715
34	METALÜRJİ TEKNOLOJİSİ	129	Döküm	715
		130	İzabe	715
35	METEOROLOJİ	131	Hava Gözlem ve Tahmini	588
36	MOBİLYA VE İÇ MEKÂN TASARIMI	132	Ahşap Doğrama Teknolojisi	722

(devam ediyor)

Tablo 2 (Devam)
Mesleki ve Teknik Eğitimde Alan Dal Listesi

36 MOBİLYA VE İÇ MEKÂN TASARIMI	133 İç Mekân ve Mobilya Teknolojisi	722
	134 Mobilya İskeleti ve Döşemesi	722
	135 Mobilya Süsleme Sanatları	722
	136 Mobilya ve İç Mekân Ressamlığı	722
37 MOTORLU ARAÇLAR TEKNOLOJİSİ	137 İş Makineleri	716
	138 Otomotiv Boya	716
	139 Otomotiv Elektromekanik	716
	140 Otomotiv Gövde	716
38 MUHASEBE VE FİNANSMAN	141 Bilgisayarlı Muhasebe	411
	142 Dış Ticaret Ofis Hizmetleri	488
	143 Finans ve Borsa Hizmetleri	412
39 MÜZİK ALETLERİ YAPIMI	144 Mızraplı Batı Müziği Enstrümanları Yapımı	214
	145 Mızraplı Halk Müziği Enstrümanları Yapımı	214
	146 Mızraplı Sanat Müziği Enstrümanları Yapımı	214
	147 Yaylı Enstrüman Yapımı	214
40 PAZARLAMA VE PERAKENDE	148 Emlak Komisyonculuğu	416
	149 Satış Elemanlığı	416
	150 Sigortacılık	412
41 PLASTİK TEKNOLOJİSİ	151 Plastik İşleme	722
	152 Plastik Kalıp	722
42 RADYO-TELEVİZYON	153 Grafik-Animasyon	211
	154 Kameramanlık	211
	155 Teknik Yapım-Yayın	211
43 RAYLI SİSTEMLER TEKNOLOJİSİ	156 Raylı Sistemler İnşaat	732
	157 Raylı Sistemler Elektrik-Elektronik	716
	158 Raylı Sistemler İşletme	1041
	159 Raylı Sistemler Makine	716
	160 Raylı Sistemler Mekatronik	714
44 SAĞLIK HİZMETLERİ	161 Ebe Yardımcılığı	913
	162 Hemşire Yardımcılığı	913
	163 Sağlık Bakım Teknisyenliği	913
45 SANAT VE TASARIM	164 Dekoratif Sanatlar	213
	165 İç Mekân Dekorasyon	212
	166 Plastik Sanatlar	213
46 SERAMİK VE CAM TEKNOLOJİSİ	167 Alçı Model Kalıp	214
	168 Çinicilik	214
	169 Dekoratif Cam	214
	170 Endüstriyel Cam	722
	171 Serbest Seramik Şekillendirme	214
	172 Sır Üstü Dekorlama	214
47 SİVİL HAVACILIK	173 Tornada Form Şekillendirme	722
	174 Yer Hizmetleri	1041
	175 Bahçe Bitkileri	812
48 TARIM	176 Tarla Bitkileri	811
	177 Süs Bitkileri	812
	178 Peyzaj	812
	179 Tarım Alet ve Makineleri	716
49 TASARIM TEKNOLOJİLERİ	180 Endüstriyel Ürünler Tasarımı	212

(devam ediyor)

Tablo 2 (Devam)		
<i>Mesleki ve Teknik Eğitimde Alan Dal Listesi</i>		
	181 Dokuma Desinatörlüğü	723
	182 Dokuma Operatörlüğü	723
	183 Dokusuz Yüzeyler	723
	184 Endüstriyel Çorap Örne	723
50 TEKSTİL TEKNOLOJİSİ	185 Endüstriyel Düz Örne	723
	186 Endüstriyel Yuvarlak Örne	723
	187 İplik Üretim Teknolojisi	723
	188 Tekstil Baskı ve Desenciliği	723
	189 Tekstil Bitim İşlemleri (Apré)	723
	190 Tekstil Boyacılığı	723
	191 Tekstil Laborantlığı	723
51 TESİSAT TEKNOLOJİSİ VE İKLİMLENDİRME	192 İklimlendirme Sistemleri	713
	193 Soğutma Sistemleri	713
	194 Yapı Tesisat Sistemleri	732
52 UÇAK BAKIM	195 Uçak Elektronikliği	716
	196 Uçak Gövde-Motor	716
53 ULAŞTIRMA HİZMETLERİ	197 Lojistik	413
54 YENİLENEBİLİR ENERJİ TEKNOLOJİLERİ	198 Güneş Enerjisi Sistemleri	713
	199 Rüzgâr Enerjisi Sistemleri	713
55 YİYECEK İÇECEK HİZMETLERİ	200 Hosteslik	1013
	201 Aşçılık	1013
	202 Pasta ve Tatlı Yapımı	1013
	203 Servis	1013

Kaynak: Megep, 2020

Mesleki ve teknik eğitimde ülkenin ekonomik, kültürel ve sosyal yapısında hemen hemen tüm meslekleri kapsayacak şekilde alan ve dalları mevcuttur. Yiyecek, içecek, giyinme, barınma, ulaşım, sanat, ekonomi, turizm vb. konularda ihtiyaca cevap verebilecek mesleklerin öğretimi yapılmaktadır.

1.7.11. İşletmelerde Mesleki Eğitim ve Staj

Mesleki eğitim okulların staj programı ile gerçekleşmektedir.

İşletmelerde Meslekî Eğitim; teorik ve uygulamaların iş yeri ve okul uyumlu verildiği eğitim şekline denilmektedir. Anadolu meslek lisesi programında öğrenciler 12. sınıfta haftada üç gün; Meslekî Eğitim Merkezi programlarında ise öğrenciler 9. sınıftan itibaren dört veya beş gün işletmede beceri eğitimi görmektedirler.

Staj ise Anadolu teknik programı öğrencilerinin kazanımlarının ortaya çıkması ve kendilerini geliştirebilmeleri için gerçek bir iş ortamında okulda

olmayan araç ve gereçleri kullanma ve tanıma becerilerini ortaya çıkarmak için 40 gün süre ile yapılan eğitim olarak tanımlanmaktadır.

Staja başlayan stajyerler içe dönük ve dışa dönük karakterlere sahip olabilmektedir. Staj ortamlarındaki bireyin kendini yabancı hissetmesi bu karakteristik özellikleri daha da etkilemektedir. Stajyerlerin çalıştıkları ortamda uç noktaları temsil etmeyen, dinleyerek her türlü kişiliğe hitap eden, yeni bir bilgi elde edebilmek için çaba sarf eden, dışa dönük kişiliğe sahip olmaları gerekmektedir. Staj yerlerinde yükselen başarının kiskanılması ve istenilmemesi gibi olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Bu olumsuz durumlarla baş edebilme becerisi başarınızı daha da artıracaktır (Scott, Boylan, & Jungers, 2015).

1.7.12. Döner Sermaye

Meslekî ve Teknik Anadolu Lisesi ve Meslekî Eğitim Merkezlerinin birçoğunda döner sermaye kapsamında üretim faaliyetleri yapılmaktadır. Döner sermaye ile öğrenciler kazanç elde etmekte ve sektörün ihtiyacı olan becerileri kalıcı olarak kazanmaları sağlanmaktadır.

1.7.13. Mezunlara Verilen Belge ve Unvanlar

Öğrenciler alanlarında mezuniyet diplomaları (MTAL), ustalık ve kalfalık belgesi (MEMP), teknisyenlik unvanı, İşyeri açma belgesi, EUROPASS belgeleri bulunmaktadır. Aldığı başarılı eğitimi gösteren usta öğreticilik ve iş yeri açma belgeleri verilmektedir.

1.7.14. 2023 Eğitim Vizyonu

Gelişen teknolojiler ve bunlara paralel olarak sürekli yenilenen iş yerleri ve ortaya çıkan farklı sektörler ülkelerin mesleki ve teknik eğitime önem vermeleri gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Bu alanlara nitelikli eleman yetiştirme ve ülke değerleriyle bağlantılı kazanımlar elde eden bireylerin yetiştirilmesine yönelmişlerdir. Ülkemizdeki aile ve toplum içinde var olan olumsuz meslek liseleri algılarının değiştirilmesi çalışmaları yürütülmektedir. Ekonomiye ve dolayısıyla ülkeye katkı sağlayacağı öngörülen bu yaklaşım mevcut politikaları değiştirme gereğini de yansıtmaktadır. Her geçen gün daha iyi neler yapılabilir düşüncesi mevcut eğitim sistemi üzerinde iyileştirmeler götürmektedir. Eğitim sistemi

içerisinde sektörlerle işbirliği ve uyum süreçleri eğitimin ayrılmaz bir parçası haline getirme çabalarına dönüştürülmesi ihtiyacı görülmektedir.

2023 hedeflerine ulaşmada, mesleki ve teknik eğitim öğrencilerinin iş ortamlarında kalma sürelerini artırmak ve kalıcı hale getirmek için sektörlerle işbirliği ve protokoller yapılmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim programlarından mezun olanlara gereken desteğin verilmesi, ilgili alan sertifikaların verilmesi, akademik gelişimlere yönlendirilmeleri ve desteklemesi planlanmaktadır. Okul sanayi işbirliği içerisinde alanlarında uzman çalışanların derslere girmeleri hedeflenmektedir. Mesleki ve teknik eğitimin sektöre uyumlu sürekli güncellemelerin yapılması, atölye ve çalışma ortamlarının yenilenmeleri sağlanacağı planlanmaktadır. Öğrencilerin gerçek iş ortamında çalışma şartları oluşturulacağı ve projelerle desteklenecekleri belirtilmektedir. Ülkenin savunma sanayi ihtiyacını karşılayacak ülke değerleriyle uyumlu nitelikli elemanlar yetiştirerek desteklenmeleri planlanmaktadır (Mesleki ve Teknik Eğitim, 2020).

1.8. Grafik Bölümünün Gelişimi ve Kapsamı

1.8.1. Grafik Sanatlar

Grafik çizgilerin disipline edilmiş biçimi olarak tanımlanmaktadır. Grafik tasarım birçok farklı yönü ve unsuru barındırmaktadır. Yaratıcı bir anlayış olarak diğer alanlarla da ilgilenmek için sürekli bir nedeni bulunmaktadır. Grafik, bilgi alış veriş ve bilginin değiş tokuşu olarak tanımlanmaktadır (Becer, 2011, ss. 28-32).

Grafik Sanatlar: tasarım fikirleri, kavramları ve metinleri görsel olarak ilgi çekici bir şekilde mesajı iletmek için görüntüler, elektronik veya basılı olarak sunma işlemi olarak tanımlanmaktadır. Grafik sanatı baskı yönüyle diğer dallardan ayrılmaktadır. Grafik tasarımlar amblem, logo, afiş, broşür etiket vb. tasarımın konusunu teşkil etmektedir. Oldukça geniş bir alana sahip olan grafik tasarım bir mesaj verme niteliği taşımaktadır. 15 ve 16. Yüzyıllarda baskı teknikleri ile yapılan örnekler grafik tasarımın başlangıcı olarak kabul görmektedir. 18.yüzyılda baskı tekniklerinin gelişmesine ek olarak asıl 19. Yüzyılda bugünün grafik sanatının doğuşu gerçekleştiği düşünülmektedir. Grafik sanatlarının çok yönlü oluşu onu bugüne kadar en çok etkilenen sanat dalları arasına yerleştirmektedir (Mesleki ve Teknik Eğitim, 2020).

1.8.2. Avrupa Grafik Sanatı Tarihi

Tarih öncesinde insanlar iletişim ihtiyaçlarını karşılamanın yolunu aramıştır. İnsanlar bu süreçte iletişimi işaretlerle ve çizilen resimlerle gerçekleştirmeye çalışmışlardır. Çizgiden şekillere, şekillerden resimlere giden bu süreç yazıya hazırlık oluşturur. Yontma taş (Paleolitik) devrindeki mağara duvarlarına yapılan resimler şüphesiz buna örnektir. İletişim için kullanılan birçok yol (ateş, duman, ışık... vb.) içerisinde kalıcı olan kayalar üzerine çizilen resimler oldu. Süreç içerisinde ki iletişim deneyimleri soyut ifadelerle yapılan resimlerin yetersiz olduğu görüldü.

M.Ö. 3000 yıllarında ilk harfli alfabenin bulunması iletişim sorunlarının çözümünde en önemli aşama olmuştur. Mezopotamya'da ilk şehir devleti olan Sümerler, ilk kez yazı denemelerini sivri aletlerle kil tabletlere yazarak çivi yazısını buldular. Mısırlılar çivi yazısının sonunu getiren papirüs kâğıdını bularak yazıyı bir üst noktaya taşımış oldular. Yazılı edebiyatın en önemli örneklerinden biri de Köktürk Kitabeleridir. Günümüze kadar ulaşan doğu kültürüne ait kitabeler Köktürk alfabesiyle yazıldığı bilinir. Mısır, İran, Hint ve Çin Uygarlıkları farklı diller ve yazılar kullanmışlardır. Diğer uygarlıklara nazaran, Çin Uygarlığı tarihte ilk kez pusula, matbaa, mürekkep ve kâğıdı kullanarak fark yaratmıştır. İnsanlık tarihine en büyük katkıyı harf yazısını bulması ile Fenikeliler sağlamıştır. Bugün kullanılan modern alfabenin temelini oluşturduğu bilinir. Denizcilik kültürüne sahip Fenikeliler, harf yazılarını her gittiği yere tanıtmış ve yaymışlardır. Yunan uygarlığı da Fenike alfabesini kullanmıştır. Romalılar edebiyatta Yunan dili, yazışmada Latin dili kullanmıştır. Latin alfabesi dünyada en çok kullanılan alfabedir. Ülkemizde yazı devrimi ile Latin alfabesinin temelini almıştır.

Grafik sanatının amacı, en sade tanımı ile mesaj iletmek ve mesajın görselleştirme olarak tanımlanır. İletilmek istenen mesajlar grafik sanatının en önemli alanı afiş ile yapılmaktadır. Afişlerin çoğaltılmasında baskı tekniği kullanılmaktadır. Bu nedenle baskı tekniği grafik sanatlar için oldukça önemlidir (Mesleki ve Teknik Eğitim, 2020).

Kimi kaynaklar ilk baskının 3.yy'da Çin'de tahta kalıplar kullanıldığı, kimilerine göre ise 15-16.yüzyıl İtalya'da Gutenberg tarafından icat edilmiştir. Rönesans öncesinde kitap baskılarında kullanılan ağaç baskı Gutenberg'in tipo

baskıyı bulması ile sadece kitap resimleri için kullanılır oldu. Matbaanın bulunmasıyla birlikte ortaya çıkan tipo baskı kalite ve detaylı görüntü alması sebebiyle gravür tekniğini doğurmuştur. Son derece önemli olan gravür baskı 15.yy'da ortaya çıkmış ve Albrecht Dürer ile en üst düzeye ulaşmıştır.

Günümüz grafik tasarımı İngiltere'de 18.yy.'da gerçekleşen Endüstri-Sanayi Devrimi ile başlar. Bu gelişmeler 18 Ağustos 1839 tarihinde fotoğrafın icadı ile grafik tasarımında resmin önüne geçmiştir. Daha gerçekçi gösteren fotoğraf grafik tasarımın ve reklamcılığın vazgeçilmezi oldu. Bu dönemde Litografi (taş-düz baskı) tekniği, kitap baskıları, afişler dışında röprodüksiyon baskılarda da kullanılmıştır.

Teknoloji yeniliklerinin endüstri devrimiyle birleşmesi, yeni baskı teknikleri ve akımların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Yüksek baskı tekniği olarak bilinen Tipografi baskı tekniği ilk kez Gutenberg ile başlar. 19.yüzyılın sonunda İngiltere'de ortaya çıkan Arts and Crafts akımı yine endüstri devrimi akımlarındandır. Seri üretim ürünleri ortaya çıkaran bu akım estetik kaygıya önem vermektedir. 1896 yılında ortaya çıkan Art Nouveau akımıdır. Art Nouveau mimarlık, dekorasyon, mobilya, resim ve el sanatlarında kendini göstermektedir.

Endüstri devrimiyle ortaya çıkan Art and Crafts akımını, Almanya'da Bauhaus (yapı evi) takip eder. Bauhaus akımı sanatın günlük yaşama girmesi, estetik kaygılar taşıyan ucuz ürünlerin geniş halk kitleleriyle buluşması sağlandı. Bugün okutulan Temel Tasarım dersinin kökeni Bauhaus' a dayanır.

20.yy sanat akımlarından olan Kübizm günümüz grafik sanatının temelini oluşturmaktadır. Kübizm' in önemli sanatçıları Cezanne, Braque ve Picasso kolaj tekniğini kullanarak resimlere yazı ekleyerek afiş niteliği oluşturdular. Bu yeni ifade biçimi grafik tasarımına büyük katkı sağlamıştır. Diğer katkı sağlayan sanat akımları; Fütürizm, Konstrüktivizm, Dadaizm, Gerçeküstücülük vb. akımlardır. 1950 yıllarında İngiltere ve Amerika' da ortaya çıkan pop-art soyut dışı vurumculuğa karşı olarak geliştirilmiştir. Popüler kültürü eleştirmek için ortaya çıkan bu akımın en önemli temsilcisi Andy Warhol' dur (Meb, 2020).

1.8.3. Türk Grafik Sanatı Tarihi

14 Aralık 1727’ de İbrahim Müteferrika tarafından (Müslüman eserlerin basılması) için kurulan matbaa ile ilk baskı tarihi başlamıştır. Kuran çoğaltılması ve dini eserlerin çıkarılmasında kullanıldı.

1839 yılında Abdülmecit’ in emriyle Tanzimat Fermanı ilan edildi. Tanzimat dönemi, ülkemizin Fransız Devrimi ile etkileşimini değişimini ve batıya açılmasını sağladı. 1860 yılı ülkemizin matbaa alanında en yoğun olduğu tarihtir. Bu tarihte Tercüman-ı Ahval, Ceride-i Havadis, Takvim-i Vekayi önemli gazetelerdendir. Ticari ve kültürel amaçlı basılan gazete ve dergiler alışveriş ürünlerinin tanınmasını sağladı. Bu durum reklamcılık ve grafik tasarımların temelini hazırlamıştır. 1920 yılına kadar içeride ve dışarıda siyasi ve ekonomik sıkıntılar grafik sanatların gelişmesini yavaşlatmıştır. Meşrutiyet döneminin yenilikçi düşünce anlayışı grafik sanatların temelini oluşturmuştur. Dönemin ilk afiş çalışması Ferah Tiyatrosu için yapılmıştır.

Günümüz grafik ürünlerinin ilk örneklerine, Osmanlının son dönemi ve Cumhuriyetin ilk yıllarında rastlanmıştır. Bu gelişmelere ek olarak 1909 yılında ilk Türk reklam şirketi “İlancılık Kolektif Şirketi” kurulmuştur.

Cumhuriyet sonrası grafik sanatı, özellikle Fransa ile başlayan iletişim süreci ile kendini ilk kez basın ilanlarıyla gazetelerde göstermiştir. İhap Hulusi, Münih Fehim, Kenan Temizan, Ramiz Gökçe, Atıf Tuna dönemin ünlü sanatçılarıdır. Dünya ile benzerlik gösteren sanat-iktidar ilişkisi, Cumhuriyet Türkiye’sinde İhap Hulusi’nin çalışmalarına da yansımıştır. Özellikle afiş ve grafik çalışmalarında birbirinden ayıramayacağı bir kez daha görülmüştür. Şehir meydanlarında sergilenen afişler ile ucuz ve kolay bir şekilde geniş kitlelere ulaşmak kolaylaşmıştır.

Latin alfabesine geçişte hat sanatı da değişime uğramıştır. Dönemin sanatçısı Emin Barın yazı çalışmalarına özgün üslubunu katarak ölümsüz eserler üretmiştir. 1920’li yıllarda sanayi alanında uygulanan politikalar Türk grafik tasarımı ve grafik sanatçıları için önemli kazanımlar sağlamıştır. 1940’lı yılların en önemli reklamcılarında Eli Acıman’ ın kurduğu şirket (Man Ajans) günümüze kadar devam etmektedir. 1946 yılında çok partili döneme geçiş grafik tasarımcıların daha fazla afiş tasarlamasına katkı sağlamıştır. 1950 yıllarında grafik tasarımı ve

illüstrasyon önemli gelişme göstermiştir. Bu gelişmelere önemli katkı sağlayan Mesut Manioğlu, Ayhan Akalp, Namık Bayık gibi sanatçılardır. Daha sonra illüstrasyon çalışmalarında Selçuk Demirel, Bülent Erkman, Hakkı Mısırlıoğlu, Nazan Erkman, Emre Becer gibi sanatçılar katkı sağladılar. 1950-1960 yıllarında reklam ve tanıtım alanındaki çeşitlilik, yeni ürünlerin tanıtımını ve ambalaj tasarımlarının ortaya çıkmasını oluşturdu. Bu durum grafik tasarımlarının çalışma alanını genişletmiştir. 1970-1980 yıllarında teknolojik imkânlarının kullanımı grafik tasarım ve reklamcılık açısından dönüm noktası olmuştur. Yeni ilgi alanı olarak büyük boy reklam afişlerin doğmasına sebep olmuştur. 1990'larda kurum kimliği çalışmaları ile özel ve kamu kuruluşlarına tasarımlar yapıldı. Bu dönem sanatçıları tasarımlarını bilgisayar ortamına taşımıştır. Daha önce elde çizilen animasyon ve illüstrasyonlar bilgisayar programlarında yapılmaya başlanmış, fotoğraflar üzerinde etkili efektler verilmiştir. Hollywood film afişleriyle kendini dünyaya tanıtan ünlü Türk grafik tasarımcısı Erhan Yücel bu dönemim sanatçısıdır (Meb, 2020).

1.8.4. Grafik ve Fotoğraf Alanı Hakkında

Belirli bir mesajı hedef kitleye ulaştırmak için farklı materyallerin kullanılması ve bu çalışmalara yeterliklerin kazandırıldığı alan olarak tanımlanmaktadır. Toplumda etkileşimin sağlanmasında önemli bir yere sahip olan grafik ve fotoğraf alanı tanıtım ve reklam alanlarında önemli olmaktadır. Bu yönüyle şimdi ve gelecekte yer almaya devam edeceği düşünülmektedir. Grafik ve fotoğraf alanı sürekli gelişen teknolojiler karşısında üstlendikleri rol gereği etkilendiği görülmektedir. Sürekli gelişen ve değişen sektörde yeni iş alanları da ortaya çıkmaktadır. Mevcut iletişimde veya mesajın gönderilmesi sürekli olacağı fakat yöntemlerinin değişeceği düşünüldüğünde, Grafik ve fotoğraf alanı bu değişimlere ayak uydurabilen sürekli kendini güncelleyen bir yapı ya da sisteme dönüştürülmelidir. Teknolojinin sürekli gelişim göstermesi grafik ve fotoğraf alanının önemini daha fazla ortaya çıkarmaktadır. Aynı zamanda grafik ve fotoğraf alanı hemen hemen bütün sektörlerle bir şekilde bağlantılıdır. İş imkânları açısından önemli bir yere sahiptir.

1.8.5. Grafik ve Fotoğraf Alanı Çerçeve Öğretim Programları

Hızla değişen pazar koşulları grafik ve fotoğraf alanını ön plana çıkarmaktadır. Sektörün ilgisini çekmektedir. Grafik ve fotoğraf alanı sürekli değişen ve gelişen bu alanda kendini hazır tutmalı, yaratıcı ve çağın gereklerine uygun donanımları kazanma becerilerine sahip olmaları beklenmektedir. Mesleki bilgi ve deneyimlerle öğrencileri iş hayatına hazır hale getirmek, işin tüm aşamalarında karar verebilen donanıma sahip bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir (Mesleki ve Teknik Eğitim, 2020).

Grafik ve Fotoğraf dalları çerçeve öğretim programında yer almaktadır. Alan programlarının eğitim süresi 4 öğretim yılını kapsayacak şekilde planlanmıştır (Meslek Eba, 2020).

1.8.6. Dersler

Ortaöğretim programında her öğrencinin liseyi bitirmek için almak zorunda olduğu ve bireysel kazanımlarının ülke değerlerine uyumunu sağlayan, öğrencileri yükseköğretime hazırlayan ortak dersler bulunmaktadır. Haftalık çizelgede bulunan ortak derslerde; ders saati ve programlar Talim ve Terbiye Kurulunun belirlediği esaslara göre uygulanmaktadır. Öğrencinin hedeflemiş olduğu meslek, iş alanları veya yükseköğretim programına öğrencileri alan ve dal dersleri hazırlamaktadır. Bu uygulama derslerinin öğretimi için modüler kaynak hazırlanmaktadır. Hazırlanan modüller alan ve dalların özelliklerine göre programda yer almaktadır (Mesleki ve Teknik Eğitim, 2020).

1.8.7. Ortak Alan Dersleri

Grafik ve fotoğraf alanlarındaki dallar mesleki yeterlilikleri kazandırmayı amaçlamaktadır. Meslek derslerinin öğretiminde öğretmenler, iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini almaları gerekmektedir. Amaç, süre ve kazanımlarla ilgili modüller;

Mesleki Gelişim Dersi: Öğrencileri iş ortamlarına hazırlama, iş yeri kurallarına uyum sağlama iş güvenliği gibi bilgi donanımlarının öğrencilere kazandırılması amaçlanmaktadır.

Temel Tasarım Dersi: Öğrenciye; temel tasarım ilkeleri öğretilmeye ve iş güvenliği kazandırılması amaçlanmaktadır.

Temel Desen Dersi: Öğrencilere basit geometrik formlar, cansız model ve tors etüt etme modül bilgi ve becerileri kazandırılması amaçlanmaktadır.

Temel Fotoğraf Dersi: Öğrencilere temel fotoğraf modül bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır.

Perspektif Dersi: Öğrencilere teknik çizim yapabilmeyi, çizim ekipmanları kullanarak tek kaçış noktalı, çift kaçış noktalı modül bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır (Mesleki ve Teknik Eğitim, 2020).

1.8.8. Dal Dersleri

Grafik ve Fotoğraf alanında 11 ve 12. sınıflarda yer alan, iş başında veya işletmelerde uygulanacak dersler bulunmaktadır.

İşletmelerde Mesleki Eğitim Dersi: Her okul, işletmelerde mesleki eğitim dersinin içeriğini modül ağırlıklı, okul idaresi, sektör temsilcileri, koordinatör öğretmen ve alan dersi öğretmenin oluşturduğu komisyonlar tarafından hazırlanmaktadır. Bölgesel sektör ihtiyaçları yeni modül hazırlama ihtiyacı doğurabilmektedir. İl İstihdam ve Meslek Eğitim Kurulunun onayı ile uygulamaya alınacak yeni modülün bir örneği okulun bağlı bulunduğu ilgili öğretim dairesine gönderilir. Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nin ilgili hükümlerinde işletmelerde mesleki eğitim dersi nasıl yapılacağı tanımlanmaktadır. Mesleki eğitim yapılamayan işletmelerde mevzuat gereği staj yapılmaktadır (Mesleki ve Teknik Eğitim, 2020).

1.8.9. Grafik ve Fotoğraf Alanı Haftalık Ders Çizelgesi

Haftalık ders çizelgesi, Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı olarak okul ders saatleri değişiklik göstermektedir. Grafik ve fotoğraf alanı haftalık ders çizelgesinde yer alan ortak dersler; meslek liseleri dışında okutulan derslerle aynıdır. Bu dersler 9. Sınıfta 30 ders saati, 10. Sınıfta 28 saat olarak yoğun bir şekilde okutulmaktadır. 11.sınıfta ders saati 16 saate düşmektedir. 12. Sınıfta ise 11 saat okutulmaktadır. 9 ve 10. Sınıflarda meslek ders saatleri az iken, 11 ve 12. Sınıflarda meslek dersleri ve staj ağırlık kazanmaktadır. Ortak ve meslek dersleri tüm sınıflarda 43 saat olarak verilmektedir.

12. sınıflarda 24 saat işletmelerde mesleki eğitim verilmektedir. 11 saat okulda ortak dersler olarak devam etmektedir.

Tablo 3: Grafik Dalı Haftalık Ders Çizelgesi

DERS KATEGORİLERİ	DERSLER	9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF	
					AMP	ATP
ORTAK DERSLER	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI (*)	5	5	5	5	
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	2	2	2	2	
	TARİH	2	2	2	-	
	T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK	-	-	-	2	
	COĞRAFYA	2	2	-	-	
	MATEMATİK	6	5	-	-	
	FİZİK	2	2	-	-	
	KİMYA	2	2	-	-	
	BIYOLOJİ	2	2	-	-	
	FELSEFE	-	2	2	-	
	YABANCI DİL	5	2	2	2	
	BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR/GÖRSEL SANATLAR/MÜZİK	2	2	2	-	
	SAĞLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ	-	-	1	-	
TOPLAM		30	28	16	11	
MESLEK DERSLERİ	MESLEKİ GELİŞİM ATÖLYESİ	2	-	-	Akademik Destek Dersleri	-
	TEMEL FOTOĞRAF	3	-	-		
	TEMEL TASARIM (*)	6	-	-		
	BİLGİSAYARDA GRAFİK TASARIM (*)	-	6	-		
	GRAFİK DESEN	-	3	-		
	PERSPEKTİF VE DESEN	-	5	-		
	İLLÜSTRASYON UYGULAMALARI	-	-	8		
	TANITIM GRAFİĞİ	-	-	5		
	YAYIN GRAFİĞİ (*)	-	-	4		
	İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM (*)	-	-	-		
AKADEMİK DESTEK DERS SAATİ TOPLAMI	-	-	-	-	31	
MESLEK DERS SAATİ TOPLAMI	11	14	17	24	-	
SEÇMELİ MESLEK DERS SAATİ TOPLAMI (**)	-	-	-	7	-	
SEÇMELİ DERS SAATİ TOPLAMI (**)	2	-	9	-	-	
REHBERLİK VE YÖNLENDİRME	-	1	1	1	-	
TOPLAM DERS SAATİ	43	43	43	43	-	

Kaynak: Meslek Eba, 2020

1.8.10. Grafik Dalı Dersleri

Öğretmenler derslere giren öğrencilere, iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini almalarını istemektedir.

Mesleki Gelişim Dersi, Temel Fotoğraf ve Temel Tasarım Dersleri 9. Sınıflara meslek dersleri olarak okutulmaktadır.

Mesleki Gelişim Dersi: Öğrencilerin yaşam boyu kullanabileceği iş hayatının tüm özelliklerini kullanabilecek ve mesleki gelişmelerinde yararlı olabilecek, üretken, bilim ve teknoloji üretimine yatkın, beceri düzeyi yüksek iş

gücü yetiştirilmesi, iyi ilişkiler kurabilme, işe uyum sağlayabilme, genel bilgi ve becerilerin verildiği derstir.

Temel Fotoğraf Dersi: Fotoğraf makinası ayarları, ışık, kompozisyon oluşturma ve kurallara uygun fotoğraf çekebilmeyi amaçlamaktadır.

Temel Tasarım Dersi: Bu ders öğrencilere yaratıcı düşünce becerilerini geliştirme ve temel çizim yeterlikleri kazandırmayı amaçlar.

Bilgisayar Destekli Grafik Tasarım Dersi: Öğrencilere tasarım ilkeleri kapsamında oluşturulacak grafik ürünlerinin el ve bilgisayar marifeti ile oluşturmaları, baskıya hazır hâle getirmeleri, öğrencilere, derse ait bilgi ve becerilerinin kazandırılması amaçlanmaktadır.

Desen Dersi: öğrencilere, canlı varlıkların anatomi ve vücut orantıları, karakteristik özelliklerini etüt etmelerini, modül ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır.

Grafik Desen Dersi: öğrencilere, imgesel çalışmayı, objelerin özelliklerini bozmadan deformasyonunu oluşturmayı, stilize etmeyi, bağlantılı semboller oluşturmayı, öğrenciye modül ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır.

İllüstrasyon Dersi: Öğrencilere; kitap kapağı ve içerik resmi tasarlamayı, öykü resimlemeyi, senaryodan yola çıkarak storyboard hazırlamayı, öğrenciye modül ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır.

Grafik ve Sanat Tarihi Dersi: Öğrencilere, sanat tarihi ve grafik sanatının tarihsel gelişimini, öğrenciye modül ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır.

Ambalaj Tasarımı Dersi: Öğrencilere; temel tasarım ilkeleri kapsamında, el ve bilgisayar marifeti ile etiket tasarlama, ambalaj maketi hazırlama, paketleme kağıtları oluşturma, öğrenciye modül ile ilgili bilgi ve becerileri kazandırmayı amaçlanmaktadır.

Yayın Grafiği Dersi: Öğrencilere; dergi ve gazete sayfası hazırlama, öğrenciye modül ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır (Mesleki ve Teknik Eğitim, 2020).

Tablo 4: Fotoğraf Dalı Haftalık Ders Çizelgesi

DERS KATEGORİLERİ	DERSLER	9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF	
					AMP	ATP
ORTAK DERSLER	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI (*)	5	5	5	5	
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	2	2	2	2	
	TARİH	2	2	2	-	
	T.C. İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK	-	-	-	2	
	COĞRAFYA	2	2	-	-	
	MATEMATİK	6	5	-	-	
	FİZİK	2	2	-	-	
	KİMYA	2	2	-	-	
	BIYOLOJİ	2	2	-	-	
	FELSEFE	-	2	2	-	
	YABANCI DİL	5	2	2	2	
	BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR/GÖRSEL SANATLAR/MÜZİK	2	2	2	-	
	SAĞLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ	-	-	1	-	
	TOPLAM		30	28	16	11
MESLEK DERSLERİ	MESLEKİ GELİŞİM ATÖLYESİ	2	-	-	Akademik Destek Dersleri	-
	TEMEL FOTOĞRAF	3	-	-		
	TEMEL TASARIM (*)	6	-	-		
	FOTOĞRAF ÇEKİMİ (*)	-	8	-		
	FOTOĞRAFTA PERSPEKTİF	-	3	-		
	FOTOĞRAF YORUMLAMA	-	3	-		
	BİLGİSAYARDA FOTOĞRAF	-	-	4		
	ÇEKİM TEKNİKLERİ VE SUNUMU (*)	-	-	8		
	VİDEO ÇEKİMİ	-	-	5		
	İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM (*)	-	-	-		
AKADEMİK DESTEK DERS SAATİ TOPLAMI	-	-	-	-	31	
MESLEK DERS SAATİ TOPLAMI	11	14	17	24	-	
SEÇMELİ MESLEK DERS SAATİ TOPLAMI (**)	-	-	-	7	-	
SEÇMELİ DERS SAATİ TOPLAMI (**)	2	-	9	-	-	
REHBERLİK VE YÖNLENDİRME	-	1	1	1	-	
TOPLAM DERS SAATİ	43	43	43	43	-	

Kaynak: Meslek Eba, 2020

1.8.11. Fotoğraf Dalı Dersleri

Öğretmenler derslere giren öğrencilere, iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini almalarını istemektedir.

Fotoğraf Çekimi Dersi: Öğrencilere, fotoğraf çekimi yapma becerilerinin kazandırılması amaçlanmaktadır.

Görüntü Yorumlama Dersi: Öğrencilere; kompozisyon, kadrajlama ve fotoğraf okuma becerilerinin kazandırılması amaçlanmaktadır.

Çekim Teknikleri Dersi: Öğrencilere, tanıtım, deneysel, doğal ortamlar ve perspektif fotoğraf çekimi yapma becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır.

Bilgisayarda Fotoğraf Dersi: Öğrencilere; bilgisayarda fotoğraf düzenleme ve yönlendirme yapma, öğrenciye modül bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır.

Fotoğraf Sunumu Dersi: Öğrencilere; katalog, sunu, kişisel tanıtım dosyası hazırlama ve fotoğraf sergisi hazırlama, öğrenciyi modül bilgi ve becerileri kazandırmak amaçlanmaktadır.

Video Çekimi Dersi: Öğrencilere; video çekimi için gerekli ekipmanları hazırlamayı, video görüntülerini kaydetmeyi, kurgu yapmayı, öğrenciye modül bilgi ve becerileri kazandırmak amaçlanmaktadır (Mesleki ve Teknik Eğitim, 2020).

1.8.12. Başarılması Zorunlu Dersler

Grafik ve fotoğraf dallarının Anadolu Meslek ve Teknik programlarında başarılması zorunlu dersleri ifade etmektedir.

Tablo 5: Başarılması Zorunlu Dersler

Dallar	Sınıf	Anadolu Meslek Programı	Anadolu Teknik Programı
Grafik	9	Temel Tasarım	Temel Tasarım
	10	Bilgisayarda Grafik Tasarım	Bilgisayarda Grafik Tasarım
	11	Yayın Grafiği	Yayın Grafiği
	12	İşletmelerde Mesleki Eğitim	-
Fotoğraf	9	Temel Tasarım	Temel Tasarım
	10	Fotoğraf Çekimi	Fotoğraf Çekimi
	11	Çekim Teknikleri ve Sunumu	Çekim Teknikleri ve Sunumu
	12	İşletmelerde Mesleki Eğitim	-

Kaynak: Meslek Eba, 2020

Grafik dalı; Anadolu Meslek ve Teknik programlarında 9. 10. 11. Sınıflarda başarılması zorunlu dersler Temel Tasarım, Bilgisayarda Grafik Tasarım, Yayın Grafiği olarak görülmektedir. Anadolu Meslek programında ayrıca İşletmelerde Mesleki Eğitim 12. Sınıflarda başarılması gerekmektedir.

Fotoğraf dalı; Anadolu Meslek ve Teknik programlarında 9. 10. 11. Sınıflarda başarılması zorunlu dersler Temel Tasarım, Fotoğraf Çekimi, Çekim

Teknikleri ve Sunumu olarak görülmektedir. Anadolu Meslek programında grafik dalı gibi İşletmelerde Mesleki Eğitim 12. Sınıflarda başarılması gerekmektedir.

1.8.13. Seçmeli Dersler

Öğrencilerin alanlarında ilgi ve istekleri doğrultusunda yeteneklerini geliştirmelerini sağlayan derslerdir. Talim ve Terbiye Kurulunun Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan kararlar, meslek okulu ders çizelgeleri ekinde yer alan tablodaki seçmeli dersler, öğrenim görülen alan/dal dersleri veya diğer alan/dalların derslerinden de seçebilmektedir. Seçmeli dersler, programlara göre belli bir sıra dâhilinde seçilmektedir. Seçmeli dersler, çizelgedeki haftalık ders saatine göre alınması gerekmektedir (Meslek Eba, 2020).

1.8.14. Grafik Bölümü Bilgisayar Programları

Bilgisayar yazılımları ve farklı teknoloji gereçlerindeki değişim ve gelişim özellikle hemen hemen her alanda görsellerin ön planda olduğu tasarımlarda alternatifleri de beraberinde getirmektedir. Dijital ortamlarda göz alıcı profesyonel tasarımlar uzmanlar tarafından farklı programlarla yapılmaktadır.

Grafik eğitiminde. vektörel tasarım yapabilme becerileri için kullanılan bilgisayar programları; CorelDraw, Adobe After Effects (Ae), Adobe Premiere Pro (Pr), Adobe Illustrator (Ai), Adobe InDesign (Id), Adobe Photoshop (Ps), Adobe Dreamweaver (Dw) ve yardımcı programlar bulunmaktadır.

1.8.15. Değerlendirme

Sınıf ortamındaki öğrenme sürecinin devamlı olarak gözlemlenip değerlendirilmesi, eğitim sisteminin geliştirilmesinde daha başarılı sonuçların elde edilmesini sağlayabilir. Öğrenci üzerinde olumlu davranış değiştirme işinin istenilen şekilde gerçekleştirilebilmesi için, öğretmene, öğrenciye yaklaşımları hakkında direktifler vermek yerine "Öğrenciler ne yapmalı?" sorusuna cevap verebilecek nitelikte çalışmaların yapılması ile ulaşılabilir (Fidan, 2012).

Ölçme, bir niteliğin sonuçlarının sayı ve sembollerle gösterilmesi, değerlendirme aşamasında ölçme sonuçlarının kıyaslanarak karara varması olarak tanımlanmaktadır (Mesleki ve Teknik Eğitim, 2020).

Meslek liseleri öğretim programlarında geleneksel ve performansa dayalı değerlendirme esasları ölçülü olmalıdır. Geleneksel değerlendirmelerde sonuca

odaklı bilişsel becerilerin kazanılması hedeflenmektedir. Geleneksel ölçme araçlarında eşleştirmeler, boşluk doldurma, doğru-yanlış, kısa cevaplı, açık uçlu ve çoktan seçmeli soru türleri bulunmaktadır. Kazanım türlerine göre soru türleri belirlenmektedir. Gerçek yaşamla örtüşen performansa yönelik değerlendirmeler yapılmalıdır. Değerlendirmeler ürün oluşturmada öğrencilerin süreç içerisindeki gelişimleri takip edilmektedir. Öğrencilerden öğrendikleri bilgileri, beyin el koordinasyonuna uyumlu uygulama yapmaları istenmektedir. Öğrencilerin teorik bilgilerini ve becerilerini birleştirerek, uygulamalarında farklı metotlar uygulayarak yapmaları beklenir ve daha önceden hazırlanan kıstaslara uygun olarak değerlendirilir. Performansların değerlendirilmesinde de önceden hazırlanan performans ölçekleri kullanılmaktadır. Farklı formlar kullanılarak öğrencilerin kişisel becerileri ölçülmektedir. Öğrencileri değerlendirmede hazırlanan ölçme ve değerlendirme kıstasları bir bütün olarak gözlemlemeye uygun hazırlanmalı ve bütünsel bir yapı taşıması beklenmektedir. Eğitimdeki farklılıklar, bireyin ortam dinamiklerinden etkilendiği göz önünde bulundurulduğunda, ölçme ve değerlendirmenin etkinliğini uygulama eğitimcilerinin daha sağlıklı ortaya koymasına beklenmektedir. Ölçme araç ve gereçleri öğretim programında kesin sınırları belirlemez, ölçmeye yol gösterir niteliktedir (Mesleki ve Teknik Eğitim, 2020).

1.8.16. Belgelendirme

Öğrenciler mezun olduklarında, alan ve dalını gösteren diploma ve iş yeri açma belgesi verilmektedir. Ayrıca seçmeli meslek dersleri ile ulaşabileceği ilgili mesleklere ait sertifika sahibi olmaktadır. Ortaöğretim programlarından mezun öğrencilerden isteyenlere, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi kapsamında, Europass sertifika/diploma ekiyle alınan ve başarılı öğrenme birimini, mesleki eğitim gördüğü veya stajını yaptığı işletmenin adını gösterir belge düzenlenmektedir (Mesleki ve Teknik Eğitim, 2020).

1.8.17. Grafik Bölüm Mezunlarının Çalışma Alanları

Grafik tasarım birçok alana hitap ettiği için fazlasıyla talep gören iş alanlarına sahiptir. Geleneksel tasarım alanlarının yanı sıra yeni işlerde ortaya çıkmaktadır. Özellikle teknolojinin hızlı gelişmesi tasarım alanlarının değişmesine neden olmaktadır. Özel becerilere sahip iyi tasarımcılar her zaman talep görecektir. Kişinin kendini geliştirmesi ve o alanda uzmanlaşması iyi para kazanmak için harika bir yoldur. Grafik bölümü mezunları görsel problemleri çok çeşitli

teknolojiler kullanarak çözmeli ve hevesle tasarım yapmalıdır. Grafik bölüm mezunlarının iş hayatındaki tasarım süreçleri onları uzmanlık alanına götürmektedir. Fakat mezun olan kişilerin beceri alanlarını doğru seçmeleri oldukça önemlidir.

- Reklam ajanslarının tasarım bölümlerinde grafik tasarımcısı
- Tasarım stüdyoları
- Matbaalar
- Televizyon ve radyo
- Gazete ve dergi grupları
- Tanıtım organizasyon şirketleri
- Tanıtım reklamasyon yapan kurumlar
- İnternet web tasarım
- Fotoğraf ve animasyon
- Dijital baskı
- Bilimsel teknolojik illüstrasyon stüdyoları
- Endüstriyel tasarım, kutu ve ambalaj sektörü...

Grafiker, Grafik tasarımcı, Fotoğrafçı, Bilgisayar operatörü, İllüstratör, Creativdrector, Art drector vb. olabiliyor.

Grafik ve fotoğraf bölümü öğrencileri öğretim süreci 2 yıl olan önlisans programları; Basın Ve Yayın Teknolojileri, Basın ve Yayıncılık, Bilgisayar Destekli Tasarım ve Animasyon, Endüstri Ürünleri Tasarımı, Endüstriyel Cam ve Seramik, Fotoğrafçılık ve Kameramanlık, Görsel İletişim, Grafik Tasarımı, Halkla İlişkiler ve Tanıtım, Marka İletişimi, Medya ve İletişim, Mimari Dekoratif Sanatlar, Radyo ve Televizyon Programcılığı, Radyo ve Televizyon Teknolojileri, Reklamcılık, Seramik Cam ve Çinicilik, Seramik ve Cam öğretim programlarına yerleşebilirler.

Tablo 6: Mesleki ve Teknik Eğitim Öğretim Programları

Grafik ve Fotoğraf	Öğretim Programları	Öğretim Süresi	
ÖNLİSANS	Basım ve Yayın Teknolojileri	2	
	Basın ve Yayıncılık	2	
	Bilgisayar Destekli Tasarım ve Animasyon	2	
	Endüstri Ürünleri Tasarımı	2	
	Endüstriyel Cam ve Seramik	2	
	Fotoğrafçılık ve Kameramanlık	2	
	Görsel İletişim	2	
	Grafik Tasarımı	2	
	Halkla İlişkiler ve Tanıtım	2	
	Marka İletişimi	2	
	Medya ve İletişim	2	
	Mimari Dekoratif Sanatlar	2	
	Radyo ve Televizyon Programcılığı	2	
	Radyo ve Televizyon Teknolojisi	2	
	Reklamcılık	2	
	Seramik Cam ve Çinicilik	2	
	Seramik ve Cam	2	
	Grafik ve Fotoğraf	Öğretim Programları	Öğretim Süresi
	LİSANS	Endüstriyel Tasarım Mühendisliği	4
Grafik Tasarımı		4	
Basım Teknolojileri		4	
Dijital Oyun Tasarımı		4	

Kaynak: Mtegm, 2019

Öğretim süreci 4 yıl olan lisans programları; Endüstriyel Tasarım Mühendisliği, Grafik Tasarımı, Basım Teknolojileri, Dijital Oyun Tasarımı öğretim programlarına yerleşebilirler.

1.9. Ülkemizde Okul Sanayi İşbirliği

1.9.1. Okul-İşyeri İş birliği

Ülkemiz, 1970'lerde eğitim-istihdam bağına güçlendirmek adına önemli girişimlerde bulunmuştur. 1986 yılında çıkartılan 3308 Sayılı Kanun ile mesleki ve teknik öğretimin planlanması ve devam ettirilebilmesi amacıyla; devlet-işçi-işveren kesimlerinde iş birliğine gidilmiştir. Bu iş birliğinin ülke genelinde olduğu gibi yerel düzeyde de olması elzem görülmektedir. 2001 yılında bahsi geçen kanunda yapılan değişiklik ile bu iş birliğinin daha da etkili hale getirilmeye çalışıldığı söylenebilir.

Devlet-işçi-işveren üçlününün mesleki eğitimin gelişiminde faydalı olabilmesi için gönüllü olması çok önem arz etmektedir. Türkiye' de işçi ve işveren meslek kuruluşları, meslek liselerindeki uygulamalara katılıp destek vermekte ve maddi katkı sağlama yönelimlerini artırmaktadırlar.

1986 yılında yürürlüğe giren 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu ile meslek lisesi öğrencilerinin uygulama eğitimlerini iş yerlerinde yapmaları esasına dayanan bir sistem getirilmiştir. Bu sistemin uygulanmasında önemli adımlar atılmıştır ve sistemin meslek yüksekokullarını da kapsayacak şekilde genişletilmesine çalışılmıştır. Bu sistem, öğrencilerin iş kollarının ihtiyacına uygun biçimde yetiştirilmesinde önemli bir gelişme olarak yorumlanmaktadır.

1986 yılından sonra, meslek lisesi mezunlarının mesleki uygulama eğitimlerini iş yerlerinde yapmaya başlamaları, okul-iş yeri ilişkilerini geliştirdiği gibi, eğitim-istihdam bağına da güçlendirmiştir. Mezun öğrencilerin staj gördükleri iş yerlerinde çalışmaya başlaması durumunda artış gözlemlenmiştir. Ancak, bu uygulamayla okuldan hemen işe geçiş yine de birtakım engeller yüzünden sağlanamamaktadır.

Mesleki ve teknik öğretim sisteminin en başarısız tarafı belki de okuldan sonra iş hayatına geçişlerde sınırlılık, oluşturmaktadır. İş hayatına başlayan kişilerin seviyeleri ne olursa olsun meslekleri konusunda kendilerini sürekli geliştirmeleri

ve çağın ihtiyaçlarına göre yenilemeleri gerektiğinden yeniden okula dönüp eğitim almaları ve de kendi birikimlerini okul ortamına yansıtmaları son derece önem arz etmektedir. Yaşam boyu öğrenme ilkesi böylelikle gerçek anlamını da bulmuş olacaktır.

İşten okula geçişin önünde yasal engeller yoktur fakat geçişlerin kolaylaştırılıp kişilerin teşvik edilmesi ve cesaretlendirilmesi gerekmektedir (Akpınar & Ercan, 2002).

1.9.2. Mesleki ve Teknik Eğitim Projeler

1970’li yıllardan sonra farklı dönemlerde mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesine yönelik yapılan OSANOR, METGE, MTEM, MEGEP ve İKMEP projeleri ile mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi ve güçlendirilmesine yönelik çalışmalar hızlandırılmıştır (Arslanoğlu, 2012).

Mesleki ve teknik eğitimi değiştirme ve geliştirme amacıyla ilk çalışma 1970’li yılların sonlarına doğru yapılan “Okul-Sanayi Ortaklaşa Eğitim Projesi” ile başlamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı ve Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinin birlikte hayata geçirdikleri Okul Sanayi Ortaklaşa (OSANOR) Eğitimi projesi 1978-1980 yılları arasında uygulanmıştır. OSANOR uygulamasını hayata geçirebilmek için Adana, Bursa, İstanbul ve İzmir’de birer endüstri meslek lisesi pilot okul olarak seçilmiştir. Bu projenin amacı ülkenin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü, bireylerin ilgi ve yeteneklerini de dikkate alarak yetiştirmek için okul ve sanayinin ortaklaşa yürütebilecekleri bir sistemi geliştirmektir. Dört ilden seçilen dört okulda uygulanması planlanan OSANOR projesinde ilerleyen zamanlarda okul sayısı 23 olmuştur. Bireylerin mesleki ve teknik eğitim ihtiyaçlarının giderilmesinde okul ve sanayinin işbirliğini amaçlayan bu projenin başlaması ile birlikte yerel ihtiyaçları belirlemeye yönelik çalışmalar yapılmıştır. Ayrıca işverenlerin ve çalışanların mesleki ve teknik eğitimin planlanmasına yönelik çalışmalara eğitimcilerle birlikte katılmaları ve böylelikle eğitimcilerin ve işletme sahipleri ve çalışanlarının birbirlerinin farkında olmaları sağlanmıştır.

OSANOR projesinden sonra özellikle de 1986 tarih ve 3308 sayılı çıraklık ve mesleki eğitim kanununun çıkarılmasından sonra mesleki ve teknik eğitime yönelik olarak, sivil toplum kuruluşları, kamu kuruluşları, milli eğitim bakanlığı, üniversiteler ve çeşitli uzmanların katkıları ile yapılan proje ve çalışmalar hız

kazanmıştır. Bu kanuna göre çırakların sigortalanması, sigorta primlerinin devlet tarafından ödenmesi ve çırakların alması gereken ücret konusunda düzenlemeler yapılmıştır. Aynı zamanda bu kanunun yürürlüğe girmesi ile birlikte mesleki ve teknik eğitim gören öğrencilerin öğretim sürelerinin 2/3'ünü işletmelerde geçirmeleri sağlanmıştır. Mesleki ve teknik eğitimi değiştirmeye ve geliştirmeye yönelik yapılan diğer çalışmalar şu şekilde özetlenebilir:

METGE: Yedi ilde yedi okul ile başlayan “Meslekî ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi” 1993-2003 yılları arasında uygulanmıştır. 1996 yılında projeye 33 ilde toplam 57 okul dâhil olmuştur. 2000 yılından sonra ise projenin tüm illere yaygınlaştırılması ve tüm mesleki ve teknik eğitim okullarında uygulanması kararı alınmıştır. Bu projenin temel amacı yerel ihtiyaçları göz önünde bulunduran bir okul yapısı oluşturmak ve öğretim sistemini bu ihtiyaçlar doğrultusunda geliştirmektir. Bu amacı gerçekleştirebilmek için ihtiyaçlara göre düzenlenen modüler öğretim programlarının geliştirilmesi, meslek standartlarının oluşturulması, öğrencileri iş piyasası konusunda bilinçlendirmek ve tüm bunları karşılayacak şekilde kaynakları ve okul donanımlarını hazırlamak bu projenin diğer amaçlarıdır. METGE Projesi ile okullarda, gelişen teknolojinin kullanılmasını sağlayan, yeterliğe dayalı öğretim programlarını geliştirebilen ve bireysel öğretime dayalı bir eğitim anlayışı oluşturulmaya çalışılmıştır ve buna bağlı olarak modüler öğretim çalışmaları başlatılmıştır.

MTEM: 2003-2007 yılları arasında uygulanması planlanan Mesleki ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesi (MTEM), meslek ve teknik eğitimde görev alacak olan öğretmenlerin eğitiminin kalitesini geliştirmek amacıyla Türkiye’de Mesleki ve Teknik Ortaöğretimin Gelişimi 623 Sakarya University Journal of Education hazırlanmıştır. Bu proje çerçevesinde alan dalı öğretmenlerinin, dal seviyeleri tespit edilmiş ve sonuçlara dayalı olarak toplam 474 modüler öğretim programı geliştirilerek 2004-2005 eğitim öğretim yılından itibaren 14 mesleki ve teknik eğitim fakültesinde uygulanmıştır (Meb, 2009). Bu proje kapsamında geliştirilen eğitim programlarının uygulanabilmesi için okullara aynı zamanda donanım desteği de sağlanmıştır. Fakat yapılan çeşitli araştırmalara dayalı olarak mesleki ve teknik eğitim fakültelerinin AB uyum denkliklerini sağlayamadıkları, bu fakültelerden yetişen meslek öğretmenlerinin istihdamında

sıkıntılar olduğu ve mesleki ve teknik eğitim fakültelerinin iş piyasasına eleman yetiştirememesi gibi gerekçelerle bu fakültelerin kapatılmasına karar verilmiştir.

Bu kararla birlikte mesleki eğitim fakülteleri, sanat ve tasarım fakültelerine, teknik eğitim fakülteleri teknoloji fakültelerine, ticaret ve turizm eğitim fakülteleri ise turizm fakültelerine dönüştürülmüştür. Bu nedenle bu proje kapsamında geliştirilen modüler öğretim materyalleri uygulamaya konulamamıştır ve bu proje son bulmuştur.

MEGEP/SVET: Beş yıllık bir süreyi kapsamayı planlanan ve 2002-2007 yılları arasında yürütölen MEGEP/SVET (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi) ile 5 yıllık sürecin 4,5 yılı uygulama geri kalan süre ise teorik eğitimin verilmesi olarak planlanmıştır. Bu proje kapsamında 31 ilde İş sahası ve mesleki gereklilik araştırması yapılmış ve böylece ölkemizdeki iş hayatı konusunda fikir sahibi olunmuştur. Meslek sahası analizine yönelik yapılan çalışmalar ile toplam 576 meslek analiz edilmiş ve meslek standartları belirlenmiştir. Buna bağılı olarak ise 42 alanda 192 mesleğe yönelik eğitim standartları hazırlanmıştır. Bu standartlar doğrultusunda, gerekli mesleki donanımaya sahip yapıda öğretim süreçleri oluşturularak, bu süreçlerin yürütölmeyi için 5189 adet modül hazırlanmıştır.

Bu proje ile birlikte mesleki ve teknik eğitimde tüm tarafların katılımıyla mesleki ve teknik eğitimin yeniden tercih edilmesinin sağlanacağı, eğitim kurumları ve iş piyasası arasında köprülerin kurulacağı, ulusal ve uluslararası standartlara dayalı eğitim programlarının yer alacağı ve arz-talep dengesinin dikkate alınacağı yeni bir yaklaşım uygulanmaya başlanmıştır.

2004-2005 eğitim öğretim yılından itibaren bu proje kapsamında bir çerçeve öğretim programı uygulanmaya başlamıştır. Bu programa göre genel liseler ile mesleki ve teknik liselerde 9. sınıf dersleri ortak dersler olarak yer almıştır. 10. Sınıftan itibaren ise seçilen alanlara bağılı olarak meslek derslerinin oranlarının artmasına karar verilmiştir. Yine bu çerçeve program kapsamında 12. sınıf sonunda alan diploması ve dallara göre ise diploma ile birlikte uzmanlık sertifikası verilmesi planlanmıştır.

Bu projeyle daha önce METGE projesi ile başlayan modüler öğretim çalışmaları modüler öğretim programlarının 2007-2008 eğitim öğretim yılından itibaren ülke çapındaki mesleki ve teknik uygulanmasına dönüşmüştür.

İKMEP: 2008-2010 yılları arasında uygulanan İnsan Kaynaklarının Mesleki Eğitim Yoluyla Geliştirilmesi Projesi (İKMEP) kapsamında akademisyenlerin, MEB temsilcilerinin, alan uzmanlarının, sektör temsilcilerinin ve sivil toplum kuruluşu Subhan EKŞİOĞLU, Mehmet TAŞPINAR temsilcilerinin katılımıyla 64 mesleğe yönelik modüler öğretim programı ve 3600 modüle ait bilgi formları hazırlanmıştır. MEB Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı ve YÖK ile ortaklaşa yürütülen bu projenin hedefi kaliteli çalışanın katkısıyla Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde KOBİ'lerin gelişmesini ayrıca meslek sahaları ile meslek yüksekokulları ve mesleki teknik ortaöğretim kurumları arasında işbirliğini sağlamaktır. Mesleki ve teknik eğitimin kalitesinin artırılmasıyla insan kaynaklarının gelişimini sağlamak da bu projenin amaçları arasındadır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde bulunan 8 pilot ilde uygulanan bu proje ile seçilen meslek alanlarına yönelik meslek analizleri ve işlem analizleri yapılmış ve bunlara dayalı olarak yeterlilik tabloları ve modül bilgi formları hazırlanmıştır. Bu çalışmalara dayalı olarak hazırlanan programların 2010-2011 eğitim öğretim yılından itibaren yükseköğretim kurumlarında uygulanmasına karar verilmiştir (Arslanoğlu, 2012).

İKİNCİ BÖLÜM

2. MESLEK LİSESİ AJANS DENEYİMLERİ

2.1. Okul Ajans Kurma Aşamaları

Sürekli gelişen ve değişen teknolojiler okullardaki mesleki eğitim öğretim yöntemlerinin de teknolojilere uyumlu değişmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Bireylerin mesleki gelişimlerini zenginleştirici ve geliştirici öğrenme yöntemlerinin belirlenmesini zorunlu kılmaktadır.

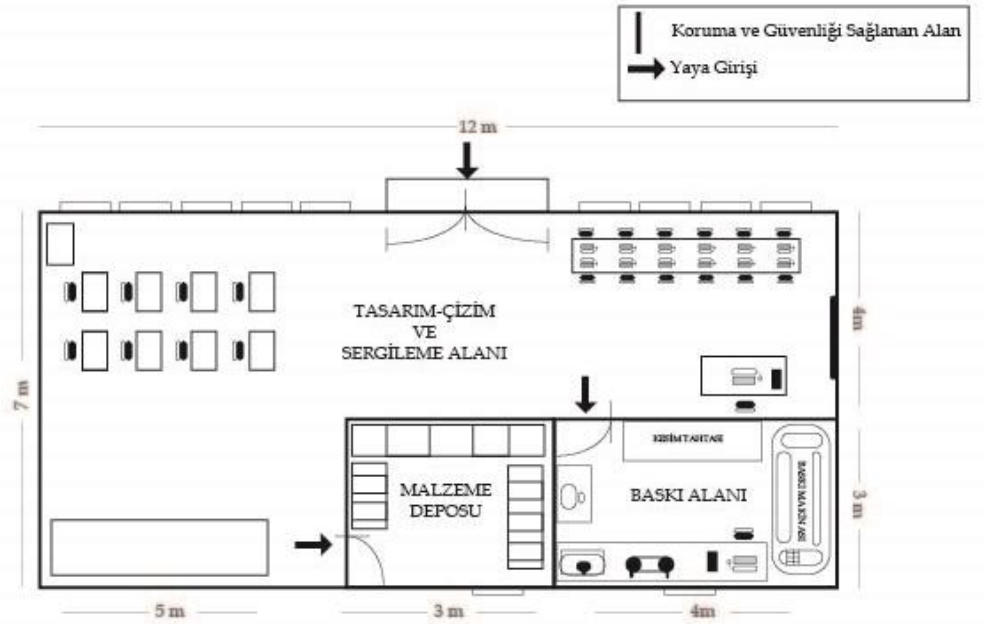
Geleneksel öğrenme modelindeki müfredata bağlı bir süreci işletmenin yanı sıra öğrenci merkezli öğrenmenin de sağlanması gerekmektedir. Değişen teknolojilere bağlı olarak dinamik öğrenme modeli ile öğrenciler; yaparak, deneyerek, müzakere ederek öğrenme sürecini gerçekleştirecektir. Öğrencilere verilen ödevler not alma amaçlı değil, aktiviteler şeklinde verilip öğrenciler pasif durumdan aktif duruma geçirilmelidir (Runney, 2019).

Bir kurumda, bir ortamda veya durumdaki sorunları ortaya koymak, bunlara çözüm önerileri üretme amacı taşıyan eylem araştırmaları, nitel araştırmalar içinde önemli yer tutar. Özellikle özgürleştirici eylem araştırmaları, kişisel gelişimi artırmada büyük görevler üstlenmiştir. Bireyin uygulama sürecini sorun olarak kabul eden ve bu aşamalarda yaşanan sorunları eleştirel bir gözle ortaya koyan eylem araştırmaları, kişilerin mesleki bilgilerini zenginleştirici ve geliştirici bir yapıya sahiptir (Yıldırım & Şimşek, 2013).

Ordu ili Boztepe MTAL Grafik ve Fotoğraf Alanı Grafik Dalı, 2017 yılına kadar sınıf ortamlarında daha çok bilgiye ve el becerilerine dayalı fakat uygulamaların ödev niteliğinde olduğu bir yöntem izlemekteydi. Bu geleneksel öğrenme modeli profesyonel ajansların beklentilerine ve iş disiplinlerine uyumlu değildi. Öğrencilerin kendine güvensiz bir şekilde mezun oluşunu engellemek ve çağın gereksinimlerine her açıdan hazır bireyler yetiştirmek için ajans niteliği taşıyan çalışma ortamının, okulda oluşturulmasının gerekli olduğuna karar verildi. Ajans için gerekli ortamın sağlanabilmesi, alınması gereken ekipmanların tespit edilmesi için hazırlıklara başlandı. Kurulacak ajansın çalışma prensipleri ve iş kapasitesi belirlenirken iş dünyasında faaliyet gösteren Profesyonel ajanslar örnek alındı. Bu ajanslarda iş yelpazesinin çok geniş olması kuracağımız okul ajans standartlarını belirlenmesinde ölçü oldu. Başlangıç olarak sadece okulların ihtiyacının karşılanması düşünüldü. Bu kapsamda okulların en çok ihtiyaç

duyduğu; plaket, madalya, tişört baskı, kupa bardak baskı, kalem baskı, çeşitli çerçeve, anahtarlık vb. ürünler olduğu tespit edildi. Ordu, Giresun, Samsun illerindeki iş yerlerine ürün tespit amaçlı ziyaretler yapıldı. Süblimasyon baskının özellikleri, baskıya uygun makineler ve teçhizatın alımı, baskıda kullanılacak ürünlerin ham madde özellikleri ve maliyetleri için İnternet üzerinden bir dizi araştırma yapıldı.

Bu araştırmalarda yapılan görüşmeler ve tespitlerden sonra çıkan maliyetler ile okulun bu alana yatırım yapabilecek bütçesinin yeterli olmadığı görüldü. Kurulacak olan ajansa mevcut imkânlar çerçevesinde küçük çaplı makineler ile başlangıç yapılması, işlerin ilerleme durumu gözden geçirilerek kapasitenin artırılması ve ilgili makinelerin alınmasına karar verildi. Ajans yeri için nemden uzak, makinelerin ve yapılan işlerin taşınmasında kolaylık sağlayacak aynı zamanda baskı sırasında oluşacak kokunun ve gürültünün diğer sınıflara rahatsızlık vermemesi için uygun alan tespiti yapıldı.

Şekil 2 : Grafik Atölye-Ajans Planı (Ordu BMTAL)

Bu kıstaslar dikkate alınarak Grafik Bölümünün okul bahçesindeki tek katlı büyük prefabrik binaya taşınmasına karar verildi. Söz konusu binanın elektrik tesisatı, sanayi elektriği alt yapısına dönüştürüldü. Bilgisayarların, akıllı tahtanın ve makinelerin yerleri projelendirildi.

Görsel 1: Öğrencilerin okul ajans deneyimleri ve ürünler (Boztepe MTAL Arşiv, 2020)

Diğer taraftan yapılan araştırmalarda internet üzerinden süblimasyon baskı yapmaya uygun küçük çaplı makinelerin kampanyalı satışından yararlanılıp siparişleri verildi. Bu siparişler içinde, süblimasyon renkli yazıcı, sıcak pres baskı, ikili kupa bardak baskı, kalem baskı ve 3D vakumlu pres makineleri bulunuyordu. Makinelerin kurulumu ajansta uygun yerlere yapıldı. Bir sonraki aşama süblimasyon baskıda kullanılacak baskıya uygun ürünlerin alımıydı.

Online ürün satış sitelerinin tespiti yapıp gerekli iletişimler sağlandı ve gerekli ürün siparişleri verildi. Siparişi verilen süblimasyon ürünleri için depolama alanları oluşturuldu ve gelen bütün ürünler kategorize edilerek bu alanlara yerleştirildi. Örnek ürün çalışmaları yapılarak bu ürünler gösterime hazır hale getirildi.

Daha sonra ajansta çalışacak öğrenci grubu oluşturuldu. 12 kişiden oluşan bu grubu alan seçimini yeni yapmış 10. sınıf öğrencileri oluşturuyordu. Ayrıca ilgili bölümün 11 ve 12. Sınıf öğrencilerinin de ajansın çalışma sürecinde etkili olması ve bu çalışmalardan yararlanması kararlaştırıldı.

Bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğrenciler mezun olana kadar geçen sürede ajanstaki gelişimleri takip edilecektir. Böylece alan becerilerinin eksik yönleri ajans çalışmaları ile giderilerek öğrencilerin nitelikleri artırılması hedeflenecektir. Bu kapsamda Grafik dalı öğrencilerine profesyonel ajanslarda çalışma ortamlarının nasıl olduğu, ne tür işler yaptıkları ve tasarımcıların hangi programlara hâkim olmaları gerektiği belirtildi. Kurulan ajans ile öğrencilere bilgi, beceri, iş bölümlerinin farkında olmaları ve sorumluluk almaları öğretildi. Ayrıca öğrencilere sorun yerine çözüm odaklı davranmaları, ekip çalışmalarına uyumlu hareket edebilme becerilerini kazanmalarının temelleri verildi. Öğrencilerden gönüllülük esasına dikkat edilerek ailelerinden gerekli onaylar alınıp bankalardan hesap açıldı ve öğrencilere döner sermaye yönetmeliğince üretimlerden elde ettikleri kazançlar hesaplarına yatırıldı.

Tablo 7: Döner sermaye Öğrenci Parça başı Aylık Ücret

2018 ARALIK AYI ÖĞRENCİ PARÇABAŞI ÜCRET TABLOSU				
ÜN VAN	İSTİHKAK	DAMGA VERGİSİ	KESİNTİLER TOPLAMI	NET ÖDEME
K.1	40,00 ₺	0,30 ₺	0,30 ₺	39,70 ₺
K.2	40,00 ₺	0,30 ₺	0,30 ₺	39,70 ₺
K.3	40,00 ₺	0,30 ₺	0,30 ₺	39,70 ₺
K.4	40,00 ₺	0,30 ₺	0,30 ₺	39,70 ₺
K.5	40,00 ₺	0,30 ₺	0,30 ₺	39,70 ₺
K.6	20,00 ₺	0,15 ₺	0,15 ₺	19,85 ₺
K.7	20,00 ₺	0,15 ₺	0,15 ₺	19,85 ₺
K.8	40,00 ₺	0,30 ₺	0,30 ₺	39,70 ₺
Toplam	280 ₺	2,10 ₺	2,10 ₺	277,70 ₺

Kaynak: Boztepe Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Döner Sermaye

Ajans başlangıç alt yapısı hazırlandı, öğrencilere tasarımlar için gerekli bilgilerin yanı sıra bilgisayar programları öğretilmeye başlandı. Aynı zamanda daha önce hazırlanan örnek ürün çalışmaları Ordu merkez Altınordu İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne ve ilçedeki okullara gönderildi. Ajans faaliyetleri ve yapılan çalışmalar hakkında bilgilendirme yapıldı. Büyük beğeni toplayan ürünler fiyat açısından piyasa ile aynıydı. Ancak durumun başlangıç için böyle olduğu ilerleyen zaman diliminde uygun fiyatlandırmaların yapılacağı belirtildi. Okulların serbest piyasada ürünleri satın almaları birçok evrak ve prosedür gerektirirken okullar

arasında daha kolay olması ve kız öğrencilerine destek olunmaları noktasında ikna edici bir dil kullanıldı. Ürünlerin sorunsuz ve zamanında tesliminin yanı sıra okul bünyesinde kurulan bir ajans olması sebebiyle sipariş verilmesi ve güven açısından risk taşımaması gibi olumlu yaklaşımlar yapılan işin doğruluğunu gösterdi. Siparişler için tasarım, baskı, ambalajlama, temizlik ve tertipten sorumlu ekipler oluşturuldu ve bu ekipler dönüşümlü olacak şekilde üretimin bütün aşamalarında yer almaları sağlandı. Başlangıçta siparişlerin az olması, öğrencilerin çalışma hevesleri bazı problemlerin ortaya çıkışını geciktirmişti. Zamanla siparişler çoğaldı, iş yetiştirme telaşı, okul dersleri, ödevler derken bölümü tercih eden öğrencilerin bazılarında kopmalar yaşandı. Öğrencilerin 2'si bölümle bağını keserek okul değiştirdi. Bu durum meslek lisesinde bölüm tercih yapanların karşılaştığı ortamı erkenden deneyimlemesine ve kararlarını tekrar gözden geçirmelerine imkân sağladığı düşünülmektedir.

Öğrencilere yapılan işlerden döner sermaye kapsamında parça başı ücretlendirmenin yapılacağı belirtildi. Bu durum çalışanın daha çok kazanması

Görsel 2: Okul Ajans Ürünleri (Boztepe MTAL Arşiv, 2020).

anlamına geliyordu. Ay sonunda yapılan hesaplamalardan sonra, okul saymanının hazırlamış olduğu miktarlar ilk defa öğrencilerin hesaplarına yatırılmış oldu. Kız Teknik Meslek Lisesi öğrenci ailelerinin ekonomik şartları yeterli seviyede

Temsilcilerden teklifler alındı ve bu tekliflerden uygun olan satış temsilci ile birlikte Samsun'a gidildi. Makinenin satıldığı ve aktif olarak çalıştırıldığı ajanslar gezildi. İşyerlerinde gerekli bilgiler alındı ve aynı zamanda ajansta kullanılan diğer makinelerde yerinde görüldü. Alım satım yönetmeliğine uygun olmak kaydıyla, süblimasyon baskı alanında en güncel makine böylelikle alınmış oldu.

Makine ajansta uygun bölüme yerleştirildi ve gerekli bağlantıları yapılarak etkinleştirildi. Bu makine ile daha büyük toplu işler kolay halde basılıp çıkarılmaya başlandı. Ordu il merkezi haricindeki ilçelere de işler yapılmaya başlandı. Öğrenciler kendi sosyal medyalarını kullanarak buralardan da siparişler almaya başladılar.

Görsel 3: Öğrencilerin okul ajans deneyimleri (Boztepe MTAL Arşiv, 2020).

İşleri artırabilmek ve piyasada var olan ajanslarla rekabet edebilmek için ürün alımlarında farklı yöntemlerin geliştirilme ihtiyacı ortaya çıktı. Bu ihtiyaç okulun alanlar bakımından zengin içeriği sayesinde giyim üretim alanıyla işbirliğine gidilmeyi gerektirdi. Süblimasyon baskıya uygun kumaş tespiti yapıldı,

ürün dikim denemeleri için giyim üretim bölümüne teslim edildi. Süblimasyon baskıya uygun ürünler çeşitli denemelerden sonra bölüm tarafından üretilmesi sağlandı. Giyim üretim alanı ile yapılan işbirliği sayesinde tişört, bez çanta, yastık, fular, kravat vb. tekstil ürünlerin tamamının alımı gerçekleşmiş giyim üretim bölümünün de aktif çalışmasına katkı sağlanmış oldu.

Bu süreçte öğrenciler sürekli çalışarak sınırlarını zorladıkları, tasarımlarını eskiye nazaran daha geliştirdikleri aynı zamanda kazançları ile mutlu oldukları, iletişimleri rahat kurabildikleri ve kendine güvenen bireyler dönüştükleri gözlemlendi.

Öğrenciler 12. sınıfa geçtiklerinde iş yerlerinde staja başladılar. Hepsinin gittiği staj tam anlamıyla alana hitap etmese de bölüme uygun staj yerlerinde mutlu ve rahatlıkla iş yapabildiklerini dile getirdiler.

Ajans sahiplerinin aktardıkları bilgilere göre; bu gruba mensup öğrencilerin önceki mezun olanlardan çok daha farklı olduğunu, aranan eleman özelliklerini taşıdıklarını, hazır, yetişmiş, iş ortamına uyumlu nitelikli eleman özellikleri taşıdıklarını dile getirdiler. Bu duruma örnek olarak çalıştığı iş yerindeki stajını bitiren öğrenci mezuniyetiyle birlikte sözleşme imzalayıp iş yeri çalışanı oldu.

İş yerinde öğrenilen bilgilerin neye ve kime göre doğru olduğu tartışılan bir konudur. İş yerinde öğrenme, çalışanların birbiriyle etkileşimine bağlı olarak değiştiği söylenebilir. Bireylerin çeşitli istekleri ve amaçları çalışma ortamındaki öğrenmeyi etkilemektedir. Bu öğrenme, çalışanların kişisel amaçlarına göre değişmektedir. Kişisel ilgilere göre değişen öğrenme biçimleri, analiz eden birimlerin bakış açılarından da kaynaklanabilmektedir. Kimileri uzmanlaşma ve inanmanın birey üzerinde öğrenme gerçekleştirdiğinden, kimileri ise sistem üzerinden sosyal öğrenme süreçlerini ve grup içinde pratiklerde ortaya çıkan değişimden bahsetmektedir. İşyerinde öğrenme modelleri birbiriyle bağdaştırılamaz ve tek bir model olarak kabul edilemez (Fenwick, 2016).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Araştırmada nitel yöntem kullanılmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma tekniklerinden durum çalışması modeli uygulanmıştır.

Nitel araştırmacıların amacı araştırma yapmak istedikleri konu hakkında sadece bilgi edinmek değil daha geniş bir bakış açısına sahip olabilmektir. Örneğin okulda tarih dersinin öğrencilere nasıl öğretildiği ortaya konulmak istenmektedir. Bu süreçte öğretmenin konuya nasıl hazırlandığı, hangi materyalleri kullandığı, anlatımındaki yöntemleri, öğrencilerin konuya ilgileri, hazır bulunmaları, derse katılım süreçleri gözlemlenerek bu süreci olumlu ve olumsuz etkileyen etkenler anlaşılmalıdır. Bunun yapılabilmesi de olayları kendi ortamında gözlemleyerek mümkün olabilir. Bu örnekle, bu tür çalışma yapan araştırmacıların amacı olayın hangi sıklıkta meydana geldiğini ortaya koymak değil, olayın ne kadar nitelikli gerçekleştirilebildiğini anlamaktır. Fraenkel ve Wallen ilişkilerin, etkinliklerin, durumların ya da materyallerin niteliğinin incelendiği bu tür çalışmaları nitel araştırma olarak tanımlamışlardır (Büyüköztürk vd., 2016).

3.1. Araştırmanın Modeli

Meslek lisesi grafik bölümü öğrencilerinin ajans deneyimleri üzerine yapılan bu araştırma durum çalışması olarak desenlenmiştir.

Durum çalışmalarında amaç, duruma ilişkin sonuçlar ortaya koymaktır. Bir birey, kurum, ortam durum çalışmalarına örnek teşkil edebilir. Duruma ait faktörler bütünlük içinde ele alınmaktadır. Ayrıca değişkenler arası ilişkiler derinlemesine analiz edilmektedir. Nitel araştırmalarda sıkça kullanılan durum araştırmaları, birçok veri toplama yöntemini bir arada barındırır (Yıldırım & Şimşek, 2013).

3.2. Odak Öğrenci Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu; Ordu, Altınordu ilçesindeki Boztepe Mesleki ve Teknik Anadolu lisesi grafik bölümünde 2017-2018 eğitim öğretim yılında kurulan ajans deneyimi alarak mezun olmuş 10 öğrenci oluşturmaktadır.

Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi, ulaşılması kolay örneklemi tercih eder, maliyet, zaman, emek, çaba

ve çabukluk gibi etkenler, araştırmacıyı bu duruma yönlendirmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2013).

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler uzman görüşleri doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Sosyo-demografik özellikler ve açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formunda, öğrencilere ajansla ilgili genel görüşleri, ajansta yaptıkları çalışmalar, öğrencilerin teorik bilgilerini uygulamaya aktarabilme durumları, ajans beklentilerinin karşılanma durumları, öğrencilerin mesleki kariyerlerine yönelik sorular literatüre göre hazırlanmıştır. Bu doğrultuda öğrencilere;

- Okul ders uygulamalarında grafik bölümü derslerinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklayınız.
- Okulda aldığınız ajans deneyimleri uygulamaları tasarım yapabilme becerilerinizi nasıl etkiledi? Açıklayınız.
- Okul ajans çalışmalarının okul ile aranızdaki bağı etkilediğini düşünüyor musunuz? Nasıl?
- Okul ajans çalışmalarında maddi kazanç durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Okul ajans deneyimleriniz mesleki alan yeterliklerinizi etkilediğini düşünüyor musunuz? Nasıl?
- Okulda aldığınız ajans deneyimlerinin piyasa çalışma şartlarına etki ettiğini düşünüyor musunuz? Nasıl?
- Okulda aldığınız ajans deneyimleri konusunda talep etmek istediğiniz veya eklemek istediğiniz fikirler varsa görüşlerinizi bildiriniz?

Soruları yöneltildi. Görüşülen her bir katılımcı (K1, K2, K3...) olarak numaralandırıldı. Katılımcılara araştırmanın amacı anlatıldı. Katılımcıların verdiği cevaplar ve görüntüler sadece bu araştırmada kullanılacağı belirtilip katılımcılardan gerekli izinler alındı. Araştırmada kullanılan görsellerde katılımcıların yüzlerine “Adobe Photoshop” programı ile mozaik filtresi uygulandı. İlk hazırlanan ön görüşme formu soruları bir iki katılımcıya soruldu. Katılımcıların verdiği cevaplara

göre sorular uzman görüşünde tekrar gözden geçirildi. Katılımcıların anlayacağı şekilde sorularda gerekli düzenlemeler yapıldı. Yeteri kadar hazırlanan soru sayısı verilen cevapların tekrara düşmesini engellemek için soru sayıları azaltıldı. Görüşme formları elden ve internet ortam araçları yardımıyla toplandı. Okul ajans çalışmalarında elde edilen dokümanlar Boztepe MTAL okul idaresinin bilgisi ve izni dâhilinde okuldan temin edildi.

3.4. Verilerin Analizi

Nitel araştırmalar kavramsal açıklama gerektirmektedir. Verinin derinliği, verilerin düzenlenmesi, temaların ve kodların oluşturulması ve yazılması; dikkat, çaba, emek, zaman ve hassasiyet gereken işlemlerdir. Verilerin toplanması ve analiz edilmesi bilgisayar ile daha sağlıklı yapılmaktadır. Zaman ve emek konusunda büyük yardımı olmaktadır. Verilerin saklanması, düzenlenmesi, kodlama, tema oluşturulmasında ve birbiriyle ilişkilendirilmesinde büyük bir kolaylık sağlamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2013).

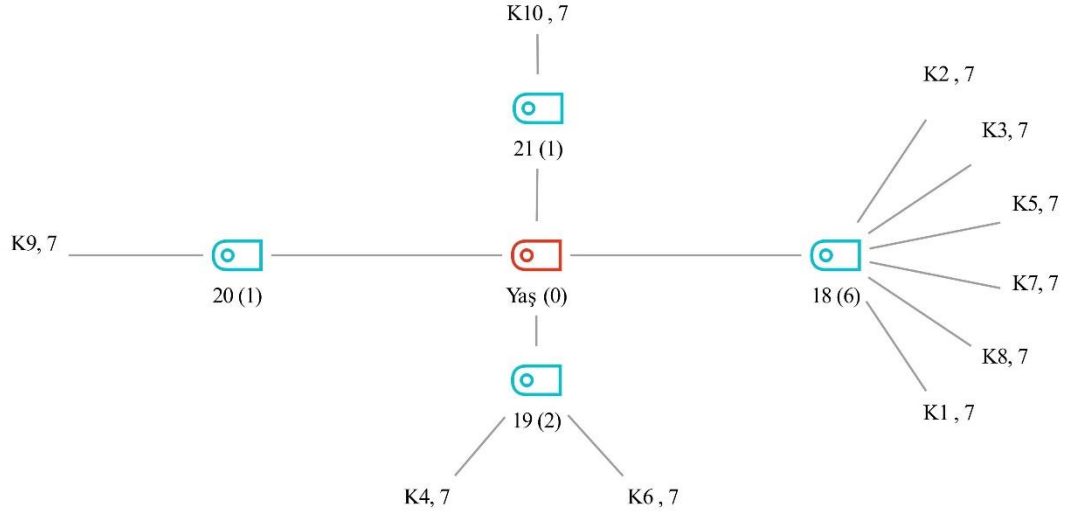
Araştırmada elde edilen veriler içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Katılımcıların teyidi alınarak toplanan görüşme formları bilgisayar ortamında “Microsoft Office Word” yazılı metinlere dönüştürülmüştür. Katılımcının her soruya verdiği cevaplar tek tek incelenmiştir. Araştırmanın anlam bütünlüğüne göre yazılı metinler kodlara, kategorilere ve temalara dönüştürülmesinde ve yorumlanmasında MAXQDA© adlı nitel veri analiz programı kullanılmıştır. Katılımcıların tanıtıcı özellikleri sayı frekansları ile değerlendirilmiştir. Program ile veri analizlerinin açık ve sistematik hale getirilmesi amaçlanmıştır (Yücel, 2014).

Araştırmanın inandırıcılığı; araştırmacının, uzun süre katılımcılarla etkileşim içinde olması, gözlem ve doküman analizi yapması, katılımcı teyitleri alması ve araştırmayı uzman incelemesine tabi tutması olarak değerlendirilmektedir. Araştırmada amaçlı örnekleme ile çeşitlilik ve esneklik oluşturularak aktarılabilirlik sağlanmaktadır. Araştırmacı bağımsız bir gözle bakarak tutarlık oluşturmaktadır. Araştırmacı ulaştığı sonuçları ham verilerle karşılaştırarak teyit edilebilirliğini sağlamaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

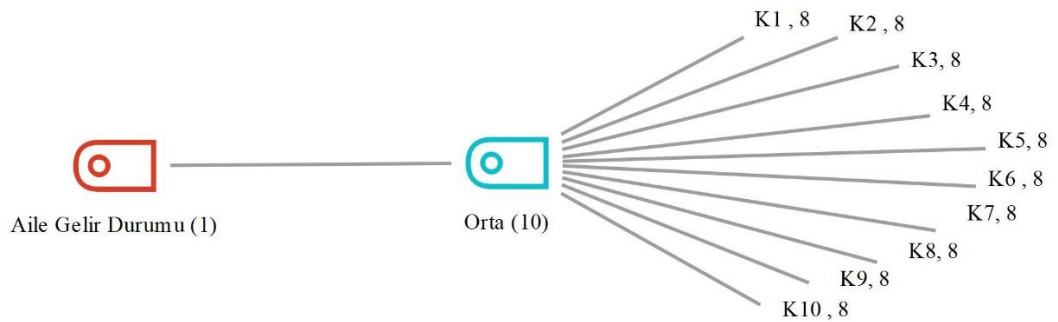
4. BULGULAR

Yapılan araştırmanın bu bölümünde katılımcılara görüşme formu aracılığı ile yöneltilen sorulara katılımcıların verdiği cevaplar ayrı ayrı incelenmiş ve analiz edilmiştir. Her soruya verilen benzer cevaplar birlikte değerlendirilip yorumlanarak bütünsellik ve ortaklık sağlanmıştır.

Şekil 4: Katılımcıların Yaş Durumları ve Mezuniyet Yılları (MAXQDA©, 2020).

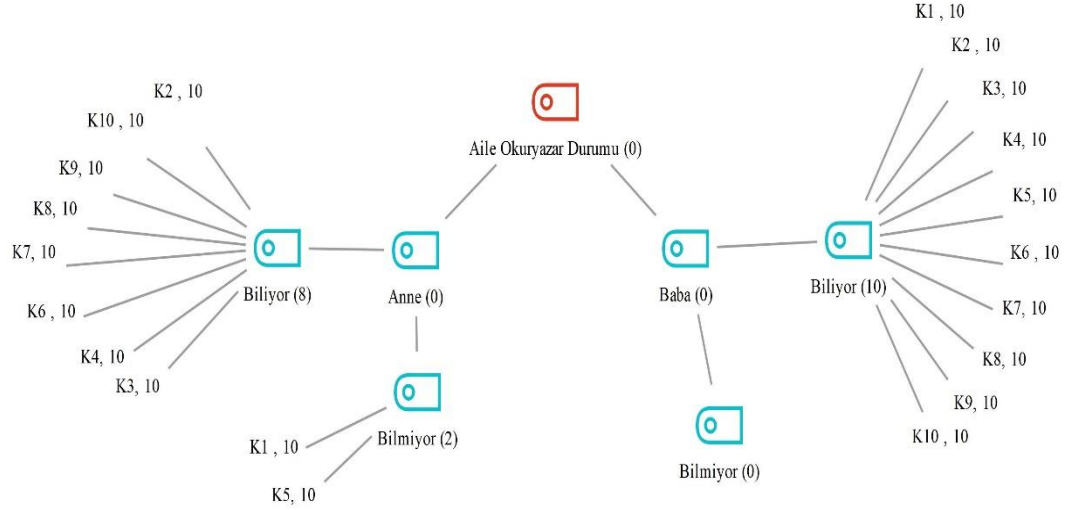
Okul ajans kurulumundan itibaren bilfiil çalışmış öğrenci grubunun ağırlıklı olarak yeni mezun olan 18 yaşındaki katılımcılar oluşturmaktadır. Katılımcılardan 6 kişi 18 yaş, 2 kişi 19, 1 kişi 21, 1 kişi ise 20 yaşındadır. 18 yaşında olanlar 2020 yılında yeni mezun olan katılımcılardır. Diğer 19, 20 yaşlarındaki katılımcılar 2019 yılı mezunlarıdır. 21 yaşındaki katılımcı ise 2018 yılında mezun olmuştur.

Şekil 5: Katılımcıların Aile Gelir Durumları (MAXQDA©, 2020).

Katılımcıların aile gelir durumlarına ilişkin verdiği cevaplar tamamında orta gelir olarak belirtilmiştir. K4: “Öğrenciyken ailenizden para almadan para kazanmanız çok gurur verici.”, K1: “Bana yapabildiğim bir işin ödüllendirilmesi

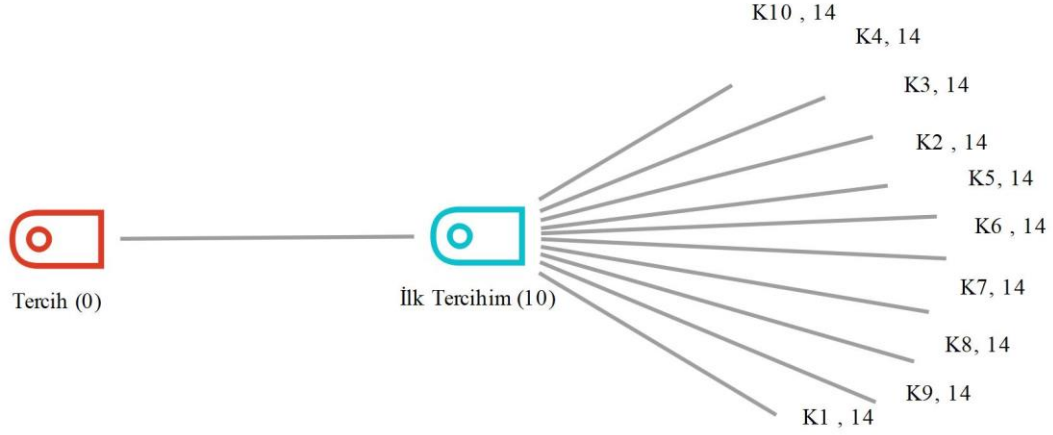
ve çok değerli olduğunu öğretti.” , K3: “Gayet maddi açıdan iyiydi.” , K7: “İş öğrenirken kazanıyor olmamız ayrı güzeldi.” , K8: “Öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamaya yetecek bir bütçeydi ve herkes ne kadar çalıştıysa emeğinin karşılığını o kadar alıyordu.” , K5: “Ailemden fazla harçlık almıyordum, kazandığımı kullanıyordum.” şeklinde ifade etmişlerdir.

Şekil 6: Katılımcıların Aile Okuryazar Durumları (MAXQDA©, 2020).

Ülkemizde okuryazar kalmasını diye birçok proje gerçekleştirilmektedir. Farklı nedenlerden dolayı eğitimlerini tamamlamayan bireylere okuryazar olabilmesi için her türlü imkân sunulmaktadır. Ailelerin eğitim düzeyleri artıkça öğrencilerin gelişimine ve başarılarına daha fazla katkı sağlayacaktır. Son yıllarda okumanın önemini kavrayan anne ve babaların sayıları gittikçe artmaktadır. Bu durum öğrencilere olumlu yansımaktadır.

Katılımcıların anne ve baba okuryazar durumları, tüm katılımcılarda babanın okuryazar olduğu görülmektedir. Anne K5’te okuryazar değil, diğer tüm katılımcılarda ise okuryazardır.

Şekil 7: Katılımcıların Bölüm Tercih Durumları (MAXQDA©, 2020).

Katılımcıların 10. sınıfta alan tercihlerinde bulunurken 5 tercih yapmaktadırlar. Katılımcıların tamamının ilk tercihine grafik yazdıkları ve ilk tercihiyle yerleştikleri görülmektedir. Katılımcıların tamamı kendi istekleri ile bölüm tercihi yaptıklarını dile getirmişlerdir.

Katılımcıların sorulara verdiği cevaplar sonucunda oluşturdukları kavramlar şu şekildedir;

K1: “Yaparak Öğrenme, Eğlenerek Öğrenme, Motivasyon, Geliştirme”,

K2: “Öğretim, Gurur, Heyecan, Motivasyon, Fikir Bulma, Geliştirme, Alan Dışı Çalışma”,

K3: “Öğretim, İstek, Motivasyon, Tecrübe”,

K4: “Öğretim, Gurur, İstek, Motivasyon, Yetenek, Geliştirme, Tecrübe”,

K5: “Eğlenerek Öğrenme, Öğretim, İstek, Özgünlük, Hazır Bulunuşluk, Özgünlük, Alan Dışı Çalışma”,

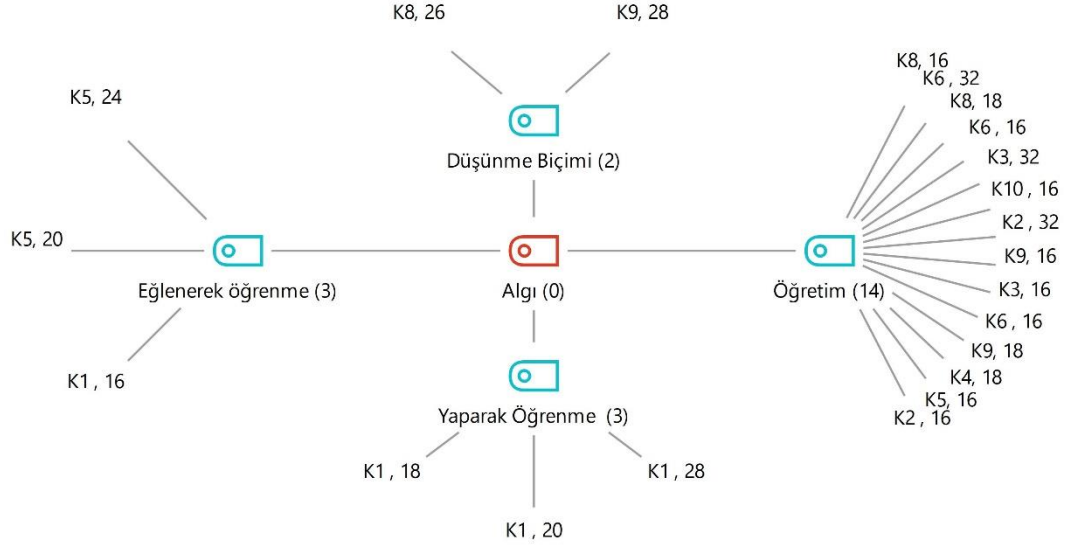
K6: “Öğretim, İstek, Motivasyon, Yetenek, Hazır Bulunuşluk, Özgünlük”,

K7: “İstek, Motivasyon, Yenilikçilik, Özgünlük, Hazır Bulunuşluk”,

K8: “Düşünme Biçimi, Öğretim, İstek, Motivasyon, Yenilikçilik, Hazır Bulunuşluk”,

K9: “Düşünce Biçimi, Öğretim, İstek, Yetenek, Hazır Bulunuşluk, Özgünlük”,

K10: “Öğretim, İstek, Motivasyon, Hazır Bulunuşluk, Çalışma Kültürü” şeklindedir. Bu kavramlar temalar ile kategorize edilmiş şekillerle gösterilmiştir.

Şekil 8: Kavramların Algı Temasına Göre Dağılımı (MAXQDA©, 2020).

Algı teması altındaki kavramlara katılımcılar farklı sorularda verdikleri cevaplar yer almaktadır. Bazen tek katılımcı farklı sorularda aynı kavramı cevaplamıştır.

Algı teması içerisinde en fazla frekansa sahip öğretim kavramı yer almaktadır. K3: “Hocalarımız bize ellerinden gelenin en iyisini öğrettiler.”, K9: “Öğretmenlerimiz en ince ayrıntılarına kadar anlatıyorlardı.”, K1: “Okuldaki bilgilerimi ajansa uygulayıp daha güzel öğrendim.”, K1: “Uygulama alanlarını ve çalışma fırsatını gösterdi.”, yaparak öğrenme ve eğlenerek öğrenme kavramları aynı frekansa sahiptir. K5: eğlenerek öğrenme kavramına “Arkadaşlarımla çalışmak eğlenceliydi.”, K1: “Derslerimizde konuları en iyi şekilde öğrenip hatta eğlenceli çalışmalar bile yapıyorduk.”, düşünme biçimi kavramı ise son sırada yer almaktadır. K8: “Başladığım bir işte artık bilgili olduğumdan zorluk çekmiyorum, daha önce yapmış olduğum deneyim sayesinde kendimi daha fazla kanıtlama şansım oluyor.”, K9: “Ajans deneyimi piyasadan farklı değil aynıydı.” şeklinde ifade bildirmişlerdir. Algıda öğretimin önemli bir paya sahip olduğu gözlemlenmiştir. Diğer kavramlar ise öğretim içerisinde birbirine yakın değerlere sahip görülmektedir.

İnsanların dış dünyayla ilgili bilgi edinmelerinde duyu organlarının önemli bir yeri vardır. Algılar çoğu zaman bilinçsiz bir şekilde gerçekleşmektedir. Görme yoluyla edinilen bilgiler diğer duyu organlarına göre öğrenmede daha etkilidir. Görsel algı öğrenmeyi daha hızlı ve kalıcı kılmaktadır. Bu süreçte bireyin

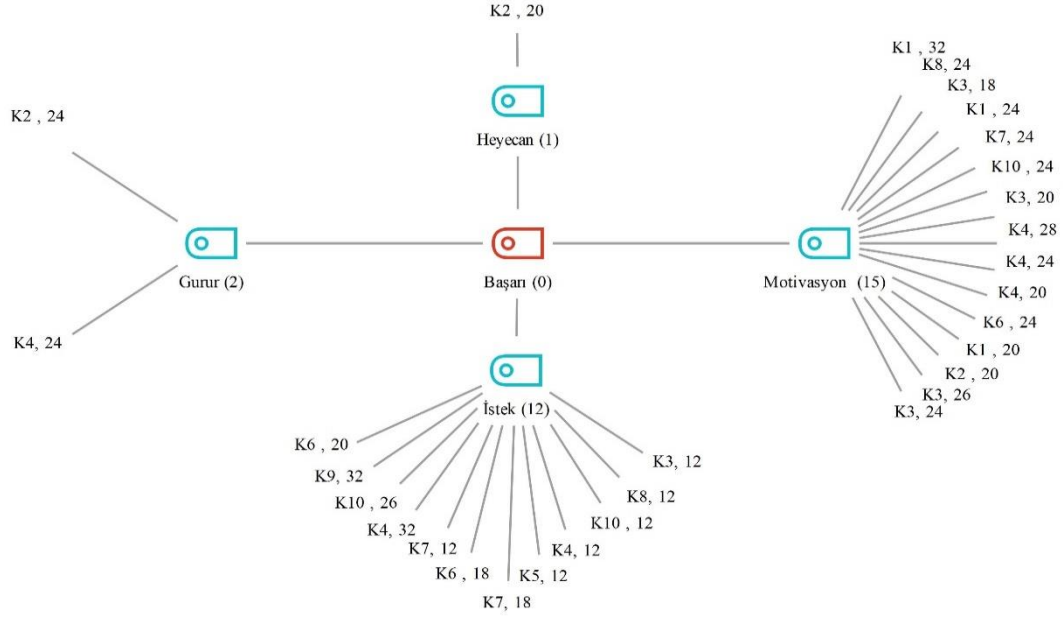
farkına varmaz sadece algılamanın sonucunu görür. Anlayan yorumlayan ve tepki veren bir bireyde algılama gerçekleşmiş olur.

Öğretim belli bir program dâhilinde okul gibi ortamlarda gerçekleşir. Öğretimin hedefleri daima olumludur. Eğitim ve öğretim genelde birbirine karıştırılan olgulardır. Aslında öğretim, eğitimin okullarda planlı, programlı ve profesyonel kişiler tarafından verilmesi olarak tanımlanmaktadır. Hedef olarak olumsuz bir davranışa yöneltmemektedir.

Ajans ortamında öğrenmeyi gerçekleştiren birçok faktör bulunmaktadır. Eğitim ve öğretim süreci, yaparak, eğlenerek öğrenmeyi kalıcı kılmaktadır. Ajans ortamında öğrencilerin dikkatleri yapılan işlere yöneltmiş, bilinç oluşturulmuş ve algı gerçekleşmiştir.

Bir kişinin belli konularda mutlu olmak için hedef koyması ve bu hedeflere ulaşmak için istek ve heyecan içinde motivasyonunu hiç kaybetmeden çaba sarf etmesi başarıyı gerçekleştirmektedir. Başarı birçok öğeyi bünyesinde barındırmaktadır. Aynı zamanda gerçekleşen başarı kişiye gurur kaynağı olmanın yanı sıra ekonomik kazançta oluşturmaktadır.

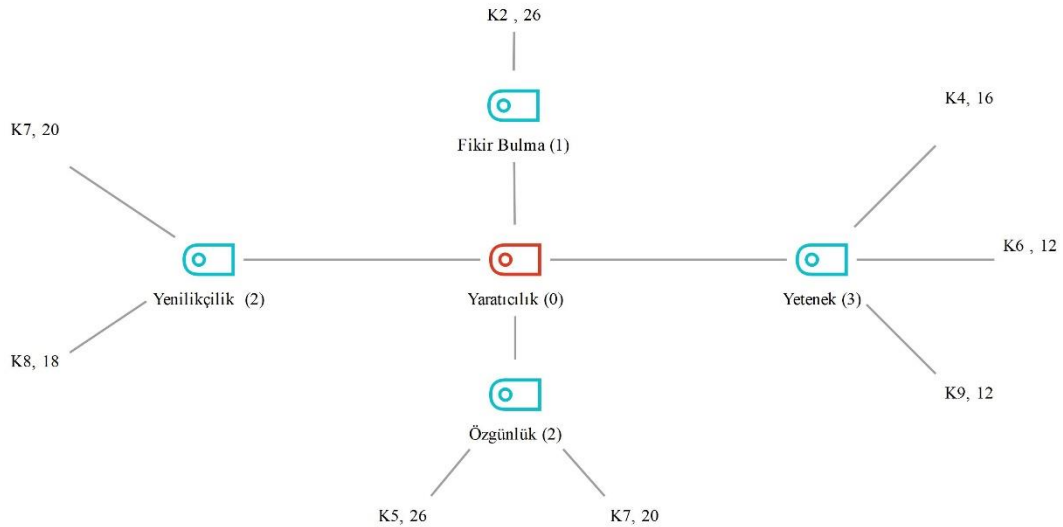
Meslek lisesi öğrencileri başarı yönünde oldukça düşük bir seviyede görülmektedir. Bunun birçok nedeni vardır fakat beceriye yönelik potansiyellerinin ortaya çıkarılması, ilgi, istek ve motivasyonlarının artırılması başarıyı yükseltecektir. Okula gelme heyecanı taşıyan, çalışma azmini yakalayan öğrencilerde olumlu değişimler ve gelişmeler olmaktadır. Yaptıkları işlere bağlılık gösteren ve başarıya inanan kişilerde gurur verici bir değişim gerçekleşmektedir. Okul ajans çalışmaları bireyleri alanlarında hayata hazırlamanın yanı sıra bu duyguları da yaşamalarına imkân sağlamaktadır. Başarıyı gerçekleştiren kişiler bunu alışkanlıklara dönüştürmekte, mevcut başarının daha ilerisine yönelmektedirler. Böylece sürekli kendini yenileyen ve geliştiren bireyler olmaktadır.

Şekil 9: Kavramların Başarı Temasına Göre Dağılımı (MAXQDA©, 2020).

Başarı yaşam boyunca birçok alanda ortaya çıkan bir süreçtir. Başarı, bireyin mutlu olacağı konularda kendine hedefler koyması ve bu hedefleri gerçekleştirmek için çabalaması ve elde etmesi sonucu mutlu ve gururlu olmasıdır.

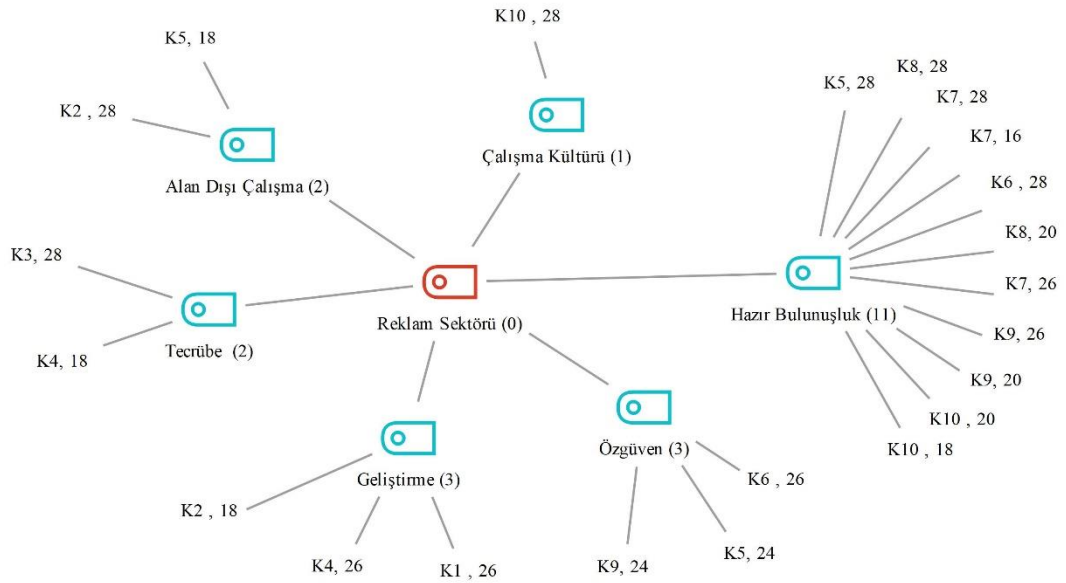
Başarı teması içerisinde frekansı en yüksek olan kavram motivasyon olarak görülmektedir. K1: “Beni olumlu yönde etkilediğini düşünüyorum.”, K2: “ Okul ile aramdaki bağı kuvvetlendiriyordu.”, K4: “Hem okuyup hem para kazanmak fazlasıyla güzeldi.”, K1: “Güzel ve mutlu olacağımı düşündüğüm bölüme gitmek istedim.” istek kavramı diğer yüksek frekansa sahiptir. K2: “ Ailemle de paylaştım.” gurur ve heyecan diğer başarı kavramları olarak yer almaktadır. K3: “İyi bir katkısı oldu başka bir yerde işe girdiğimde zorlanmadım.” şeklinde ifade etmektedir.

Şekil 10: Kavramların Yaratıcılık Temasına Göre Dağılımı (MAXQDA©, 2020).

Yaratıcılığa etki eden kavramlar içerisinde yetenek en fazla frekansa sahiptir. K4: “Çizim derslerinde zorlanırdım.”, Yenilikçilik ve özgünlük kavramları aynı frekansa sahip olarak yer almaktadır. K7: “Tasarımlarımı ve bakış açımı değiştirdi.” K7: “Tasarım yaparken olabildiğince kendime özgü şeyler yapmaya çalışıyordum.”, K5: “Kendi tasarımlarımızı yaptık kendimize ailemize.”. Fikir bulma frekansta temanın son kavramı olarak yer almaktadır. K2: “Bu programları öğrenince içimdeki tasarımcı ortaya çıktı.” şeklinde ifade vermiştir. Yaratıcılık teması içindeki kavramların birbiriyle olan yakınlığı kavramların etkileşim içinde olduklarını bağımsız düşünülmemeyeceğini göstermektedir.

Yaratıcılık, her türlü sorunlara, bilgi eksikliklerine çözüm arama, kestirmelerde bulunma, bu eksikliklere karşı hipotez geliştirme ve hipotezleri sınavıp ortaya sonuç koyma olarak tanımlanabilir. Bunları gerçekleştirmek için bireyde; yetenek, yenilikçilik, özgünlük, hayal gücü ve yeni fikirler ortaya koyabilme becerileri bulunmalıdır. Yaratıcılık aynı zamanda iyi bir gözlemlemeye sahip olmayı ve esinlenmeyi gerektirir. Yaratıcılığı sürekli tetikleyecek birçok öge doğanın içinde yer almaktadır. Okul ajans çalışmaları ile öğrencilerin çalışma ortamlarında karşılaşılabilecekleri her türlü soruna deneyimleriyle çözüm bulma gayreti içinde olacak, analitik düşünme becerisi elde edeceklerdir.

Şekil 11: Kavramların Reklam Sektörü Temasına Göre Dağılımı (MAXQDA©, 2020).

Fransızca kökenli kelime olan reklam, insan davranışlarını istenilen yönde etkilemek ve değiştirmek için kullanılan en etkili kitle iletişim biçimlerinden biridir. Reklam ekonomik bir araç olarak, ürünleri markalaştırmayı, popüler hale getirmeyi ve ürünlerin satışını artırmayı amaçlamaktadır (Batı, 2016, s. 11).

Reklam sektörü tema altında yer alan en fazla frekansa sahip hazır bulunuşluk kavramı yer almaktadır. K4: *“Okulda edindiğim deneyimler sayesinde staj yerinde zorluk çekmemiştim bilgiliydim. Olumlu yönden etkilendim.”*, K5: *“Bize birazda olsa gerçek iş hayatını öğretti.”*, K6: *“Piyasada bana sağladığı katkı stajyerlik döneminde program hakkında ön bilgin olmasıydı.”*, K7: *“Özellikle staja gittiğimde okulda öğrendiğim şeyler sayesinde stajda kendimi daha rahat hissetmiştim.”*, K8: *“Bireyi iş ortamına daha fazla alıştırtıyor ve iş konusunda deneyimi daha fazla arttırıyor.”*, K9: *“Çünkü benzer yaptığımız için bize kolaylık sağladığını düşünüyorum.”* Geliştirme ve özgüven aynı frekansa sahip kavramlardır. K2: *“Kendimi geliştirdiğimi düşünüyorum.”*, K6: *“Çizim konusunda kendimi daha çok geliştirdiğimi düşünüyorum.”*, onu yine kendi içerisinde aynı frekansa sahip tecrübe alan dışı çalışma takip etmektedir. K10: *“Daha hızlı ve pratiğe dökerek deneyim kazanmış oldum.”*, K3: *“İyi bir katkısı oldu başka bir yerde işe girdiğimde zorlanmadım.”*, K4: *“Staj yaptığım iş yerinde de bu deneyimlerim sayesinde daha iyi işler çıkardık.”* Alan dışı ifade K2: *“Staj yaptığım yer okulda öğrendiğim bilgileri kullanabileceğim bir yer değildi o yüzden bana çok katkı sağlamadı.”*. Temanın son kavramı ise çalışma kültürüdür. K10: *“Piyasada nasıl çalışıldığını görmek beni piyasa şartlarına hazırladığını söyleyebilirim.”* ifadesinde bulunmuşlardır.

Reklam sektörü çalışma alanlarına yönelik faaliyetlerini gerçekleştirmek için nitelikli elemanlar çalıştırırlar. Mesajın doğru bir şekilde alıcıya ulaşması ve ürünün değerlendirilmesi bu çabalara bağlıdır. Reklam sektöründe çalışacak nitelikli elemanlarda bazı özellikler aranmaktadır. Bireylerden aranan özelliklerden bazıları; hayal gücü yüksek, yaratıcı, kendine güvenen, sürekli kendini geliştiren ve yenileyen, tecrübeli, iş arkadaşlarıyla uyumlu, çalışma kültürü almış olarak değerlendirilir.

Bir grafik tasarımcının doğru bilgiye ulaşmasında, kaynak zaman ve tecrübe aktarımına olan ihtiyacı bilinmektedir. Bu bilgilerin etkin bir yolla elde edilmesi

tecrübenin aktarılması ile sağlanabilir. Usta-çırak yöntemi ajans deneyimlerinin aktarma modeli ile tasarımcının gelişimi için etkin bir yöntem seçilmiş olur. Reklam sektöründe ortaya çıkartılan ürünlerin tutması müşteriye anlama ve bilgi birikiminin doğru okunması ile hayata geçebilmektedir. Müşteri kendi hedef kitlesini ve taleplerini tasarımcıya süreç içerisinde doğru aktarabilmeli ve tasarımcı hedef kitleyi doğru belirlemelidir. Tasarımcının ihtiyacı olan gerekli şartlar sağlandığında başarının yakalayacağı öngörülmektedir (Tuzcu, 2017).

Araştırmada sorulara verilen cevaplarda kavramlar en fazla frekans değerine göre tablo halinde görselleştirilmiştir.

Tablo 8: Kavramların Frekanslara Göre Dağılımı

Kavramlar	Frekans
Motivasyon	15
Öğretim	14
İstek	13
Hazır Bulunuşluk	11
Eğlenerek öğrenme	3
Geliştirme	3
Yaparak Öğrenme	3
Özgüven	3
Yetenek	3
Gurur	2
Tecrübe	2
Alan Dışı Çalışma	2
Düşünme Biçimi	2
Yenilikçilik	2
Özgünlük	2
Çalışma Kültürü	1
Heyecan	1
Fikir Bulma	1

K1: “Bana yapabildiğim bir işin ödüllendirilmesi ve çok değerli olduğunu öğretti.” , K2: “okul ile aramdaki bağı kuvvetlendiriyordu.” K3: “Tasarımlarda kendimizi geliştirmemize çok iyi bir şekilde katkı sağladı.” , K4: “Hem okuyup hem para kazanmak fazlasıyla güzeldi.” , “Okuldaki ajans deneyimimiz piyasadakilerle aynı neredeyse.” K6: “İş öğrenirken kazanıyor olmamız ayrı güzeldi.” , K7: “Bu durum şahsen beni mutlu ediyordu çünkü emeğimin karşılığını alıyordum.” , K8: “Öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamaya yetecek bir bütçeydi ve herkes ne kadar çalıştıysa emeğinin karşılığını o kadar alıyordu.” , K10: “Yaptığım çalışmaların, tasarımların maddi kazanca dönüşmesi motive ediyor.” şeklinde katılımcıların

beyanı ajans deneyimin kavram tablosundaki frekans 15, motivasyonu en üst sıraya taşımaktadır. Frekans 14 ile öğretim yer almaktadır. K4: *“Bilgisayar programlarından birkaçını öğrendim.”*, K9: *“Birçok program üzerinden kolaylıkla işlem yapabildim.”* ifade etmişlerdir. Frekans değeri 13 ile istek kavramı tabloda 3.’cü sırada yer almaktadır. K1: *“Güzel ve mutlu olacağımı düşündüğüm bölüme gitmek istedim.”*, K6: *“Okulda aldığım ajans deneyimleri baskı yapmak daha çok ilgimi çektiği için ona yöneliyordum.”*, K7: *“Küçüklüğümden beri resme ilgim vardı kendimi geliştirebilmek için bu bölümü seçtim”* şeklindedir. Frekans 11 ile 4.’cü sırada hazır bulunuşluk yer almaktadır. K6: *“Piyasada bana sağladığı katkı stajyerlik döneminde program hakkında ön bilğim olmasaydı.”*, K7: *“Çok işime yaradı özellikle staja gittiğimde bu bilgileri bilmek beni çok rahatlatmıştı.”*, K8: *“Bireyi iş ortamına daha fazla alıştırtıyor ve iş konusunda deneyimi daha fazla arttırıyor.”*, K9: *“Çünkü benzer yaptığımız için bize kolaylık sağladığını düşünüyorum.”* şeklinde ifade ettiler. Bu tablonun ilk 4 sırasını oluşturan kavram frekanslarının çok yüksek ve birbirine yakın olduğu görülmektedir. Motivasyon, öğretim, istek, hazır bulunuşluk ajans deneyiminde katılımcıların sorulara verdiği cevaplarda ön plana çıkan kavramlardır. Diğer kavramlar; Eğlenerek öğrenme, geliştirme, yaparak öğrenme, özgüven, yetenek frekans 3 olarak eşit değerde yer almaktadır. Gurur, tecrübe, alan dışı çalışma, düşünme biçimi, yenilikçilik, özgünlük aynı frekans değeri 2 ile yer almaktadır. Çalışma kültürü, Heyecan, fikir bulma frekans 1 olarak aynı değerdedir. Tabloda yer alan kavramlardan alan dışı çalışma olumsuz olarak değerlendirilmiştir. Okul ajans deneyimi bilgileri alanla ilgili olmayan staj yerlerinde katkı sağlamadığını ifade etmişlerdir. K2: *“Staj yaptığım yer okulda öğrendiğim bilgileri kullanabileceğim bir yer değildi o yüzden bana çok katkı sağlamadı.”* şeklindedir.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bu araştırmada meslek lisesi grafik bölümü öğrencilerinin ajans deneyimleri 2017-2018 eğitim öğretim yılı başlangıç alınarak gözlemlenmiş; sistemin sorunlu yönleri, başarıları ortaya çıkartılmaya çalışılmıştır. Ajans çalışmalarında alınan siparişler, ürünün tasarım ve teslim edilme sürecine kadar öğrencileri zorlamıştır. Sipariş verenlerin istekleri öğrencileri yaratıcı tasarım yapabilmeye yönlendirmiş bu da öğrencilerin kapasitelerin üzerine çıkmalarını gerektirmiştir. Bazı katılımcılar deneyimlerini; “*Bilgisayar programlarından birkaçını öğrendim.*”, “*Bilgisayarda tasarım olarak ilerledik.*” şeklinde ifade etmiştir. Bu ifadeler onların bilgisayar programlarını tasarım yapabilecek kadar öğrenme becerileri kazandıklarını göstermiştir.

Öğrencilerin okulları tercih etmeleri ve okullara yerleştirilme kriterleri hala büyük bir sorun teşkil etmektedir. Eğitim sisteminin bu olumsuz durumu meslek liselerinin düşük kapasiteye sahip öğrenciler tarafından tercih ettiği izlenimine neden olmaktadır. Sınav veya okul puanları ile herhangi bir okula yerleşemeyen birçok öğrenci meslek liselerine kayıt yaptırmaktadır. Yine birçok öğrenci ailelerinin yönlendirmesi ile tercihini meslek lisesinden yana kullanmaktadır. Meslek lisesine gönüllü kayıt yapanların yanı sıra zoraki kayıt yapan öğrenciler de bulunmaktadır. Bu tür öğrenciler meslek liseleri haricindeki öğrencilerle yarışıp üniversitelere alan dışı yerleşmek istemektedir. Meslek okullarıyla uyum sağlamayan bu çelişkili durum öğrencileri olumsuz etkilemektedir. Mesleki ve Teknik Anadolu liseleri 4 yıllık eğitim öğretim sürecinde 10. sınıfa geçen öğrenciler alan tercihi yapmaktadır. Öğrencilerin alan tercihinin çeşitli durumlar etkilemektedir. Ailelerin ve arkadaşlarının yönlendirmesi, çevre şartları, bölüm tanıtımlarının etkileri, bölümün popüler geleceği, ekonomik kaygı belli başlı tercih nedenleridir. Son yıllarda meslek lisesi tercih işlemlerinde değişikliğe gidilmiştir. Öğrenciler meslek liselerine bölüm tercihinin LGS sınav puanı ile yapmış bir şekilde kayıt olmaktadır. 10. sınıfta başlayan bölüm tercihi artık 9. sınıf olarak güncellenmiştir. 9. sınıf öğrencileri 11 saat meslek dersi almaktadır. Bu durum öğrencinin eğitim göreceği alanla erken buluşması açısından olumlu bir gelişme olarak göze çarpmaktadır.

Okuldaki öğrencilerin büyük bir kısmının dar gelirli aile çocukları oluşturmaktadır. Bu da öğrencilerin grafik derslerinde kullanacağı malzemeleri almakta zorlanmalarına neden olmaktadır. Çoğu zaman kullanacak materyalleri bölüm adına okul temin etmektedir. Ajans çalışmaları ile beraber öğrenciler döner sermaye kapsamında parça başı ücret aldı. İlk başlarda pek anlayamadıkları bu durum, zaman içinde daha anlaşılır hale geldi. Uygulama ile öğrenciler hem bütçelerine hem de üretime katkı sağlamış oldular. Bölümde yapılan işlerden kazanç elde edilmesi, aynı zamanda bölümün tercih edilme noktasında popülaritesini artırdı.

Öğrencilerin okulda öğrendikleri teorik bilgileri pratiğe dönüştürme ile ilgili ilk yer son sınıfta staj yaptıkları ajanslardır. Okul ajans çalışmalarına katıldıktan sonra dış ajans çalışmalarında staja giden öğrencilerin kendilerini bilgi, birikim ve donanım yönünden fazlasıyla hazır hissettiği dile getirilmiştir. Okul ajans deneyimlerini staj ortamında değerlendiren katılımcılardan 8 kişi olumlu olarak etkilendiğini belirtirken, diğer 2 kişi ise alan dışı staj yaptığı için deneyimleyemediğinden olumlu dönüş yapmamıştır. Söz konusu öğrencilerin staj yaptıkları yerlerin alana uygun olmayışı, sektöre uygun stajın yapılmaması öğrencilere deneyimlerini kullanma imkânı vermemiştir. Katılımcıların ikisi "*Staj yaptığım yer okulda öğrendiğim bilgileri kullanabileceğim bir yer değildi, o yüzden bana çok katkı sağlamadı.*" şeklinde ifadeler kullanmıştır.

Şekil 8'de Kavramların Algı Temasına Göre Dağılımında 10 farklı katılımcıdan 8'i öğretim kavramını oluşturmuştur. Katılımcılar, uygulamaların tasarım yapabilme ve sonucunu görebilme açısından önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum okul ajans faaliyetleri ile öğrencilerin etkili bir öğrenim gerçekleştirdiğini, uygulamalar ile öğretimin daha kolay olduğunu göstermektedir.

Şekil 9'da Kavramların Başarı Temasına Göre Dağılımında 10 farklı katılımcıdan 8'i motivasyon kavramını oluşturmuştur. Okul ajans çalışmaları uygulama aşamaları, sonuçlarının elde edilmesi ve ödüllendirilmesi açısından motivasyonu artırmıştır.

Şekil 11'de Kavramların Reklam Sektörü Temasına Göre Dağılımında 10 farklı katılımcıdan 6'sı hazır bulunuşluk kavramını oluşturmuştur. Katılımcıların aktif çalışma süreci, alan ile ilgili tasarım yapmaları ve ürün ortaya çıkarmaları,

kişisel gelişimlerini artırmıştır. Katılımcıların ürün oluşturma aşamalarında bilgisayar tasarımı ile baskı arasındaki farkı görmeleri, karşılaştıkları sorunlar ve sorunlara yönelik çözümler üretebilme becerilerini geliştirmiştir. Sektör veya ilgili iş yerlerinde bu hazır bulunuşluk durumları onlara güven vermiş ve onların istihdamına katkı sağlamıştır. Sorulara verilen cevaplarda en fazla 15 frekans değeriyle motivasyon, 14 frekans değeriyle öğretim, 13 frekans değeriyle istek, 11 frekans değeriyle hazır bulunuşluk kavramları oldukça yüksek frekans değerlerine sahiptir. Diğer kavramların frekans değerleri 3, 2, 1 şeklinde açık ara düşüktür. Okul ajans çalışmalarında katılımcıların öğretim yönteminden memnun olduğunu ajanstaki kazanımların onların istek ve motivasyonunu artırdığını göstermektedir. Bu süreçte öğrencilerin çalışma kültürünün özelliklerini kazanma, sorunlarla baş edebilme becerisi, pratik ve hızlı olma, çalışma arkadaşlarıyla uyum içinde hareket edebilme gibi birçok özellik kazandıkları gözlemlenmiştir. Katılımcılar: *“Bu sektörün okul dışında nasıl işlediğini görmek ve öğrenmek bizi bir bakıma gerçek iş hayatına alıştırmıştı”*. *“Daha hızlı ve pratiğe dökerek deneyim kazanmış oldum.”* , *“Okulda öğrendiklerimi ajansta pratiğe dökme şansı yakaladım.”* , *“Bireyi iş ortamına hazırlıyor ve iş konusunda deneyimi daha fazla arttırıyor.”* , *“Ajans deneyimi piyasadan farklı değil aynıydı.”* şeklinde belirtmişlerdir. Çalışırken kazanç elde etme, öğrencilerin kendi ayakları üzerinde durabilme hissini ve kendine olan güvenini artırdı. *“Okul ile aramdaki bağı kuvvetlendirdi.”* , *“Öğrenciyken ailenizden para almadan para kazanmanız çok gurur verici.”* , *“Gayet maddi açıdan iyiydi.”* ifadeleri aynı zamanda öğrenciler ile okul arasındaki manevi bağı da kuvvetlendirmiştir. Okul ajans çalışmalarında kazandıklarını ailesiyle paylaştığını belirten katılımcılar bunun gurur verici olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenciler, okulda aldıkları ajans deneyimleri ile kazanmış oldukları bilgi ve birikimle sektörün ihtiyaçlarına cevap verebilecek donanıma sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Bu durum iş hayatına atılmadan önceki staj ortamında dahi % 80 olumlu etkilenmenin olduğunu göstermiştir. Araştırmanın genel olumlu cümlesi, katılımcının ifadesiyle; *“Bu, sektörün okul dışında nasıl işlediğini görmek ve öğrenmek bizi bir bakıma gerçek iş hayatına alıştırmıştı.”* şeklindedir.

Okul ajans çalışmaları ile öğrenciler tasarım yapabilme ve uygulayabilme becerisine sahiptir. Öğrencilerin alan becerilerine hâkimiyetleri artmış, aynı zamanda alan gereksinime uygun birçok programda (CorelDraw, Adobe After

Effects (Ae), Adobe Premiere Pro (Pr), Adobe Illustrator (Ai), Adobe InDesign (Id), Adobe Photoshop (Ps), Adobe Dreamweaver (Dw) vd.) tasarım yapabilme becerileri bulunmaktadır. Okul ajans çalışmaları ile öğrencilerin bilgi, beceri ve donanımları artırmıştır. Öğrencilerin nitelikli halleri meslek yüksekokulu ve lisans eğitimleri için temel oluşturmaktadır. Tasarım, desen, perspektif vb. dersler ile uyumlu ajans çalışmaları öğrencilerin yetenek sınavlarını başarabilmesi için gerekli ihtiyacı karşılamaktadır. Okul ajans çalışmaları öğrencilere çalışma kültürü, analitik düşünme ve kendine güvenen bireyler olmaları noktasında katkı sağladığı düşünülmektedir. Meslek yüksekokulları ve Lisans programlarında alan becerilerine hâkim nitelikli öğrencilerin varlığı eğitimcilere kolaylık sağlayacaktır.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan katılımcılar, okul ajans çalışmalarında yoğun bir şekilde yer aldılar. Okul ajans çalışmalarıyla öğrencilerin bilgi beceri ve deneyimleri, iş yerlerine uyumlu ve sektörün beklentilerine cevap verecek nitelikte yetişmelerine katkı sağladı. Katılımcılar, bu donanımları sayesinde sektörde çalışma imkânına sahip oldular.

Mesleki ve teknik eğitime yönelik öneriler: Ortaöğretimde meslek eğitiminin iyileştirilmesi için yüksek nitelikli öğretmenler yetiştirilmeli ve temel becerilere sahip olmayan öğrencilere yönelik daha kişiselleştirilmiş destek sağlanmalıdır. Eğitim ve öğretimi pratik çalışmalarla birleştiren öğretmenlere meslek dışında gerekirse maddi açıdan tatmin edici daha fazla ödeme yapılmalıdır. Tüm iş yerleri için çalışma programlarına uygun pedagojik yeterliliğe sahip iş yeri eğitmenleri sağlanmalıdır. Öğretmenler arasında iş-okul temelli daha yakın doğru etkileşim sağlanmalıdır. Temel beceri eğitiminin güçlendirilmesi için çıraklık avantajı kullanılmalıdır. Temel beceri sorunları olan kişileri belirlemek ve onları eğitmek için bölgesel kamu personellerine rehberlik hizmeti uygulanmalıdır. Meslek eğitiminin finansman ve yönetiminin basitleştirilmesi gerekmektedir. Büyük ölçekli eğitim programlarının geliştirilmesinde hangi faktörlerin başrol oynayacağını netleştirilmesi ve bunun hazırlanması sağlanmalıdır. Özellikle çıraklık durumunda bölgeler ile ilgili fonlar üzerinde kontrol sağlanmalıdır. Mesleki eğitimlerde finansman gelirlerinde kademeli olarak vergilerde düzenlemeler yapılmalıdır. Eğitim sağlayıcılarının kalitesi hakkındaki bilgiler geliştirilmelidir. Stajyer rehberliğini koordine etmek için yeterli kapasitede finansman sağlanmalıdır.

Mesleki ve teknik eğitim veren okullara yönelik öneriler: Okullar, meslek alanlarına uygun sektörlerle sürekli iletişim içinde olmalı, sektörde uzman kişilerce öğrencilerin gelişimi takip edilmelidir. Öğrencilerin popüler bölüm seçmeleri değil, severek çalışacakları meslekler ile ilgili bölüm seçmeleri sağlanmalıdır. Okullar, öğrencilere meslek alanlarına uygun staj yerleri belirlemeli ve öğrencilerin gelişimine katkı sağlayacak tedbirleri almalıdır. Ortaokullardaki rehberlik hizmetleri ile ebeveynlere ve öğrencilere daha iyi mesleki bilgilendirme yapılmalıdır. Öğrencilerin istihdamına katkı sağlayacak uygulama alanları çoğaltılmalı ve sektörle bağlantılı güncellemeler yapılmalıdır. Meslek liselerinde okuyan öğrencilerin alan ile ilgili çalışmalara erken başlamalı ve öğrencilerin maddi gelir elde ederek mesleğe bağlılığı artırmalıdır. Öğrencilerin okudukları alanlara uygun becerileri sağlamak için sektör çalışanlarının deneyimlerinden faydalanılmalıdır. Sektör ve okul protokolleri artırılmalı, mezun olan öğrencilere iş alanları yaratılmalıdır. Meslek liseleri bulunduğu yörenin özelliklerine uygun ürünler tasarlamalı ve geliştirmelidir.

Genç bir nüfusa sahip ülkemizde meslek liseleri teknolojinin imkânlarından yararlanmalı, ekonomiye katkı sağlayacak projelere imza atmalıdır. Bütün bunların nitelikli ara eleman yetiştirmenin yanı sıra işe yaradığını hisseden ve çevresi ile barışık, üretken, bireylerin yetişmesini sağlayacağı düşünülmektedir.

Alan öğretmenlerine yönelik öneriler: Okul ajans benzeri çalışmalar ile öğrencilerin alanlarına olan bağlılıkları arttırılmalıdır. Öğrenmenin daha kolay ve eğlenceli hale gelmesi için uygun çalışma ortamları yaratılmalıdır. Öğrenme ile birlikte alan çalışmaları öğrencilere kazanç sağlayabilir nitelikte olmalıdır. Çocukların elde ettiği başarılar ve maddi kazançlarla birlikte öğrencilere karşılaşılabilecekleri problemleri çözebilme yetenekleri kazandırılmalıdır. Öğretmenler belli bir seviyeden sonra çalışmalara sadece rehberlik boyutunda katılmalı, tasarım ve uygulama konusunda öğrencilerin gerekli sorumluluğu almaları sağlanmalıdır. Böylece deneme yanılma yöntemi ile öğrencilerin kalıcı öğrenmeleri gerçekleştirilecektir. Öğrenciler çalışmaların tüm aşamalarında yer almalı ve tüm konulara hâkim olmalıdır. Öğretmenler ayrıca alana ne tür katkı sağlayacağını düşünmeli ve yeni teknolojilere yönelik kendini güncellemelidir. Benzer alanlarda ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan örnek çalışmaları

öğrencilerin takip etmesi sağlanmalıdır. Öğretmenler; öğrencilerin sürekli düşünen, araştıran ve üreten bir kimliğe kavuşmalarına yardımcı olmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akpınar, A., & Ercan, H. (2002). *Mesleki ve Teknik Eğitim Sistemi Raporu*. Ankara: Türkiye Ulusal Gözlemevi.
- Arslandoğlu, Ő. (2012). *Meslek lisesi öğrencilerinin okulların mesleğe hazırlama ve işe yerleştirme performansı algıları*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aykaç, N. (2002, Eylül 25). *Türkiye'de ve Bazı Avrupa Birliği Ülkelerinde Mesleki Teknik Eğitim*. 2020 tarihinde Milli Eğitim Dergisi: http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/155-156/aykac.htm adresinden alındı
- Başaran, İ. E. (1989). *Eğitime Giriş*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Batı, U. (2016, s. 11). *Reklamın Dili* (4 b.). İstanbul: Alfa.
- Becer, E. (2011, ss. 28-32). *İletişim ve Grafik Tasarım*. Ankara: Dost.
- Bergsens, B., Degler, E., & Lüthi, S. (2019). *Unlocking the Potential of Migrants in Germany*. Paris: Oecd.
- Billett, S., Harteis, C., & Gruber, H. (2011). *Professional and Practice-based Learning*. New York: Springer.
- Brandt, N. (2015). *Vocational training and adult learning for better skills in France*. Paris: Oecd.
- Bünning, F. (2006). *The Transformation of Vocational Education and Training (VET) in the Baltic States* (Cilt 4). Dordrech: Springer.
- Büyüköztürk, Ő., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ő., & Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cafoğlu, Z. (2007). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Calder, J., & McCollum, A. (1998). *Open and Flexible Learning in Vocational Education and Training* (1 b.). Londra: Routledge.
- Cedefop, E. C. (2011). *Learning while working: success stories on workplace learning in Europe*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Union. <http://hdl.voced.edu.au/10707/3317>. adresinden alındı
- Collins, H. (1993). *European Vocational Education Systems*. New York: Routledge.
- Ekşioğlu, S., & Taşpınar, M. (2019, Aralık 17). Türkiye'de Mesleki ve Teknik Ortaöğretimin Gelişimi. *Özgün Araştırma Makalesi*, s. 614-627. doi:10.19126/suje.657776
- Erdal Toprakçı, A. Ü. (2005). *Eğitim Üzerine*. Ankara: Ütopya.
- Fazekas, M., & Litjens, I. (2015). *Learning Beyond School: Synthesis Report*. Pars: Oecd Yayınları. <http://dx.do-.org/10.1787/9789264230408-fr> adresinden alındı
- Fenwick, T. (2016). İşyerinde Öğrenme:Yeni Eğilimler ve Perspektifler (Workplace Learning: Emerging Trends and New Perspectives). (R. Bozer, Dü.) *Eğitim Bilim Toplum*, 133.
- Fidan, N. (2012). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Pagem Akademi.
- Fidan, N., & Erden, M. (1986). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Fidan, N., & Erden, M. (1998). *Eğitime Giriş*. Ankara: Alkim.
- Guile, D., & Unwin, L. (2019). *The Wiley Handbook of Vocational Education and Training*. Hoboken: John Wiley & Sons.
- Güven, İ. (2010). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Naturel.
- Kay, A. (2013). *This Is How to Get Your Next Job*. New York: Amacom.

- Kazu, Y., & Demirli, C. (2020, Aralık 18). *Mesleki ve Teknik Orta Öğretim Kurumlarındaki Gelişmeler*. Milli Eğitim Eğitim ve Sosyal Dergisi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim> adresinden alındı
- Kocabaş, K. (2011). *Aramızdan ayrılışının 50. Yılında Hasan Ali YÜCEL'den günümüze eğitim bilim kültür politikaları senpozyumu 2011*, İzmir. Ankara: Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği.
- Marhuenda-Fluixá, F., Salvà, F., & Saurin, A. (2015). *Uluslararası Mesleki Eğitimi ve Öğretimi Araştırmaları Dergisi (IJRVET)*, 2, 137-151. doi:10.13152 / IJRVET.2.2.8
- Meb. (2014, Haziran 8). *Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2014-2018*. Ankara: Resmi Gazete. meb.gov.tr: http://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_11/12134429_No1_Turkiyede_Mesleki_ve_Teknik_Egitimin_Gorunumu.pdf adresinden alındı
- Meb. (2018). *Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü*. Ankara: Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi.
- Meb. (2019). *Pisa 2018 Türkiye Ön Raporu*. Milli Eğitim Bakanlığı. Erişim Tarihi: 24. 10. 2020: http://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_12/03105347_PISA_2018_Turkiye_On_Raporu.pdf adresinden alındı
- Meb. (2020). *Grafik ve Fotoğraf Avrupa Grafik Sanatı Tarihi*. Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Güçlendirme Projesi. Erişim Tarihi: 07. 11. 2020: http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Avrupa%20Grafik%20Sanat%C4%B1%20Tarihi.pdf adresinden alındı
- Meb. (2020). *Mesleğim Hayatım*. Mesleğimhayatım. Erişim Tarihi: 13. 04. 2020: <https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/egitim/orgun-ogretim-kurumlari> adresinden alındı
- Meb. (2020). *Meslek Eba*. Mesleki Ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü. Erişim Tarihi: 10. 10. 2020: <http://meslek.eba.gov.tr/upload/hdc/11/FOTOGRAF.pdf> adresinden alındı
- Meb. (2020). *Mesleki ve Teknik Eğitim*. Mesleki ve Teknik Eğitim Programları ve Öğretim Matertalleri. Erişim Tarihi: 27. 11. 2020: <http://www.megep.meb.gov.tr/> adresinden alındı
- Meb. (2020). *Mesleki ve Teknik Eğitim*. 2023 Eğitim Vizyonu. Erişim Tarihi: 19. 04. 2020: <http://2023vizyonu.meb.gov.tr> adresinden alındı
- Meb. (2020). *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2019-2020*. Ankara: Resmi İstatistik Programı. http://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=396 adresinden alındı
- Meb. (2020, Aralık 12). *Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü*. orgm.meb.gov.tr adresinden alındı
- Meb. (2020). *Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü*. Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü. Erişim Tarihi: 28. 10. 2020: ookgm.meb.gov.tr adresinden alındı
- Meb. (2020). *Türkiye Mesleki Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı*. Milli Eğitim Bakanlığı. Erişim Tarihi: 21. 03. 2020: <https://meb.gov.tr/> adresinden alındı
- Mevzuat Bilgi Sistemi, T. (2020, Kasım 20). *T.C. Cumhurbaşkanlığı İdari Başkanlığı, Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü*. Mevzuat Bilgi Sistemi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=652&MevzuatTur=4&MevzuatTertip=5> adresinden alındı
- Moodie, G. F. (2008). *From Vocational to Higher Education*. New York: First.

- Moran, L., & Louse, G. (2004). *Vocational Education And Training Through Open And Distance Learning* (Cilt 5). ABD ve Kanada: Routledge.almer, Taylor & .rancis Group.
- Mtegm. (2019, Mart). *Geçmişten Günümüze Fotoğraflarla Mesleki ve Teknik Eğitim*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı. mtegm.meb.gov.tr adresinden alındı
- Oecd. (2015). *Learning Beyond School: Synthesis Report, OECD Reviews*. Paris: Oecd. doi:http://dx.doi.org/10.1787/9789264230408-fr
- Oecd. (2020). *Education Indicators in Focus*. OECD org. Erişim Tarihi: 04. 11. 2020: <http://www.oecd.org/edu/skills-beyond-school/educationindicatorsinfocus.htm> adresinden alındı
- Oğuzhan, A. F. (1977). *Çağdaş Eğitim*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Oliveira, J., & Rumble, G. (1992). *Vocational Education at a Distance*. Londra: Routledge.
- Özdebir. (2005). *Üç Ülkede Eğitim Sistemi ve Özel Dersaneler*. Ankara: Özel Dersaneler Birliği Yayınları.
- Özdebir. (2005). *Üç Ülkede Eğitim Sistemi ve Özel Dershaneler*. Ankara: Dershaneler Birliği Derneği.
- Özkale, D. A. (1999). *Ülkemizde Eğitim Sorunları ve Çözüm Önerileri*. Adana: Kaplan Ofset.
- Pala, H. (2016). *Meslek Lisesi Öğrencilerinin Uygulama Staj Algılarının Çeşitli Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Parlar, G., Bayraktar, F., Demir, T., & Bali, Y. (2018). *Anılarda Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu*. Ankara: Salmat Basım.
- Pilz, M. (2012). *The Future of Vocational Education and Training in a Changing World*. Wesbaden: Springer.
- Polat, S. (2014). *Türkiye'nin 2023 Vizyonu ve Eğitimde "Orta Kalite Tuzağı"*. İstanbul: Seta Yayınları.
- Powers, J. B. (2012). *The 'Girl Question' In Education*. New York: Routledge.
- Pucel, D. J. (2013). *Beyond Vocational Education*. New York: Routledge.
- Runney, A. (2019). *New Directions in Vocational Education*. Londra: Routledge.
- Scott, J., Boylan, J., & Jungers, C. (2015). *Practicum and Internship: Textbook and Resource Guide for Counseling and Psychotherapy*. New York: Routledge.
- Smeby, J.-C., & Sutphen, M. (2015). *Training from Professional to Professional*. New York: Routledge.
- Soden, R. (1994). *Teaching Problem Solving in Vocational Education*. New York: Routledge.
- TDK. (2020). *Türk Dil Kurumu*. Türk Dil Kurumu Sözlüğü. Erişim Tarihi: 09. 11. 2020: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- Tonguç, İ. H. (2000). *Kitaplaşmamış Yazıları (Cilt II)*. Ankara: Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı.
- Toprakçı, E. (2002). *Eğitim Üzerine*. Ankara: Ütopya.
- Tuzcu, T. İ. (2017). Grafik Tasarımda Bilgi Birikiminin İnovasyona Ve Sektöre Etkisi. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 1663-1675. doi:10.7816/ulakbilge-05-16-06
- Türk, E. (2015). *TÜRKİYE EĞİTİM SİSTEMİ VE ORTAÖĞRETİM*. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. Erişim Tarihi: 07. 01. 2020: http://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_06/13153013_tes_ve_ortay_yretim_son10_2.pdf adresinden alındı

- Türkoğlu, A. (1983). *Fransa İsveç Romanya Eğitim Sistemleri*. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakóltesi Yayınları.
- Yazıcı, H., Türkmen, B., & Aşcı, Y. (2015). Dünyada Ve Türkiye De Mesleki Eğitim Ve Önemi. *Presented at the 4th International Vocational Schools Symposium*. Yalova.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yücel, A. (2014). *Disiplinlerarası İlişkilerin Grafik Tasarımı Eğitimi Sürecine Etkisi*. Doktora Tezi. İstanbul: M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

EKLER

EK-1

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

OTURUM TARİHİ	OTURUM SAYISI	KARAR SAYISI
27/01/2021	01	2021-11

KARAR NO: 2021-11

Doç. Adem YÜCEL'in "Meslek Lisesi Öğrencilerinin Grafik Atölye Dersi Kapsamında Ajans Deneyimleri Üzerine Bir Araştırma" başlıklı çalışması etik yönden incelendi.

Doç. Adem YÜCEL'in "Meslek Lisesi Öğrencilerinin Grafik Atölye Dersi Kapsamında Ajans Deneyimleri Üzerine Bir Araştırma" başlıklı çalışmasının etik yönden uygun olduğuna, toplantıya katılanların oy birliğiyle karar verildi.

ASLI GİBİDİR
27/01/2021

Doç. Dr. Hasan Hüseyin MUTLU
Başkan

Belgenin elektronik imzalı suretine <https://e-belge.odu.edu.tr/> adresinden c1d91916-7344-48c0-bf39-15c8fc0ad60d kodu ile erişebilirsiniz. Belge 5070 sayılı elektronik imza kanuna göre güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK-2

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Merhaba ben, Yusuf Kenan KORKMAZ

Meslek Lisesi Öğrencilerinin Grafik Atölye Dersi Kapsamında Ajans Deneyimleri Üzerine Bir Araştırma yapıyorum. Bu araştırmanın, alan öğretmenlerine ve diğer araştırmacılara ışık tutacağını ümit ediyorum.

Bu araştırma için Grafik bölümü ajans deneyiminden mezun olan öğrenciler ile görüşme yapıyorum. Yaptığım tüm görüşmelerde verilen bilgiler sadece bu araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgiler tamamen gizli tutulacaktır.

Sorulara küçük bir paragraf olacak şekilde ve tüm içtenlikle cevap veriniz.

1. Kendinizi kısaca tanıtır mısınız?

Yaşınız?

Aile Gelir Durumunuz?

Alt

Orta

Yüksek

Ailede Okuryazar Durumu?

Anne (Biliyor Bilmiyor)

Baba (Biliyor Bilmiyor)

2. Kız meslek lisesi grafik bölümünü tercih etme nedenleriniz nelerdir?

.....
.....
.....

3. Kız meslek lisesi grafik bölümüne kaçınıcı sıradan yerleştiniz?

.....
.....

4. Okul ders uygulamalarında grafik bölümü derslerinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklayınız.

.....
.....

5. Okulda aldığınız ajans deneyimleri uygulamaları tasarım yapabilme becerilerinizi nasıl etkiledi? Açıklayınız.

.....
.....
.....

6. Okul ajans çalışmalarının okul ile aranızdaki bağı etkilediğini düşünüyor musunuz? Nasıl?

.....
.....
.....

7. Okul ajans çalışmalarında maddi kazanç durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

.....
.....
.....

8. Okul ajans deneyimleriniz mesleki alan yeterliklerinizi etkilediğini düşünüyor musunuz? Nasıl?

.....
.....
.....

9. Okulda aldığımız ajans deneyimlerinin piyasa çalışma şartlarına etki ettiğini düşünüyor musunuz? Nasıl?

.....
.....
.....

10. Okulda aldığımız ajans deneyimleri konusunda talep etmek istediğiniz veya eklemek istediğiniz fikirler varsa görüşlerinizi bildiriniz?

.....
.....
.....

EK-3

STOK TAKIP RAPORU

Altınordu Boztepe Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi D.S.		Başlangıç Tarihi:	01/01/2019
BİRİM KODU:	13015202	Bitiş Tarihi:	31/12/2020

AMBAR ADI:	GRAFİK AMBARI				AMBAR KODU:	04
ÜRÜN ADI	ÜRÜN KODU	ÖLÇÜ BİRİMİ	DEVREDEN	GİRİŞ MİKTARI	ÇIKIŞ MİKTARI	KALAN MİKTAR
Sublimasyon Takvim	150.40.14.01	Adet	20,00	0,00	0,00	20,00
Amerikan Servis	150.40.14.02	Adet	2,00	0,00	0,00	2,00
Kristal Masa İsimliği	150.40.14.03	Adet	2,00	0,00	0,00	2,00
Kristal Masa İsimliği	150.40.14.04	Adet	2,00	0,00	1,00	1,00
Aynalı Altın (4 Cm Çap)	150.40.14.07	Adet	0,00	250,00	200,00	50,00
Süblimasyon Ödül	150.40.14.08	Adet	4,00	0,00	0,00	4,00
Metal Anahtarlık	150.40.14.09	Adet	9,00	0,00	0,00	9,00
Hdf Kalp Miknatıs	150.40.14.10	Adet	20,00	0,00	0,00	20,00
Kristal Masa İsimliği	150.40.14.100	Adet		1,00	0,00	1,00
Kristal Masa İsimliği	150.40.14.101	Adet		1,00	0,00	1,00
Duvar Saati 20 Cm	150.40.14.102	Adet		3,00	0,00	3,00
Duvar Saati 27 Cm	150.40.14.103	Adet		5,00	0,00	5,00
Dikdörtgen Cam Saat	150.40.14.104	Adet		2,00	0,00	2,00
Kırmızı Plaket Kutusu	150.40.14.105	Adet		50,00	0,00	50,00
Plaket Kırmızı (8x12)	150.40.14.106	Adet		20,00	0,00	20,00
Metal Slot Ağma 3	150.40.14.107	Adet		1,00	0,00	1,00
Hdf Klaket Miknatıs	150.40.14.11	Adet	7,00	0,00	0,00	7,00
Hdf Mektup Miknatıs	150.40.14.12	Adet	7,00	0,00	0,00	7,00
Hdf Not Miknatıs	150.40.14.13	Adet	6,00	0,00	0,00	6,00
Logi Metal Firçalı	150.40.14.14	Adet	10,00	0,00	0,00	10,00
Büyük Plastik Miknatıs	150.40.14.15	Adet	10,00	0,00	0,00	10,00
Subli Star	150.40.14.16	Adet	100,00	0,00	0,00	100,00
Hdf Masa Saati Çiçek	150.40.14.17	Adet	1,00	0,00	0,00	1,00
Hdf Masa Saati Kalp	150.40.14.18	Adet	1,00	0,00	0,00	1,00
Hdf Masa Saati Kase	150.40.14.19	Adet	10,00	0,00	0,00	10,00
Hdf Masa Saati	150.40.14.20	Adet	1,00	0,00	0,00	1,00
Kırmızı Plaket Kutusu	150.40.14.21	Adet	0,00	200,00	165,00	35,00
15*20 Aynalı Altın	150.40.14.24	Adet	10,00	0,00	0,00	10,00
Gümüş Kaplama Tabak	150.40.14.25	Adet	10,00	0,00	3,00	7,00
Gümüş Kaplama	150.40.14.26	Adet	20,00	0,00	13,00	7,00
Gümüş Kaplama	150.40.14.27	Adet	20,00	0,00	10,00	10,00
Gümüş Kaplama	150.40.14.28	Adet	10,00	0,00	3,00	7,00
Siyah Süet Tabak	150.40.14.30	Adet	10,00	0,00	3,00	7,00
Eko Rozet Altın	150.40.14.40	Adet	5,00	0,00	0,00	5,00
Eko Rozet Gümüş	150.40.14.41	Adet	5,00	0,00	0,00	5,00
Eko İal Bantı	150.40.14.44	Adet	0,00	6,00	3,00	3,00
Miknatıslı Şişe Açacağı	150.40.14.46	Adet	5,00	0,00	0,00	5,00
Kumbara (Seramik)	150.40.14.47	Adet	10,00	0,00	8,00	2,00
Anahtarlık (6,3 Cm)	150.40.14.48	Adet	2,00	0,00	0,00	2,00
Anahtarlık (6,3 Cm)	150.40.14.49	Adet	3,00	0,00	0,00	3,00
Anahtarlık (6,3 Cm)	150.40.14.50	Adet	3,00	0,00	0,00	3,00
A4 42 Parça Puzzle	150.40.14.52	Adet	240,00	40,00	240,00	40,00
Metal Anahtarlık	150.40.14.95	Adet		5,00	0,00	5,00
Metal Anahtarlık Nikel	150.40.14.96	Adet		5,00	0,00	5,00
Şyah Kupe Bardak	150.40.14.97	Adet		90,00	0,00	90,00
Kristal Masa İsimliği	150.40.14.99	Adet		2,00	0,00	2,00
GRAFİK AMBARI TOPLAMI						

EK-4

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Merhaba ben, Yusuf Kenan KORKMAZ

Meslek Lisesi Öğrencilerinin Grafik Atölye Dersi Kapsamında Ajans Deneyimleri Üzerine Bir Araştırma yapıyorum. Bu araştırmanın, alan öğretmenlerine ve diğer araştırmacılara ışık tutacağını ümit ediyorum.

Bu araştırma için Grafik bölümü ajans deneyiminden mezun olan öğrenciler ile görüşme yapıyorum. Yaptığım tüm görüşmelerde verilen bilgiler sadece bu araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgiler tamamen gizli tutulacaktır.

Sorulara küçük bir paragraf olacak şekilde ve tüm içtenlikle cevap veriniz.

1. Kendinizi kısaca tanıtır mısınız?

Yaşınız? 18

Aile Gelir Durumunuz? Orta

Ailede Okuryazar Durumu?

Anne → Bilmiyor

Baba → Biliyor

2. Kız meslek lisesi grafik bölümünü tercih etme nedenleriniz nelerdir?

Cevap → Tercih etme nedenim güzel ve mutlu olacağım. düzenli bir bölümü görmek istedim.

3. Kız meslek lisesi grafik bölümüne kaçınıcı sıradan yerleştiniz?

Cevap → Grafik Tasarım benim ilk sırandaydı. ÇENKİ
Güzel, eğlenceli ve öğretici bir bölüm olduğunu
düşündüm. ve ilk sıraya yazdım.

4. Okul ders uygulamalarında grafik bölümü derslerinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklayınız.

Derslerin yeterli olduğunu düşünüyorum. ÇENKİ
Derslerimizde konularımızı en iyi şekilde öğrenip
eğlenceli çalışmalar bile yapabiliyoruz.

5. Okulda aldığınız ajans deneyimleri uygulamaları tasarım yapabilme becerilerinizi nasıl etkiledi? Açıklayınız.

- Ajans deneyimleri bana öğrendiğim, dersini gördüğüm
bilimlerin uygulanma alanlarını çalışma fırsatlarını gösterdi.

6. Okul ajans çalışmalarının okul ile aranızdaki bağı etkilediğini düşünüyor musunuz? Nasıl?

- Okul ile Ajans çalışmalarım beni daha önce etkilediğini
düşünüyorum. Okuldaki bilgilerimi, Ajans'ta uygulayıp
daha güzel öğrendim.

7. Okul ajans çalışmalarında maddi kazanç durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ajans çalışmalarındaki kazanç bana yapabildiğim
bir işinbellendirilmesi ve çok değerli olduğunu öğretti.

8. Okul ajans deneyimleriniz mesleki alan yeterliklerinizi etkilediğini düşünüyor musunuz? Nasıl?

- Ajans deneyimlerim bana kişisel olarak deneyim, beceri
nasıl davranmam, konuşmam ve düşünmem gerektiğini öğretti.

9. Okulda aldığınız ajans deneyimlerinin piyasa çalışma şartlarına etki ettiğini düşünüyor musunuz? Nasıl?

- Ajans'taki deneyimlerim piyasadaki katkıları yaptığım işin
motivasyonu, gelirini, giderini düşünmemi sağladı. ve ona
göre bilinmeli hareket etmeye ve düşünmeye başladım.

10. Okulda aldığınız ajans deneyimleri konusunda talep etmek istediğiniz veya eklemek istediğiniz fikirler varsa görüşlerinizi bildiriniz?

- Ajans deneyimleri bizi geleceğe hazırlayan bir faktör
iyi bir şekilde öğrenip işimizi en iyi şekilde ortaya koymayı
geliştiriyor. ve gençlerin deneyimlenmesi o işte katkı
yarması düşünmelerimizi iyi bir şekilde etkiliyor.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı-Soyadı	Yusuf Kenan KORKMAZ
Doğum Yeri-Tarihi	Hekimhan-21.01.1976
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	İnönü Üniversitesi - Eğitim Fakültesi - Resim-İş Öğretmenliği - Grafik Anasanat Dalı
Bildiği Yabancı Diller (varsa)	Almanca
İş Deneyimi	
Çalıştığı Kurumlar	Cumhuriyet İlköğretim Okulu(İstanbul) Ordu Lisesi ORDU Vakıfbank Ortaokulu ORDU Boztepe Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi
İletişim	
E-Posta Adresi	yknnkrkmz@gmail.com
Tarih	21.01.2021